

PLAN RAZVOJA GORSKOG KOTARA 2022.-2027.

ANALIZA STANJA

Ravnatelj javne ustanove
„Regionalna razvojna agencija
Primorsko-goranske županije“

Vedran Kružić, dipl. oec.

Dokument izradili:

Nataša Kozlica, struč. spec. ing. agr.
mr.sc. Sanjin Radunović
prof.dr.sc. Mirjana Kovačić

Delnice, siječanj 2022.

SADRŽAJ

UVOD.....	1
1. POLOŽAJ, PROSTOR I SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA	3
2. PRIRODNA OBILJEŽJA	6
2.1. Geološka struktura	6
2.2. Flora	6
2.3. Fauna.....	7
2.4. Voda	8
2.5. Klima.....	8
2.6. Poljoprivredna površina	10
2.7. Razvojni problemi i potrebe u odnosu na opterećenje ekosustava Gorskog kotara ljudskom djelatnošću	10
3. ZAŠTITA OKOLIŠA	11
3.1. Zaštita prirode, prirodne i kulturne baštine	11
3.2. Zaštita zraka, vode, tla	12
3.3. Gospodarenje otpadom	13
3.4. Razvojni problemi i potrebe zaštite okoliša Gorskog kotara	15
4. STANOVNOSTVO I LJUDSKI POTENCIJALI	16
4.1. Kretanje broja stanovnika, gustoća naseljenosti i spolna struktura.....	16
4.2. Nacionalne manjine i vjeroispovijest	17
4.3. Prosječna starost, indeks starenja, stopa smrtnosti i struktura pobola	19
4.4. Stopa nataliteta, prirodni prirast, vitalni indeks i saldo migracija.....	21
4.5. Obrazovna struktura i informatička pismenost.....	23
4.6. Nezaposlenost.....	23
4.7. Struktura i cijena stambenih jedinica	24
4.8. Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na stanovništvo i ljudske potencijale	26
5. GOSPODARSTVO	27
5.1. Struktura djelatnosti Gorskog kotara prema broju poduzeća, prihodima, zaposlenima i prosječnim neto primanjima i usporedba sa županijskim prosjecima	27
5.1.1. Struktura djelatnosti prema broju poduzeća	27
5.1.2. Struktura djelatnosti prema prihodima	28
5.1.3. Struktura djelatnosti prema broju zaposlenih u poduzećima	29
5.1.4. Struktura djelatnosti prema prosječnim neto plaćama u poduzećima	31
5.2. Tržište rada.....	32
5.3. Pokazatelji uspješnosti poduzeća Gorskog kotara	35
5.4. Proizvodnost rada, kapitala i tehnologije	38
5.5. Obrti	39

5.6. Poslovna i tehnološka infrastruktura	41
5.7. Ocjena konkurentnosti i indeks razvijenosti	42
5.8. Turizam.....	43
5.9. Šumarstvo	47
5.10. Drvna industrija.....	47
5.11. Poljoprivreda	48
5.12. Razvojni problemi i potrebe gospodarstva Gorskog kotara	57
6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI.....	58
6.1. Odgoj i obrazovanje	58
6.1.1. Predškolski odgoj i obrazovanje.....	58
6.1.2. Osnovnoškolsko i srednjoškolsko obrazovanje	59
6.2. Kultura, sport i tehnička kultura.....	64
6.2.1. Kultura.....	64
6.2.2. Sport.....	67
6.2.3. Tehnička kultura.....	69
6.3. Zdravstvo.....	71
6.4. Socijalna skrb.....	72
6.5. Razvojni problemi i potrebe društvenih djelatnosti Gorskog kotara	74
7. INFRASTRUKTURA	76
7.1. Cestovna i željeznička infrastruktura	76
7.2. Javni prijevoz i mobilnost	77
7.3. Sustav komunikacije	80
7.4. Infrastruktura vodnogospodarskog sustava.....	81
7.5. Energetska infrastruktura i proizvodnja	82
7.5.1. Energetska infrastruktura i toplinska energija	83
7.5.2. Elektroenergetska infrastruktura.....	83
7.5.3. Obnovljivi izvori energije.....	83
7.5.4. Elektromobilnost	85
7.6. Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na infrastrukturu	86
8. CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA.....	87
8.1. Organizacije civilnog društva.....	87
8.2. Sustav zaštite i spašavanja	87
8.3. Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na civilni sektor i krizna stanja.....	88
9. UPRAVLJANJE RAZVOJEM.....	89
9.1. Institucije koje se bave razvojem Gorskog kotara.....	89
9.2. Fiskalni kapaciteti Gorskog kotara i jedinica lokalne samouprave u Gorskem kotaru	90
9.3. Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na upravljanje razvojem	92

10. SWOT ANALIZA.....	93
POPIS SLIKA	95
POPIS TABLICA.....	95
POPIS GRAFIKONA.....	98

Plan razvoja Gorskog kotara 2022.-2027., srednjoročni je akt strateškog planiranja, s ciljem usmjeravanja gospodarskog razvoja i rasta te unapređenja kvalitete života.

Plan razvoja Gorskog kotara 2022.-2027. (Plan razvoja) izrađen je sukladno Zakonu o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 123/17), Zakonu o regionalnom razvoju Republike Hrvatske („Narodne novine“ broj 147/14, 123/17, 118/18), Uredbi o smjernicama za izradu akata strateškog planiranja od nacionalnog značaja i od značaja za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave („Narodne novine“ broj 89/18), Priručniku o strateškom planiranju i Dodatku Priručniku (svibanj 2020.).¹ Nositelji izrade Plana razvoja su jedinice lokalne uprave, dok je javna ustanova „Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije“ koordinator izrade, odnosno izrađivač.

Sastavni dio dokumenta je Analiza stanja koja je uzela u obzir postojeće prostorno-planske i strateške dokumente te je temeljni dokument za izradu strateškog okvira. Svrha Analize stanja bila je vjerodostojno istražiti i ocijeniti razvojni trenutak Gorskog kotara i njegova okruženja.

Metodologija izrade Analize stanja temeljila se na prikupljanju i analizi podataka na znanstvenoj i praktičnoj razini, te na detaljno razrađenim analitičkim podlogama svakog pojedinog sektora (područja) obrađenog u Analizi stanja. Korišteni su različiti izvori i dokumentacija, službena statistička izvješća, Državnog zavoda za statistiku, podaci Fine, izvješća o poslovanju pravnih osoba, strategije, studije, analize, internetske stranice, podaci koje prikupljaju jedinice lokalne samouprave i upravna tijela Županije i drugi. Kako se radi o kompleksnoj analizi, u obradi prikupljenih podataka primijenjeni su postupci analize i sinteze.

Utvrđeni su raspoloživi resursi, njihov ukupni kapacitet i to ljudski, finansijski i administrativni. Nadalje analizirani su razni čimbenici vanjskog okruženja koji potiču ili ograničavaju sposobnost područja Gorskog kotara za provedbu vlastitih razvojnih politika. Područje posjeduje značajne prirodne i gospodarske potencijale koji iako prepoznati, nisu u potpunoj mjeri iskorišteni.

Analiza stanja u deset poglavlja prikazuje bitne odrednice dosadašnjeg razvoja Gorskog kotara. Analiziraju se prirodna i druga obilježja, utvrđuju demografski i gospodarski potencijali, razvojne posebnosti, daje prikaz društvenih djelatnosti, civilnog sektora i sustava zaštite i spašavanja. Analizira se stanje infrastrukturnih sustava, obrazlažu se fiskalni, institucionalni i finansijski kapaciteti jedinica lokalne samouprave.

Osim vremenskog obuhvata analiziranih podataka, značajan problem pri izradi Analize bila je njihova ograničena prostorna dezagregiranost. Tek manji broj pokazatelja mogao se odrediti i analizirati na razini jedinice lokalne samouprave i nastavno na razini mikroregije.

---

¹ Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske Unije, svibanj 2020.

Vrijednosti većine uobičajenih pokazatelja moguće su izračunavati iz podataka dostupnih isključivo na razini Primorsko-goranske županije (Županija).

No i pored problema u pribavljanju podataka, te kompleksnosti, Analiza stanja je vrlo dobar temelj za izradu strateškog okvira.

1. POLOŽAJ, PROSTOR I SUSTAV PROSTORNOG UREĐENJA

Gorski kotar prema NUTS 2² klasifikaciji pripada Jadranskoj Hrvatskoj (Slika 1.), a prema NUTS 3 klasifikaciji Primorsko-goranskoj županiji (Slika 2.). Administrativno je podijeljen na 6 općina (Mrkopalj, Lokve, Brod Moravice, Skrad, Ravna Gora i Fužine) i 3 grada (Delnice, Čabar i Vrbovsko).

Slika 1 Nove statističke regije Republike Hrvatske (HR NUTS 2021) – Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska

Izvor: Hrvatska gospodarska komora „Županije-razvojna raznolikosti gospodarski potencijali 2019/2020“, str. 48

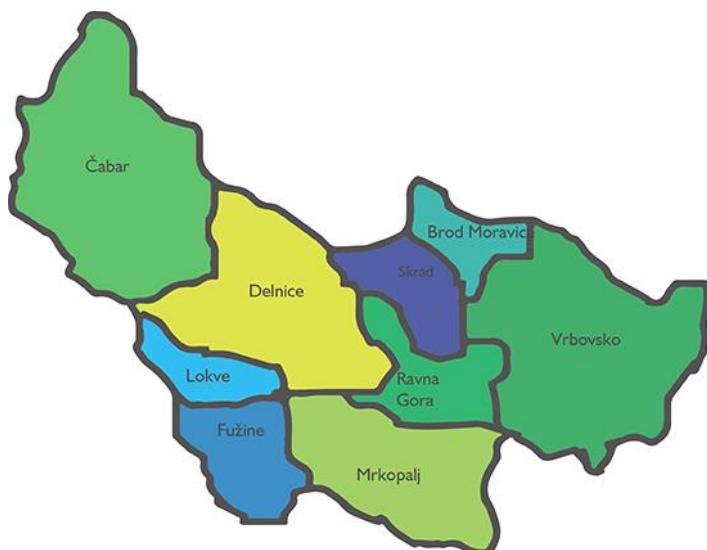
Slika 2 Položaj Gorskog kotara u Primorsko-goranskoj županiji i Republici Hrvatskoj

Izvor: Wikipedia, https://en.wikipedia.org/wiki/Gorski_Kotar#/media/File:Gorski_Kotar.svg [prosinac 2020.]

² Nomenklatura prostornih jedinica za statistiku, poznata pod akronimom NUTS, je statistička klasifikacija koja služi za prikupljanje, obradu, analizu i publiciranje statističkih prostornih podataka na razini Europske unije.

Slika 3 Jedinice lokalne samouprave Gorskog kotara

Izvor: LAG Gorski kotar, <http://www.lag-gorskkotar.hr/o-nama/podru鑥je-lag-a/> [prosinac 2020.]

Površinom od 1273,1 km² Gorski kotar čini 35,5% kopnenog teritorija Županije³. Sa svoje sjeverne strane graniči s Republikom Slovenijom, a s istočne s Karlovačkom županijom. Zapadna i južna granica Gorskog kotara dodiruje mikroregiju Priobalje Primorsko-goranske županije.

Pojedinačno najveću površinu (280 km²) imaju gradovi Čabar i Vrbovsko, slijede Delnice, sa 230 km². Općine pojedinačno zauzimaju manju površinu, gdje se ističe općina Mrkopalj sa 157 km², slijedi općina Fužine sa 86 km², te općina Ravna Gora sa 82 km². Općina Brod Moravice zauzima površinu od 62 km², Skrad 54 km² i Lokve 42 km².

Prostorno uređenje i planiranje na području Gorskog kotara definirano je Prostornim planom Primorsko-goranske županije i prostornim planovima gradova i općina. Pritom značajnu ulogu ima Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije.

Prvi Prostorni plan donesen je 2003. godine, a do 2008. godine doneseni su svi prostorni planovi uređenja gradova i općina Gorskog kotara. Cjelokupni prostor podijeljen je na građevinska područja naselja, građevinska područja izvan naselja, poljoprivredno tlo, šume i vode. Ukupno planirana građevinska područja zauzimaju 7,18 % ukupne kopnene površine Županije i 4,83 %⁴ površine Gorskog kotara.

Planirana građevinska područja naselja zauzimaju 4,38 % ukupne kopnene površine Županije i 2,37 % površine Gorskog kotara⁵. Od ukupno planiranih 15.724,2 ha površina naselja u Županiji izgrađeno je 78,6 %, odnosno 12.359,2 ha, dok od ukupno planiranih 3.019,6 ha

³ JU „Zavod za prostorno uređenje PGŽ“, Geoportal – Praćenje podataka o stanju u prostoru, obrada RRA PGŽ

⁴ Ibid.

⁵ Ibid.

građevnih područja naselja u Gorskem kotaru izgrađeno je 2.464,2 ha ili 81,6 %⁶. Izgrađenost ukupno planiranih građevinskih područja naselja u Gorskem kotaru je iznad županijske razine.

Građevinska područja izvan naselja (izdvojenih namjena) na području Primorsko-goranske županije zauzimaju 9.507,9 ha. To su površine gospodarske, sportsko-rekreacijske, infrastrukturne, posebne i ostale namjene, groblja i područja za gospodarenje otpadom. Od navedenih 9.507,9 ha građevnog područja izvan naselja izgrađeno je 3.253,6 ha ili 34,2 %. Gorski kotar raspolaže sa 1.839,7 ha građevnih područja izvan naselja. Stopa izgrađenosti iznosi 18,2 % (334,5 ha)⁷ te je ispod županijskog prosjeka.

Površine Gorskog kotara planirane za sportsko-rekreacijsku namjenu sudjeluju sa 62,44 % u ukupnim građevinskim područjima izvan naselja, a samo 1 % su izgrađene. Županijski projekti površine sportsko-rekreacijske namjene unutar građevinskih područja izvan naselja iznosi 40,63 %. Na drugom mjestu prema udjelu u građevinskom području izvan naselja u Gorskem kotaru su područja gospodarske namjene sa udjelom od 30,21 %⁸.

Aktima provedbe dokumenata prostornog uređenja te provedbom prostornih planova za cijelokupno područje Gorskog kotara bavi se Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije putem svoje podružnice u Delnicama. Za područje Gorskog kotara prosječno se godišnje izdaje oko 320 akata, što je 16 % prosječno izdanih akata na razini Primorsko-goranske županije gdje se izdaje prosječno godišnje oko 2060 akata⁹.

U Primorsko-goranskoj županiji je za zaštićeno prirodno područje Nacionalnog parka Risnjak izrađen Prostorni plan Nacionalnog parka Risnjak, kao prostorni plan posebnih obilježja.

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba prostora Gorskog kotara.

Tablica 1 Razvojni problemi i potrebe položaja, prostora i sustava prostornog uređenja Gorskog kotara

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nesređeno stanje u evidenciji prostora (neusklađenost katastra i zemljишnih knjiga)	Usklađeno stanje u evidenciji prostora
Nepostojanje Prostornog plana posebnih obilježja doline rijeke Kupe	Izgraditi neizgrađene površine unutar naselja prije širenja građevinskih područja
Nedovoljno iskorišten geoprometni položaj mikroregije	Uređenje i opremljenost građevinskih područja dovesti na višu razinu
Klimatske promjene mogu imati veliki utjecaj na prostor	Izraditi i kontinuirano ažurirati bazu statističkih podataka za potrebe izrade prostornih planova i izvješća o stanju u prostoru

⁶ JU „Zavod za prostorno uređenje PGŽ“, Geoportal – Praćenje podataka o stanju u prostoru [23.02.2021.]

⁷ Ibid.

⁸ Ibid.

⁹ Upravni odjel za prostorno uređenje i prostorno planiranje Primorsko-goranske županije [17.02.2021.]

2. PRIRODNA OBILJEŽJA

U Gorskem kotaru nalazi se Nacionalni park Risnjak kao jedini nacionalni park u Primorsko-goranskoj županiji, te Bijele i Samarske stijene kao jedini strogi rezervat. Ekološkom mrežom Natura 2000 obuhvaćeno je 82,5% površine Gorskog kotara.

2.1. GEOLOŠKA STRUKTURA

Geološku strukturu Gorskog kotara obilježava krš, što je važno za vodoopskrbu, obzirom na to da su krška područja bogata podzemnim vodama visoke kakvoće. Gotovo svi zaštićeni dijelovi Gorskoga kotara vezani su uz fenomen krša i nalaze se u tipičnim krškim područjima sa svim krškim fenomenima: izvorima, ponorima, kraškim poljima, jamama, spiljama, vrtačama, itd. U općoj pejzažnoj slici nema posve ogoljelog krša, već prevladava „zeleni krš“, tj. šume, gdje velike količine padalina utječu na veliku šumovitost i prirodno obnavljanje šumskega sastojina¹⁰.

2.2. FLORA

Flora Gorskog kotara mijenja se pretežno sa promjenom nadmorske visine. Niže područje Gorskog kotara (do 400 m nadmorske visine) obrasio je pretežno bjelogoricom. Prevladava bukva, zatim grab, brijest, jasen, lipa i ostale meke listače. Od niskog raslinja, značajne su razne režuhe, lazarkinja i mnogobrojne biljke pratilice: šumarica, crveni ljiljan, kopitnjak i dr. U višem gorskom području (400-1000 m nadmorske visine) značajne su samonikle, mješovite šume bukve i jele ili čiste šume četinjača, uglavnom jele i smreke. Preplaninsko područje obuhvaća prostor iznad 1000 m nadmorske visine. Ovdje su odlučujući ekološki činioci veoma snažan vjetar, snijeg i led. Tu je značajna preplaninska šuma bukve, a uz tlo lijepika, bijeli žabljak, kamenika i planinska paprat. Uočljiva je i preplaninska šuma smreke sastavljena od smreke vitkog rasta i niske krošnje, a na tlu različite kruščice, crvotočine, borovnica, brusnica, dvolistak, mahovina i druge acidofilne biljke. Konačno, u najvišim preplaninskim predjelima iznad 1400 m nadmorske visine (Bjelolasica), javlja se klekovina bukve. Na rubovima i udubinama ponikava, gdje seugo zadržava snijeg, održava se veleisna vrba. Posebna obilježja krajoliku daju livade, rudine, vrištine, utrine i druga zemljišta koja nisu obrasla šumama. Rijetke i endemične biljke su alpska tustica, perunika (Iris), kraški runolist, kranjski ljiljan, zvjezdasta šumarica i gorski božur¹¹.

Šume, točnije šumsko zemljište prostire se na 107 236 ha, odnosno 84,2 % površine Gorskog kotara. Od toga 74 505 ha ili 69,48 % šumskog zemljišta pripada šumskom području u vlasništvu Republike Hrvatske kojima gospodari javno poduzeće Hrvatske šume d.o.o. U privatnom vlasništvu je 25 893 ha ili 24,15 % šumskog zemljišta. NP Risnjaku pripada 6102 ha

¹⁰ Plan razvoja Primorsko-goranske županije 2022.-2027., Analiza stanja

¹¹ Turistička zajednica Kvarnera 2021.

ili 5,69 % šumskog zemljišta, a 736 ha ili 0,69 % šumskog zemljišta Gorskog kotara u vlasništvu je Šumarskog fakulteta u Zagrebu¹². U goranskim šumama prevladavaju stabla jеле, smreke i bukve i na tim kulturama bazira se goransko šumarstvo i drvna industrija. Javno poduzeće Hrvatske šume d.o.o. gospodari šumskim bogatstvom Gorskog kotara poštujući ekološke, ekonomske i socijalne standarde što je potvrđeno posjedovanjem međunarodnog certifikata FSC koji se dalje prenosi na proizvode goranske drvne industrije¹³. Privatnim šumama upravljuju šumoposjednici uz pomoć stručnih službi, a putem programa gospodarenja koji se revidira svakih deset godina.

2.3. FAUNA

Gorski kotar uz bogatu floru ima i bogatu faunu.

Zaštićeni beskralježnjaci su leptiri kao rijetke vrste: lastin rep, prugasto jedarce, velika i mala prelevica i apolon. Gornji tok rijeke Kupe je „dolina leptira“ sa 108 vrsta danjih leptira što predstavlja 60 % hrvatske faune leptira.

Od vodozemaca obitava crni daždevnjak i planinski ili alpski štur, te razne vrste žaba (zelene i obične gubavice). Također, karakteristična je planinska živorodna gušterica.

U listopadnim šumama, vrlo je rijetka zmija bjelica ili Eskulapova zmija (zaštićena). U toplijim i suncu izloženijim predjelima, susreće se najotrovnija zmija Europe - poskok, a u planinskim predjelima obitava i riđovka.

Gorski kotar ima bogatu populaciju ptica. U jelovim, ali i u mješovitim šumama bukve i jеле, obitavaju: šojka kreštalica, šarena kreja, mala zimnica, zeba, te planinska, jelova i velika sjenica. U višim predjelima gnijezde se drozdovi, imelaš i cirkelj. Tu je i zlatoglavi i vatroglav kraljić kao goranska najmanja ptica. Čest je palčić, siva žuna i veliki djetao. Posebno je značajna troprsta tukavica (relikt iz ledenog doba) i crna žuna. Od sova, karakteristična je šumska sovina. Viđa se jastreb kokošar, a od orlova, ali samo u surovim i teško pristupačnim gorskim predjelima, orao krstaš. U mirnim i mješovitim šumama, između 700-1.200 m, gnijezdi se veliki tetrijeb koji izumire¹⁴. Na području NP Risnjak gnijezdi se 78 vrsta ptica dok je u NP sa bližom okolicom do sada zabilježeno 114 vrsta ptica od kojih su 26 na popisu ugroženih vrsta¹⁵.

Gorski kotar jedno je od rijetkih mjesta u Europi koje nastanjuju sve tri europske velike zvijeri – medvjed, vuk i ris. JU „Priroda“ čiji je osnivač Primorsko-goranska županija u suradnji sa Općinom Ravna Gora uz pomoć ESIF sredstava napravila je „Centar za velike zvijeri“ u Staroj Sušici. Od ostalih sisavaca u Gorskem kotaru ima kune zlatice, a veoma je rasprostranjena velika lasica. Divlja mačka je prava rijetkost, pa je zaštićena. Glavna divljač koja se i najviše lovi je srna. Na području obitava divlja svinja, osobito u podnožju Bjelolasice. Česti stanovnici šuma

¹² Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Delnice [siječanj 2021.]

¹³ FSC logotip na proizvodu znači da proizvod je proizведен iz drvne sirovine porijeklom iz šuma u kojima je prirast veći od etata

¹⁴ Romeo Mance, *Turistička zajednica Kvarnera* [25.03.2021.]

¹⁵ NP Risnjak, <https://www.np-risnjak.hr/ptice/> [25.03.2021.]

i polja su zec, puh, obični hrčak, šumski miš, šumska voluharica, jež i vjeverica koja je zaštićena vrsta¹⁶.

2.4. VODA

Vodne resurse Gorskog kotara karakterizira krš sa posebnim hidrogeološkim obilježjima (vapnenci slabo zadržavaju vodu na svojoj površini) i bez stalnih je površinskih tokova te se površinske vode u najvećoj mjeri gube u podzemlju. Ipak Gorski kotar nije bez rijeka i jezera. Najznačajnije rijeke Gorskog kotara su rijeke crnomorskog sliva, a to su Čabranka i Kupa koje čine međudržavnu granicu sa Republikom Sloveniju te rijeka Dobra. Prva hidroelektrana u Gorskem kotaru koja je još u funkciji napravljena je 1922. godine na rječici Curak koja je pritok rijeke Kupice čije je ušće u rijeci Kupi¹⁷. Brojni potoci, rječice i rijeke iznimno su bitne za floru i faunu, kao i za vodoopskrbu stanovništva ovog kraja. Jezera Gorskog kotara su umjetna, građena kako bi se akumulirana voda koristila za proizvodnju električne energije. Sva jezera smještena su u Općini Lokve (Jezero Mrzla Vodica i Lokvarsко jezero) i Općini Fužine (Jezero Lepenica, Bajer i Potkoš) gdje su hidromorfološki uvjeti i geološka struktura tla najpogodniji za stvaranje akumulacijskih jezera. HE Vinodol koristeći vodno bogatstvo Gorskog kotara godišnje proizvede prosječno 136,66 GWh električne energije¹⁸.

2.5. KLIMA

Klimatske značajke Gorskog kotara definira klasa klime Cfsbx¹⁹, a viših dijelova (viši od 1200 m nm) klasa klime Dfsbx²⁰. U tim područjima gotovo nema sušnih razdoblja, najviše oborina padne u hladnjem dijelu godine (fs) sa jesensko-zimskim i proljetnim maksimumom (x"). Maksimalne temperature zraka za povratno razdoblje od 50 godina iznosile su 30-35°C (na nadmorskim visinama iznad 1300 m iznosile su 25-30°C)²¹. Minimalne temperature zraka za povratno razdoblje od 50 godina iznosile su od -20 do - 25°C²². Zbog velike orografske razvedenosti područja Gorskog kotara srednja godišnja temperatura zraka kreće se između 3°C (planine) i 11°C (niža područja Gorskog kotara). Večeri su svježe i ljeti, a osjet vrućine samo ponegdje se javlja krajem srpnja i početkom kolovoza. Gorski kotar je u neposrednoj blizini ciklogenetičkog područja sjevernog Jadrana i Genovskog zaljeva, koje daje obilne oborine pojačane orografskim utjecajem gorovitog zaleđa duž primorja. Na tom području količina oborine naglo se povećava s nadmorskom visinom. Godišnje prosječne oborine u

¹⁶ Romeo Mance, *Turistička zajednica Kvarnera* [25.03.2021.]

¹⁷ MHE Zeleni vir ili Munjara Zeleni Vir

¹⁸ HEP d.d., Proizvodnja, HE Vinodol; <https://www.hep.hr/proizvodnja/hidroelektrane-1528/pp-he-zapad/he-vinodol/1536> [veljača 2021]

¹⁹ Köppenova klasifikacija klime: C=umjereno topla kišna klima, f=nema suše, s=sušno je ljeti, b=toplo ljeto

²⁰ Köppenova klasifikacija klime: D=snježno-šumska klima, f=nema suše, s=sušno je ljeti, b=srednja temperatura najtoplijeg mjeseca niža je od 22°C

²¹ Perčec Tadić M, Gajić Čapka M, Sokol Jurković R (2012), *Karta maksimalne temperature zraka*, DHMZ

²² Ibid.

promatranom razdoblju od 1971. do 2000. godine iznosile su između 1.900 i 2.400 mm, a na najvišim planinama Gorskog kotara prosječne godišnje oborine kreću se između 2.400 – 3.900 mm²³. Godišnji broj oborinskih dana iznosi 170 (47% dana u godini) te tijekom čitave godine ima dovoljno oborina za zadovoljavanje potreba biljaka za vodom. Broj vedrih dana dosta je promjenjiv i kreće se između 53 (Parg) i 73 (Skrad), dok je broj oblačnih dana između 120 i 140. U gorskom području prevladava perhumidna klima. Srednje mjesecne vrijednosti relativne vlažnosti iznosi 70 - 87 %²⁴.

Temperature razlike te razlike u količini padalina u mikroregiji Gorski kotar i Priobalje prikazuju tablice 2. i 3.

Tablica 2 Srednje mjesecne vrijednosti (°C) temperatura u razdoblju 1950.-2019. na mjernom mjestu Parg (kraj Čabra) i mjernom mjestu Rijeka

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Parg	-1,5	-0,8	2,3	6,5	11,2	14,8	16,9	16,3	12,5	8,2	3,5	-0,1
Rijeka	5,7	6,2	9,0	12,7	17,2	21,0	23,6	23,3	19,2	14,6	10,3	7,0

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, obrada RRA PGŽ

Srednje mjesecne temperature u razdoblju 1950.-2019. na mjernej postaji Parg (Gorski kotar) su u prosjeku niže od 6 do 7,2°C od prosječnih temperatura u županijskom središtu Gradu Rijeci.

Tablica 3 Ukupna godišnja količina oborina (mm) u razdoblju 2014.-2020. na goranskim mjeranim postajama i u Gradu Rijeci

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
NP Risnjak – Crni Lug	3.703,0	1.919,3	3.436,6	3.530,7	2.325,2	2.674,9	2.611,0
Delnice	2.863,9	1.721,1	2.565,3	2.664,7	2.013,0	2.319,0	1.932,0
Parg	2.522,1	1.418,8	2.079,4	1.967,5	1.746,0	1.919,7	1.850,1
Rijeka	2.066,4	1.039,5	2.021,2	1.735,3	1.620,1	1.690,7	1.427,4

Izvor: Državni hidrometeorološki zavod, obrada RRA PGŽ

U razdoblju između 2014. i 2020.godine na mjernej postaji u Gradu Delnicama godišnja količina padalina konstantno je bila viša između 24 i 66% od količine padalina u županijskom središtu Gradu Rijeci.

Budući negativan utjecaj **klimatskih promjena** na Gorski kotar prema "Strateškoj studiji utjecaja na okoliš Strategije prilagodbe klimatskim promjenama u RH za razdoblje do 2040. godine s pogledom na 2070. godinu" biti će smanjenje vodnih zaliha u podzemlju i snižavanje razine podzemnih voda, povećanje intenziteta pojave bujica i poplava, pojava šumskih požara, smanjenu produktivnost nekih šumskih ekosustava, pomicanje fenoloških

²³ Perčec Tadić M, Gajić Čapka M (2010), *Karta srednje godišnje količine oborine za razdoblje 1971–2000*, Državni hidrometeorološki zavod

²⁴ Klimatski atlas Hrvatske 1971.-2000.

faza šumskih vrsta drveća, štete na šumskim ekosustavima zbog učestalosti ekstremnih vremenskih pojava. Pozitivni utjecaji klimatskih promjena biti će potencijal za razvoj poljoprivrede jer duži vegetacijski periodi omogućiti će razvoj nekih novih kultura i sorti te pridonijeti će razvoju ljetne turističke destinacije zbog povećanja prosječne temperature zraka.

2.6. POLJOPRIVREDNA POVRŠINA

Poljoprivredno zemljište na području Gorskog kotara koje je upisano u Upisnik poljoprivrednika pri Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju 21.09.2021. je zauzimalo površinu od 3.652,4839 ha što iznosi 21,51 % ukupno upisanog poljoprivrednog zemljišta Primorsko-goranske županije.²⁵ U vlasništvu Republike Hrvatske je 1.219,5974 ha poljoprivrednog zemljišta Gorskog kotara. Najveći postotak poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske imaju Općina Fužine (35,79 %) i Grad Vrbovsko (29,25 %). Prosječna veličina poljoprivredne parcele u Gorskem kotaru prema ARKOD sustavu iznosi 0,5 ha.

2.7. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE U ODNOSU NA OPTEREĆENJE EKOSUSTAVA GORSKOG KOTARA LJUDSKOM DJELATNOŠĆU

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba vezanih uz opterećenje ekosustava Gorskog kotara ljudskom djelatnošću.

Tablica 4 Razvojni problemi i potrebe u odnosu na opterećenje ekosustava Gorskog kotara ljudskom djelatnošću

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Klimatske promjene uzrokuju štete i mijenjaju šumski ekosustav Gorskog kotara	Razvoj temeljiti na održivosti i očuvanju bogate prirodne baštine
Klimatske promjene uzrokuju ekstremne vremenske pojave od suša do velikih padalina što negativno utječe na podzemne vode	Prilagoditi razvojne procese klimatskim promjenama

²⁵ Izvor: APPRRR, Upisnik poljoprivrednika [21.09.2021.]

3. ZAŠTITA OKOLIŠA

U poglavlju o zaštiti okoliša, obrazlaže se prirodna i kulturna baština, analizira stanje zraka, vode i tla te gospodarenje otpadom. Posebno se obrazlažu razvojni problemi i potrebe.

3.1. ZAŠTITA PRIRODE, PRIRODNE I KULTURNE BAŠTINE

Prirodno bogatstvo smatra se najvrjednijim resursom za razvoj šumarstva i održive proizvodnje, poljoprivrede i turizma.

Gorski kotar broji ukupno 11 od 32 zaštićena područja u Primorsko-goranskoj županiji. Zaštićena područja prema kategoriji zaštite na području Gorskog kotara su: jedini strogi rezervat u Primorsko-goranskoj županiji (Bijele i Samarske stijene), jedini nacionalni park u Primorsko-goranskoj županiji (NP Risnjak), jedan posebni rezervat (Debeli Lipa – Veliki Rebar), tri spomenika prirode (Špilja Lokvarka, Izvor Kupe, Stara tisa u Međedima), dva značajna krajobraza (Vražji prolaz – Zeleni Vir i Kamačnik), dvije park-šume (Japlenški vrh i Golubinjak) te jedan spomenik parkovne arhitekture (Perivoj uz dvorac Severin na Kupi).

Zaštićenim područjima prirodne baštine na području Gorskog kotara upravljaju Javna ustanova "Priroda" (upravlja sa osam područja) i Javna ustanova „Nacionalni park Risnjak” (upravlja sa tri područja).

Slika 4. prikazuje da je gotovo cijelokupno područje Gorskog kotara (izuzev građevinskog područja) uključeno u europsku ekološku mrežu Natura 2000. Ekološka mreža proglašena je 2013. godine u svrhu očuvanja i ostvarivanja povoljnog stanja divljih vrsta ptica i njihovih staništa, drugih divljih životinja te biljaka i njihovih staništa, kao i stanišnih tipova koji su od osobitog značaja za Europsku uniju i Republiku Hrvatsku. U NATURA 2000 bazi podataka Gorski kotar se promatra zajedno sa sjevernom Likom kao jedna cjelina. Na tom području prati se 37 vrsta ptica (npr. Tetrijeb gluhan, Eja strnjarica, Mala muharica, Pjegava grmuša, Crna žuna, Sivi sokol, Kosac, Sova jastrebača,...)²⁶, 5 sisavaca (Obični ris, Sivi vuk, Širokouhi mračnjak, Mali potkovnjak i Smeđi medvjed), beskičmenjaci (npr. Potočni rak, Gorski potočar,...) i biljke (npr. Mirisava žlijezdača, Cjelolatična žutilovka, Širokolisni močvarni pamuk, Žuti srčanik, Kranjski ljiljan, Crnocrveni kačun,...).²⁷

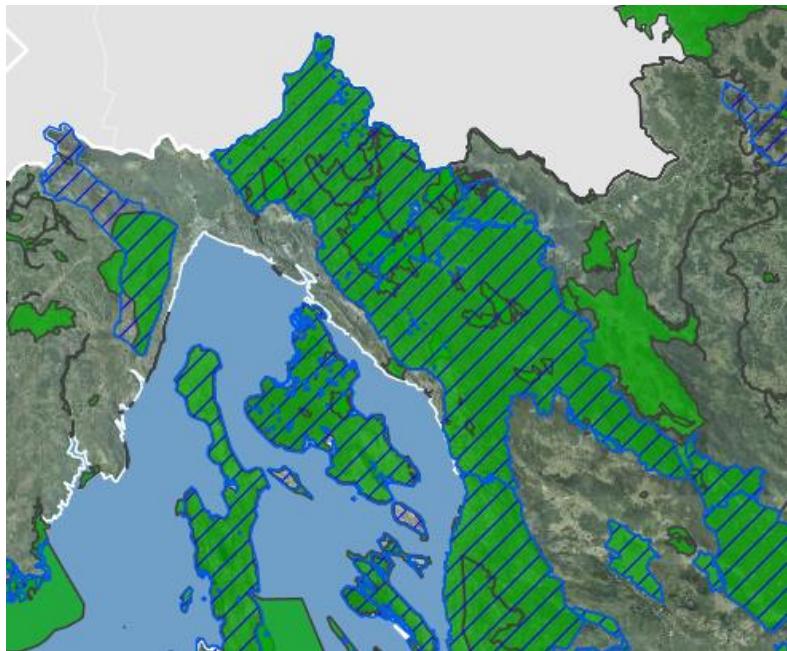
U Registru kulturnih dobara Republike Hrvatske Gorski kotar ima sveukupno 47 zaštićenih kulturnih dobara što je 12 % od ukupno zaštićenih kulturnih dobara u Primorsko-goranskoj županiji.

Slika 4

Područje Primorsko-goranske županije i Gorskog kotara pokriveno Natura 2000 mrežom

²⁶ <https://natura2000.eea.europa.eu/Natura2000/SDF.aspx?site=HR1000019#1> [25.04.2021.] //

²⁷ <http://natura2000.dzzp.hr/reportpublish/reportproxy.aspx?paramSITECODE=HR1000019> [25.04.2021.]

Izvor: bioportal.hr/gis [25.03.2021.]

Napomena: zelena boja označava područje prema Direktivi o staništima, a plavim kosim crtama označeno je područje prema Direktivi o pticama

3.2. ZAŠTITA ZRAKA, VODE, TLA

Jedina državna stacionarna stanica za trajno praćenje **kvalitete zraka** u Gorskom kotaru je u Pargu kraj Čabra. Udjeli indeksa na spomenutoj mjernej postaji u razdoblju od 26.04.2020. do 26.04.2021. prikazani su u Grafikonu 1.

U razdoblju 26.04.2020. – 26.04.2021. na mjernej postaji Parg 242 dana kvaliteta zraka bila je okarakterizirana kao prihvatljiva, 8 dana dobra, 98 dana umjerena, a 16 dana loša.

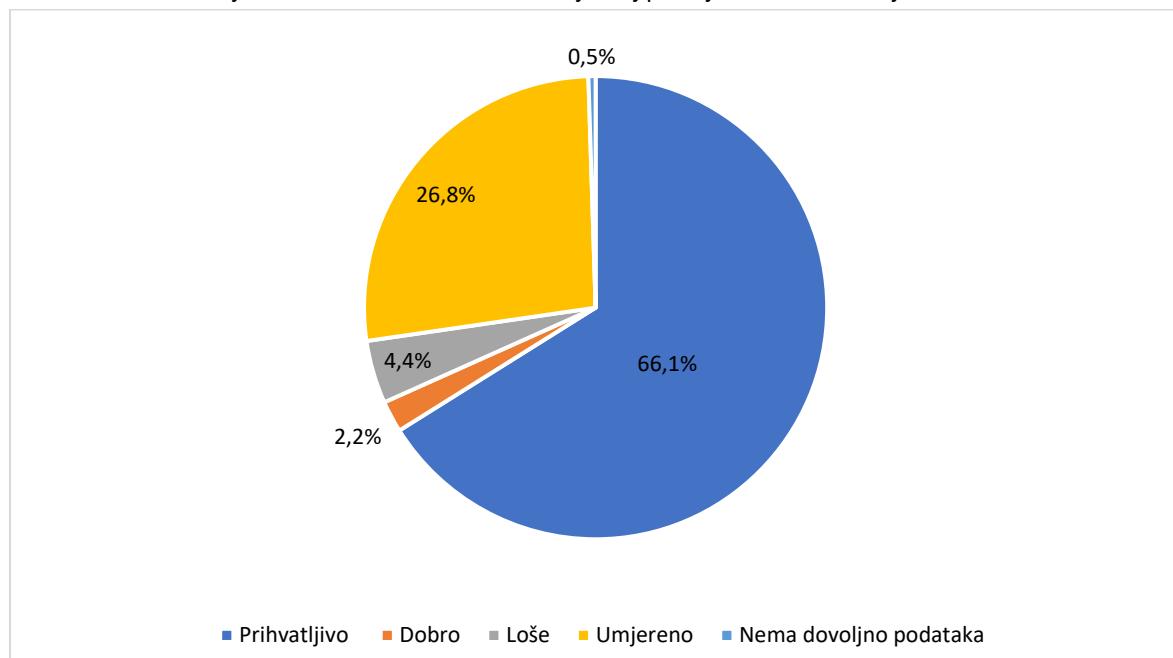
Od posebne važnosti je i zaštita **kakvoće voda** obzirom na to da se gotovo sva koristi za vodoopskrbu. Područje Gorskog kotara je krško područje sa slabo razvijenom nadzemnom i bogatom podzemnom hidrografijom, stoga je nužno voditi računa o zaštiti izvora krških vodonosnika.

Kemijsko i količinsko stanje podzemnih voda je dobro. Analizu kakvoće pitke vode vrši kontinuirano tokom godine Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije. U 2019. godini postotak mikrobiološki neispravne kvakoće prerađene pitke vode iz javnih vodovoda na području vodovodnog sustava Delnice bio je 3,22%, na području vodovodnog sustava Čabar 38,46%, a na području vodovodnog sustava Vrbovsko 0%.²⁸ Velike investicije u vodoopskrbu i odvodnju Gorskog kotara su u tijeku, većinom sufinancirane iz švicarske darovnice²⁹ te drugih izvora.

²⁸ Zravstveno statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2019. godina, obrada Regionalna razvojna agencija PGŽ

²⁹ Švicarsko-hrvatski program suradnje, <https://www.swiss-cro.hr/projekti/> [26.04.2021.]

Grafikon 1 Udjeli indeksa kvalitete zraka na mjerenoj postaji PARG u razdoblju 26.04.2020.-26.04.2021.

Izvor: Kvaliteta zraka u Hrvatskoj, portal: <http://iszz.azo.hr/iskzl/> [26.04.2021.]

Tablica 5 Ocjenjivanje kvalitete zraka

Onečišćujuća tvar	Razina indeksa (na osnovi koncentracija u $\mu\text{g}/\text{m}^3$)					
	Dobro	Prihvatljivo	Umjereni	Loše	Vrlo loše	Izuzetno loše
Lebdeće čestice manje od 2.5 μm ($\text{PM}_{2.5}$)	0-10	10-20	20-25	25-50	50-75	75-800
Lebdeće čestice manje od 10 μm (PM_{10})	0-20	20-40	40-50	50-100	100-150	150-1.200
Dušikov dioksid (NO_2)	0-40	40-90	90-120	120-230	230-340	340-10.000
Prizemni ozon (O_3)	0-50	50-100	100-130	130-240	240-380	380-800
Sumporov dioksid (SO_2)	0-100	100-200	200-350	350-500	500-750	750-1.250

Izvor: Kvaliteta zraka u Hrvatskoj; <http://iszz.azo.hr/iskzl/> [26.04.2021.]

Zaštita tla obuhvaća očuvanje zdravlja i funkcije tla, sprječavanje oštećenja tla, erozije, praćenje stanja i promjene kakvoće tla te saniranje i obnavljanje oštećenih lokacija. Glavni izvori onečišćenja tla u Primorsko-goranskoj županiji su tehnološki zastarjela industrijska postrojenja, nesanirane lokacije odlagališta otpada i divljih odlagališta, napušteni kamenolomi te prirodne katastrofe.

3.3. GOSPODARENJE OTPADOM

Osnovni strateški dokument kojim se planski usmjerava gospodarenje otpadom prema ostvarenju zadanih ekoloških ciljeva je Plan gospodarenja otpadom Republike Hrvatske 2017-

2022., a na koji se nadovezuju Planovi gospodarenja otpadom svih jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara.

Konceptom održivog razvijanja Županije u području gospodarenja otpadom, predviđena je izgradnja centra gospodarenja otpadom, izgradnja pretovarnih stanica, reciklažnih dvorišta, eko otoka i sanacija odlagališta otpada. U Primorsko-goranskoj županiji je uz sufinanciranje sredstvima iz europskih fondova izgrađen Županijski centar za gospodarenje otpadom Marišćina, koji je u punom pogonu od travnja 2017. godine. Uz Županijski centar za gospodarenje otpadom u Županiji djeluje 7 pretovarnih stanica od kojih su dvije u Gorskem kotaru (PS „Sović laz“ Delnice i PS Vrbovsko).

Na području Gorskog kotara djeluje jedno stacionarno reciklažno dvorište u Delnicama te tri mobilna, jedno za područje Grada Čabra i dva za područje Grada vrbovskog. U planu je izgradnja još jednog stacionarnog reciklažnog dvorišta na području Grada Vrbovskog.

Tablica 6 Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada od strane JLS u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini (bez glomaznog otpada)

Naziv jedinice lokalne samouprave	Sakupljena količina miješanog komunalnog otpada (t)	Količina odvojenih vrsta otpada (papir, plastika, staklo, metal, tekstil i biootpad) (t)	Ukupna količina otpada bez glomaznog otpada (t)	Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada (%)
Delnice	1.503,00	39,65	1.542,65	2,57%
Fužine	547	-	547	0,00%
Lokve	262	5,19	267,19	1,94%
Mrkopalj	253	5,97	258,97	2,31%
Ravna Gora	580	17,4	597,4	2,91%
Skrad	220	7,8	227,8	3,42%
Vrbovsko	589,79	17,17	606,96	2,83%
Čabar	1.091,92	5,45	1.097,37	0,50%
Brod Moravice	218	4,12	222,12	1,85%
Gorski kotar	5.264,71	102,75	5.367,46	1,91%
PGŽ	97.284,29	25.908,02	123.192,31	21,03%

Izvor: Zavod za zaštitu okoliša i prirode, obrada RRA PGŽ

Tablica 6. prikazuje koliko su goranska komunalna društva preuzeila i zbrinula komunalnog otpada i kolika je stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara. Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada (stopa oporabe otpada) u Gorskem kotaru u 2019. godini iznosila je 1,91 % dok je županijski prosjek iznosio 21,03 %. Prema tom pokazatelju Gorski kotar je najlošija mikroregija u Primorsko-goranskoj županiji dok sa druge strane su otočna mjesta gdje posebice jedinice lokalne samouprave sa otoka Krka imaju stopu odvojenog sakupljanja komunalnog otpada od preko 50% i lideri su ne samo u Županiji već i u Republici Hrvatskoj i Europi.

3.4. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE ZAŠTITE OKOLIŠA GORSKOG KOTARA

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba vezanih uz zaštitu okoliša Gorskog kotara.

Tablica 7 Razvojni problemi i potrebe zaštite okoliša Gorskog kotara

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nedovoljna valorizacija kulturne baštine Gorskog kotara	Očuvati prirodnu baštinu u svrhu razvoja eko turizma
Prisutna samo jedna mjerna postaja kvalitete zraka na cijelom području Gorskog kotara	Pratiti kvalitetu zraka na cijelom području Gorskog kotara
Mikroregija sa najnižim stupnjem odvajanja otpada u Županiji	Povećati primarnu selekciju otpada
Nepotpuno opremljena reciklažna dvorišta	Osposobiti reciklažna dvorišta kako bi bila, dostupna građanima i poduzećima
Divlja odlagališta	Sanirati divlja odlagališta i uspostaviti sustav nadzora i kazni za nepropisno odlaganje otpada

4. STANOVNIŠTVO I LJUDSKI POTENCIJALI

Poglavlje o stanovništvu i ljudskim potencijalima daje pregled broja stanovnika, gustoće naseljenosti i spolne strukture te se analizira stanje nacionalnih manjina i vjeroispovijesti. U poglavlju se obrazlaže prosječna starost, indeks starenja, stopa smrtnosti i struktura pobola, te stopa nataliteta, prirast, vitalni indeks i migracije. Poglavlje obuhvaća obrazovnu strukturu i informatičku pismenost te analizira stanje zaposlenosti, te strukturu i cijene stambenih jedinica. Utvrđuju se razvojni problemi i potrebe u odnosu na stanovništvo i ljudske potencijale.

4.1. KRETANJE BROJA STANOVNIKA, GUSTOĆA NASELJENOSTI I SPOLNA STRUKTURA

Prema Popisu stanovništva iz 2021. godine, na području Gorskog kotara živjelo je 19.032 stanovnika.

Tablica 8. prikazuje pad broja stanovništva u Županiji u razdoblju 2011/2021 od 9,91%. U istom razdoblju pad stanovništva Gorskog kotara iznosi je 17,29%. Postotni pad broja stanovnika u Gorskom kotaru bio je veći od postotnog pada broja stanovnika Županije, čime se je smanjio udio stanovništva Gorskog kotara u ukupnoj populaciji Županije sa 7,77 % na 7,14 %. Ako broj stanovnika Gorskog kotara u 2021. godini podijeli sa površinom od 1.273,1 km² dolazi se do gustoće naseljenosti od 14,95 stanovnika po km². Gustoća naseljenosti u Županiji u 2021. godini bila je 74,28 stanovnika po km², što znači da je Gorski kotar 5 puta slabije naseljen od županijskog prosjeka.

Tablica 8 Kretanje broja stanovnika Gorskog kotara te njihov udio u Primorsko-goranskoj županiji u 2011. i 2021. godini

Regija	2011. godina	2021. godina	Kretanje 2011.-2021.
Gorski kotar	23.011	19.032	- 17,29 %
PGŽ	296.195	266.503	- 10,02 %
Udio GK u PGŽ-u	7,77%	7,14%	

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Tablica 9. prikazuje broja stanovnika prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara u vremenskom razdoblju 1991.-2021. godina. U odnosu na baznu 1991. godinu broj stanovnika se u narednih 30 godina u Općini Mropalj i Gradu Vrbovskom preplovio dok najmanji 25 % pad bilježi Grad Delnice.

Tablica 9 Kretanje broja stanovništva od 1991. do 2021. godine prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj stanovnika				Indeks 1991./2021.	Indeks 2001./2021.	Indeks 2011./2021.
	1991.	2001.	2011.	2021.			
Brod Moravice	1.196	985	866	667	55,77	67,72	77,02
Čabar	5.169	4.387	3.770	3.239	62,66	73,83	85,92
Delnice	6.858	6.262	5.952	5.158	75,21	82,37	86,66
Fužine	2.000	1.885	1.592	1.404	70,20	74,48	88,19
Lokve	1.255	1.120	1.049	859	68,45	76,70	81,89
Mrkopalj	1.823	1.407	1.214	934	51,23	66,38	76,94
Ravna Gora	3.167	2.724	2.430	2.039	64,38	74,85	83,91
Skrad	1.549	1.333	1.062	860	55,52	64,52	80,98
Vrbovsko	7.528	6.047	5.076	3.872	51,43	64,03	76,28
GORSKI KOTAR	30.545	26.150	23.011	19.032	62,31	72,78	82,71

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Spolna struktura stanovništva Gorskega kotara je ravnomjerna, a osobe ženskog spola kontinuirano čine nešto više od 50% stanovništva (50,2 % u 2019. godini³⁰). Županijski udio ženskog stanovništva u 2019. godini iznosio je 51,5%.

4.2. NACIONALNE MANJINE I VJEROISPOVIJEST

Tablica 10. prikazuje nacionalnu strukturu stanovništva jedinica lokalne samouprave na području Gorskega kotara i Županije. Prema popisu broja stanovništva iz 2011. godine Srbi su najbrojnija nacionalna manjina u Gorskem kotaru i Županiji. Dok je udio Srba u Županiji u 2011 godini bio 5,03%, njihov udio u Gorskem kotaru bio je 9,05%. Udio srpske nacionalne manjine na području Grada Vrbovskog iste godine iznosio je 35,22%. Stoga na području Grada Vrbovskog djeluje Vijeće srpske nacionalne manjine Grada Vrbovskog. Druga prema brojnosti nacionalna manjina u Gorskem kotaru u 2011. godini bili su Slovenci, dok su u Županiji Slovenci tek na 5 mjestu iza Srba, Bošnjaka, Talijana i Albanaca. Na području Grada Čabra djeluje Vijeće slovenske nacionalne manjine Grada Čabra.

³⁰ Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Tablica 10 Nacionalne manjine u Gorskem kotaru

Jedinica lokalne samouprave / regija	Hrvati	Srbi	Slovenci	Svi ostali
Čabar	3.566	42	85	77
%	94,59	1,11	2,25	2,04
Delnice	5.556	182	57	157
%	93,35	3,06	0,96	2,64
Vrbovsko	3.053	1.788	34	201
%	60,15	35,22	0,67	3,96
Brod Moravice	834	12	5	15
%	96,30	1,39	0,58	1,73
Fužine	1.486	46	3	57
%	93,34	2,89	0,19	3,58
Lokve	984	17	6	42
%	93,80	1,62	0,57	4,00
Mrkopalj	1.198	7	2	7
%	98,68	0,58	0,16	0,58
Ravna Gora	2.369	22	-	39
%	97,49	0,91	-	1,60
Skrad	1.039	12	3	8
%	97,83	1,13	0,28	0,75
GORSKI KOTAR	20.085	2.082	195	649
%	87,28	9,05	0,85	2,82
PGŽ	255.730	14.888	2.300	23.277
%	86,34	5,03	0,78	7,86

Izvor: Državni zavod za statistiku; Popis stanovništva iz 2011. godine

Prema vjeroispovijesti 83,46 % stanovništva Gorskog kotara bili su katolici prema popisu stanovništva iz 2011. godine. U Županiji iste godine udio katolika iznosio je 78,13%. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine 9,57% stanovnika Gorskog kotara je bilo pravoslavne vjeroispovijesti, dok je udio stanovnika pravoslavne vjeroispovijesti u Županiji bio 5,42%. Treća najbrojnija skupina prema vjeroispovijesti u Gorskem kotaru i u Primorsko-goranskoj županiji bili su stanovnici koji nisu vjernici.

Tablica 11 Vjeroispovijest

Jedinica lokalne samouprave / regija	Katolici	Pravoslavci	Nisu vjernici i ateisti	Svi ostali
Čabar	3.539	52	82	97
%	93,87	1,38	2,18	2,57
Delnice	5.211	193	270	278
%	87,55	3,24	4,54	4,67
Vrbovsko	2.894	1.794	162	226
%	57,01	35,34	3,19	4,45
Brod Moravice	823	16	17	10
%	95,03	1,85	1,96	1,15
Fužine	1.367	63	84	78
%	85,87	3,96	5,28	4,90
Lokve	914	29	32	74
%	87,13	2,76	3,05	7,05
Mrkopalj	1.166	19	16	13
%	96,05	1,57	1,32	1,07
Ravna Gora	2.301	27	48	54
%	94,69	1,11	1,98	2,22
Skrad	989	10	34	29
%	93,13	0,94	3,20	2,73
GORSKI KOTAR	19.204	2.203	745	859
%	83,46	9,57	3,24	3,73
PGŽ	231.405	16.046	20.647	28.097
%	78,13	5,42	6,97	9,49

Izvor: Državni zavod za statistiku; Popis stanovništva 2011. Godine

4.3. PROSJEČNA STAROST, INDEKS STARENJA, STOPA SMRTNOSTI I STRUKTURA POBOLA

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine, prosječna starost populacije Gorskog kotara bila je 47,2 godine dok je prosječna starost u Županiji bila 43,9 godina, te u Republici Hrvatskoj 41,7 godina. Stanovnici Gorskog kotara su prema tom pokazatelju prosječno stariji za 3,3 godine od županijskog prosjeka te za 5,5 godina od državnog prosjeka.

Tablica 12 Usporedba dobne strukture jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara i Gorskog kotara u cjelini sa dobnom strukturu Primorsko-goranske županije u 2011. godini

JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE / REGIJA:	0-19 GODINA	20-64 GODINA	65+ GODINA
Čabar	15,4%	64,8%	19,8%
Delnice	17,3%	62,6%	20,1%
Vrbovsko	15,8%	61,3%	22,9%
Brod Moravice	15,9%	54,7%	29,3%
Fužine	14,4%	61,6%	23,9%
Lokve	15,3%	62,3%	22,4%
Mrkopalj	14,3%	58,3%	27,3%
Ravna Gora	14,7%	62,2%	23,1%
Skrad	12,6%	57,6%	29,8%
Gorski kotar	15,7%	61,8%	22,5%
Primorsko-goranska županija	17,1%	64%	18,9%

Izvor: Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2011.*, obrada RRA PGŽ

Tablica 12. pokazuje da je Gorski kotar imao 2011. godine u odnosu na županijski prosjek niži udio mladog i radno aktivnog stanovništva, a veći udio starog stanovništva. Mlada dobna skupina najzastupljenija je u Delnicama (17,3 %), a najmanje zastupljena u Skradu (12,6 %)³¹.

Indeks starenja uspoređuje broj stanovnika 60 i više godina sa brojem stanovnika od 0 do 20 godina, a kad prijeđe iznos od 140 dotično stanovništvo je zahvatio proces starenja. Indeks starenja Gorskega kotara u 2011. godini je iznosio 245,82, što je više u odnosu na 2001. godinu kada je iznosio 149,82. U Županiji indeks starenja u 2011. godini je iznosio 155,3, a u 2001. godini 109,4³².

Stopa smrtnosti (omjer umrlih na 1.000 stanovnika) u Županiji u 2019. godini iznosila je 13,29, a za područje Gorskega kotara iznosila je 20,73³³.

Pobol na 100.000 stanovnika u 2018. godini u Županiji je bio 220.826, a u Gorskom kotaru 210.917. Delnice sa 226.700, Brod Moravice sa 239.500, Lokve sa 416.800 i Vrbovsko sa 249.700 su bili iznad županijskog prosjeka dok su Čabar sa 160.400, Fužine sa 218.700, Mrkopalj sa 102.400, Ravna Gora sa 123.700 i Skrad sa 202.200 bili ispod županijskog prosjeka pobola na 100.000 stanovnika.

Struktura pobola u Gorskom kotaru u 2019. godini kao što prikazuje Tablica 13. slična je strukturi pobola u Županiji. Tri najčešća uzroka pobola su bolesti dišnog sustava, bolesti mišićno koštanog sustava i vezivnog tkiva te bolesti cirkulacijskog sustava.

³¹ Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2011. godine*

³² Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2011*, *Popis stanovništva 2001*

³³ Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

Tablica 13 Tri vodeća uzroka pobola u Gorskem kotaru i PGŽ-u u 2019. godini (strukturni indeks)

UZROCI POBOLA	Gorski kotar	PGŽ
Bolesti dišnog sustava	17,92 %	19,70 %
Bolesti mišićno koštanog sustava i vezivnog tkiva	11,67 %	10,93 %
Bolesti cirkulacijskog sustava	10,47 %	9,76 %

Izvor: Nastavni zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije, obrada RRA PGŽ

4.4. STOPA NATALITETA, PRIRODNI PRIRAST, VITALNI INDEKS I SALDO MIGRACIJA

Stopa nataliteta (omjer živorođenih na 1.000 stanovnika) je u 2019. godini u Republici Hrvatskoj iznosila je 8,9, u Županiji 7,3, te u Gorskem kotaru 6,67³⁴.

U razdoblju od 2008. do 2019. godine, zabilježen je kontinuirani negativni trend prirodnog prirasta (razlika između nataliteta i mortaliteta) u Županiji te u mikroregiji Gorski kotar. U 2008. godini prirodni prirast u Županiji u apsolutnim brojkama iznosio -917, a u 2019. godini -1.689³⁵. U Gorskem kotaru u 2008. godini prirodni prirast bio je - 223, a u 2019. godini – 274³⁶. Niti jedna jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara nije imala pozitivan prirodni prirast u navedenom razdoblju.

Vitalni indeks (omjer živorođenih na 100 umrlih) je u Županiji u 2019. godini iznosio 54,9, a u Gorskem kotaru 32,18³⁷. Grad Delnice sa indeksom 53 se jednini približio županijskom indeksu, a Općina Mrkopalj sa indeksom 5 ima najniži indeks u Republici Hrvatskoj.

Tablica 15. pokazuje negativan saldo migracija u Gorskem kotaru gdje je broj odseljenih konstantno veći od broja doseljenih u promatranom razdoblju. Slična je situacija i u Županiji, uz razliku da je u 2019. godini kada je ostvaren pozitivan trend od 229 više doseljenih stanovnika nego odseljenih. Gorski kotar i u 2019. godini je imao 115 više odseljenih nego doseljenih stanovnika. Samo Grad Delnice i Općina Fužine bilježe poput Županije pozitivan trend u 2019. godini dok sve ostale jedinice lokalne samouprave Gorskog kotara bilježe negativan trend.

³⁴ Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

³⁵ Ibid.

³⁶ Ibid.

³⁷ Ibid.

Tablica 14 Vitalni indeks jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara u 2019. godini

Jedinica lokalne samouprave	VITALNI INDEKS
Grad Čabar	31,0
Grad Delnice	53,0
Grad Vrbovsko	30,0
Općina Brod Moravice	15,2
Općina Fužine	26,9
Općina Lokve	37,5
Općina Mrkopalj	5,0
Općina Ravna Gora	32,0
Općina Skrad	20,0

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 15 Saldo migracije stanovnika Gorskog kotara prema jedinicama lokalne samouprave te Primorsko-goranske županije u cijelini od 2015. do 2019. godine (razlika ukupno doseljenih i ukupno odseljenih stanovnika unutar jedne godine)

Jedinica lokalne samouprave / regija	2015	2016	2017	2018	2019
Grad Čabar	-48	-56	-75	-41	-27
Grad Delnice	-30	-80	-33	-13	26
Grad Vrbovsko	-69	-59	-59	-64	-51
Općina Brod Moravice	-3	-21	-9	4	-7
Općina Fužine	-15	4	-15	-5	16
Općina Lokve	-4	-3	-2	-2	-20
Općina Mrkopalj	-19	-13	-10	-13	-6
Općina Ravna Gora	-17	-26	-12	-17	-41
Općina Skrad	-1	-13	-12	-2	-5
Gorski kotar ukupno	-206	-267	-203	-152	-115
Primorsko-goranska županija	-1.153	-922	-1.102	-381	229

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

4.5. OBRAZOVNA STRUKTURA I INFORMATIČKA PISMENOST

Na području Gorskog kotara u 2011. godini više i visoko školsko obrazovanje (viša škola, fakultet, magisterij i doktorat) ima 11,49 % stanovništva starijeg od 15 godina, dok je županijski prosjek 20,07 %. Iste godine u Gorskem kotaru postotak stanovništva starijeg od 15 godina koje je završilo samo osnovnu školu je 28,45 %, dok je županijski prosjek 16,69 %.

Tablica 16 Obrazovna struktura stanovništva Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije starog 15 i više godina u 2011. godini

Regija	bez škole	1-3 razred	4-7 razred	osnovna škola	srednja škola	viša škola	fakulteti	magisterij	doktorat	nepoznato	UKUPNO
GK	222	193	944	5.803	10.854	1.029	1.239	48	24	38	20.394
	1,09%	0,95%	4,63%	28,45%	53,22%	5,05%	6,08%	0,24%	0,12%	0,19%	100,00%
PGŽ	1.732	1.108	10.815	43.267	149.668	19.059	30.393	1.607	977	602	259.228
	0,67%	0,43%	4,17%	16,69%	57,74%	7,35%	11,72%	0,62%	0,38%	0,23%	100,00%

Izvor: Državni zavod za statistiku, Popis stanovništva 2011., obrada RRA PGŽ

Prema informatičkoj pismenosti područje Gorskog kotara je u 2011. godini bilo ispod županijskog prosjeka.

Tablica 17 Informatička pismenost stanovništva starijeg od 10 godina Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije u 2011. godini

Regija	OBRADA TEKSTA	TABLICNI IZRAČUNI	KORIŠTENJE EL. POŠTOM	KORIŠTENJE INTERNETOM
Gorski kotar	44,44 %	37,29 %	43,62 %	48,26 %
PGŽ	58,08 %	61,04 %	49,25 %	56,78 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ

4.6. NEZAPOSLENOST

U Tablici 18. prikazano je kretanje nezaposlenosti prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara i Županije. U razdoblju stabilnog ekonomskog rasta od 2015. do 2019. godine vidljiv je pad nezaposlenosti, te povećanje u 2020. i 2021. godini zbog negativnog utjecaja pandemije virusa - COVID 19 na gospodarstvo. U razdoblju od 2015. do 2019. najveći pad broja nezaposlenih bilježi Grad Vrbovsko, a najmanji Grad Čabar. U Županiji nezaposlenost

u razdoblju od 2015. do 2019. godine je smanjena za 8.814 nezaposlene osobe, a zaposlenost je porasla za 5.100 novozaposlenih osoba. U Gorskem kotaru u istom razdoblju nezaposlenost je smanjena za 1.006 nezaposlenu osobu, a zaposlenost je porasla za 234 novozaposlene osobe³⁸. Veći pad nezaposlenosti od rasta zaposlenosti u Županiji i Gorskem kotaru ukazuje na negativna demografska i migracijska kretanja. Zbog pandemije virusa - COVID 19 koja je zahvatila svijet u 2020. godini i nastavila se u 2021., nezaposlenost ponovno raste i u Gorskem kotaru te u Županiji. U prvih 8 mjeseci 2021. godine nezaposlenost je u usporedbi sa 2019. godinu u Gorskem kotaru porasla za 96 nezaposlenih (povećanje od 15 % u odnosu na 2019. godinu), te u Županiji za 2.246 nezaposlene osobe (rast od 34 %).

Tablica 18 Nezaposlenost prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara, Gorskog kotara u cjelini i Primorsko-goranske županije u 2015., 2019., 2020. i 2021. godini

Jedinica lokalne samouprave / regija	2015	2019	INDEKS 2019/2015	2020	2021 (8 MJESECI)
Brod Moravice	77	52	67,53	57	59
Čabar	253	118	46,64	122	125
Delnice	438	191	43,61	228	224
Fužine	86	38	44,19	33	37
Lokve	54	23	42,59	20	20
Mrkopalj	66	21	31,82	22	18
Ravna Gora	119	36	30,25	48	43
Skrad	63	22	34,92	24	20
Vrbovsko	482	131	27,18	168	182
Gorski kotar	1.638	632	38,58	722	728
Primorsko-goranska županija	15.518	6.704	43,20	8.617	8.950

Izvor: HZZ, STATISITKA; <https://statistika.hzz.hr/> [02.09.2021.]

4.7. STRUKTURA I CIJENA STAMBENIH JEDINICA

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine u Gorskem kotaru privremeno je nenaseljeno 15,39 % stambenih jedinica dok je županijski prosjek 13,72 %. U Gorskem kotaru iste godine je 4,4 % stambenih jedinica napušteno dok je županijski prosjek 1,33 %. Iste godine Županija je imala 6,47 % stambenih jedinica za najam, a Gorski kotar 0,49 %. Udio stanova za rekreaciju i odmor u ukupnom broju stambenih jedinica u Gorskem kotaru bio je 17 %, a županijski prosjek 18,9 %³⁹. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine 89,7 % kućanstva Gorskog kotara čine kućanstva zasnovana u vlastitim stambenim jedinicama, odnosno u onima u kojima su stanari vlasnici ili suvlasnici. U Županiji taj udio je iznosio 85,6 %. Udio kućanstava Gorskog kotara koji stanuje u iznajmljenim stambenim jedinicama iznosio je 2011. godine 9,4

³⁸ Državni zavod za statistiku

³⁹ Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2011.*, obrada RRA PGŽ

%, dok je županijski prosjek iznosio 13,3 %⁴⁰. Prema podacima iz Izvješća o tržištu nekretnina u 2019. godini na području Gorskog kotara evidentirano je ukupno 253 kupoprodaja nekretnina (4,6 % županijskih kupoprodaja). U strukturi svih kupoprodaja nekretnina, kupoprodaja kuća sudjeluje sa 32,4 %, kupoprodaja poljoprivrednog zemljišta sa 28,5 %, kupoprodaju stana/apartmana sa 20,6 %, a kupoprodaja građevnog zemljišta sa 18,6 %. Na području Županije najveći udio od 44,7 % svih kupoprodaja odnosi se na kupoprodaju stanova/apartmana, 26,4 % na kupoprodaju građevinskog zemljišta, 10,4 % na kupoprodaju poljoprivrednog zemljišta te 9,2 % na kupoprodaju kuća.

Tablica 19 Prosječne kupoprodajne cijene stana/apartmana u Gorskom kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini

Jedinica lokalne samouprave / regija	Prosječna cijena EUR/m ²
Primorsko-goranska županija	1.018,08 €/m ²
Brod Moravice	382,54 €/m ²
Delnice	540,68 €/m ²
Fužine	944,67 €/m ²
Mrkopalj	281,72 €/m ²
Ravna Gora	647,65 €/m ²
Skrad	565,32 €/m ²

Izvor: Primorsko-goranska županija, Upravni odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša;

Izvješće o tržištu nekretnina Primorsko-goranske županije za 2020. godinu;

<https://graditeljstvo.pgz.hr/Procjena.aspx>

[22.09.2021.]

Tablica 19. daje uvid u prosječne cijene stana/apartmana u Gorskom kotaru i Županiji. Uočava se da je stambeno zbrinjavanje cjenovno prihvatljivije i povoljnije nego u drugim mikroregijama Županije. U 2020. godini ostvarene kupoprodajne cijene stanova/apartmana u Gorskom kotaru bile su dvostruko niže od prosjeka Županije. Kupoprodajne cijene obiteljskih kuća iste godine bile su u Gorskem kotaru trostruko niže od županijskog prosjeka, a kupoprodajne cijene građevinskog zemljišta 8 puta ispod županijskog prosjeka⁴¹.

⁴⁰ Državni zavod za statistiku, *Popis stanovništva 2011.*, obrada RRA PGŽ

⁴¹ Podaci Upravnog odjela za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije, 2021. godina

Tablica 20 Prosječne kupoprodajne cijene građevinskog zemljišta u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini

Jedinica lokalne samouprave / regija	Prosječna cijena EUR/m ²
Primorsko-goranska županija	88,05 €/m ²
Brod Moravice	5,95 €/m ²
Delnice	17,12 €/m ²
Fužine	12,19 €/m ²
Lokve	25,21 €/m ²
Mrkopalj	13,18 €/m ²
Ravna Gora	10,60 €/m ²
Skrad	6,12 €/m ²
Vrbovsko	1,69 €/m ²

Izvor: Primorsko-goranska županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša; Izvješće o tržištu nekretnina Primorsko-goranske županije za 2020. godinu; <https://graditeljstvo.pgz.hr/Procjena.aspx> [22.09.2021.]

Putem programa poticane stanogradnje koji provodi Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama prije 18 godina u Gradu Delnicama je izgrađeno 30 stanova. Do danas su to jedini POS-ovi stanovi u Gorskem kotaru⁴². Pripremne radnje za novu poticanu stanogradnju trenutno se odvijaju u Gradu Delnicama i Općini Fužine.

4.8. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE GORSKOG KOTARA U ODNOSU NA STANOVNIŠTVO I LJUDSKE POTENCIJALE

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba Gorskog kotara vezanih uz stanovništvo i ljudske potencijale.

Tablica 21 Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na stanovništvo i ljudske potencijale

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Smanjenje broja stanovnika u razdoblju od 2011. do 2019. godine za više od 15%	Povećati životni standard i kvalitetu života
Starosna struktura stanovništva nepovoljnija od županijskog prosjeka	Voditi pronatalitetnu politiku
Stopa nataliteta, vitalni indeks i prirodni prirast niža od županijskog prosjeka	Stambeno zbrinuti mlade obitelji kroz subvencioniranje najma ili kupovine
Negativan saldo migracija	Stvarati radna mjesta više vrijednosti za visoko educirane kadrove
Obrazovna struktura lošija od županijskog prosjeka	Poticati cjeloživotno obrazovanje kroz pametna rješenja i učenje na daljinu
Informatička pismenost ispod županijskog prosjeka	Povećati kvalitetu obrazovanja i udio visokoobrazovanog stanovništva
Veći pad nezaposlenosti od rasta zaposlenosti	Zaustaviti odlazak mlađih obitelji

⁴² Agencija za pravni promet i posredovanje nekretninama; <http://apn.hr/izgradnja-i-prodaja-stanova-pos/izgradeni-stanovi/page/2> [25.09.2021.]

5. GOSPODARSTVO

U ovom poglavlju obrazlaže se struktura djelatnosti Gorskog kotara prema broju poduzeća, prihodima, zaposlenima i prosječnim neto primanjima te usporedba sa županijskim prosjecima. Također se prikazuje tržište rada u Gorskom kotaru, daju pokazatelji uspješnosti poduzeća u Gorskom kotaru, analizira proizvodnost rada, kapitala i tehnologije goranske privrede, analiziraju goranski obrti, poslovna i tehnološka infrastruktura Gorskog kotara, ocjenjuje konkurentnost i indeks razvijenosti Gorskog kotara. Na kraju, analiziraju se najznačajnije i najperspektivnije djelatnosti Gorskog kotara, a to su turizam, šumarstvo, drvna industrija i poljoprivreda.

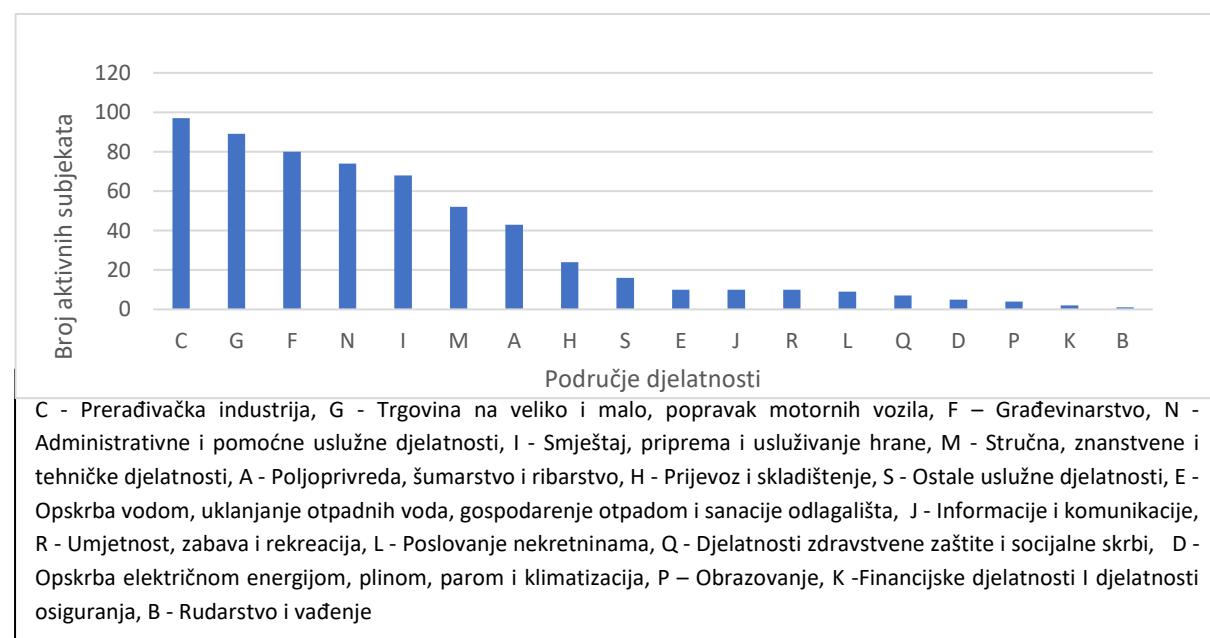
5.1. STRUKTURA DJELATNOSTI GORSKOG KOTARA PREMA BROJU PODUZEĆA, PRIHODIMA, ZAPOSLENIMA I PROSJEČNIM NETO PRIMANJIMA I USPOREDBA SA ŽUPANIJSKIM PROSJECIMA

U ovom potpoglavlju analizira se struktura djelatnosti Gorskog kotara prema broju poduzeća, prihodima, zaposlenima i prosječnim neto primanjima te daje usporedba sa županijskim prosjecima.

5.1.1. STRUKTURA DJELATNOSTI PREMA BROJU PODUZEĆA

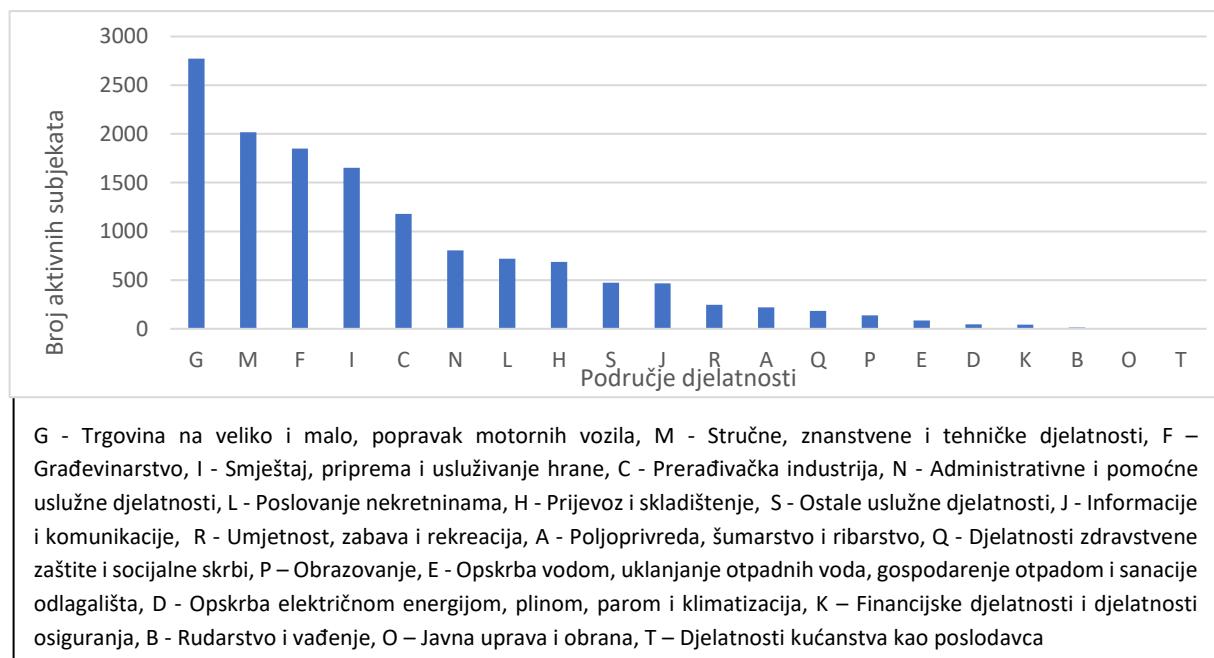
Dok je u Županiji najveći broj poduzeća u djelatnosti trgovine u Gorskom kotaru to je sektor industrijske proizvodnje. Sektor trgovine po broju poslovnih subjekata u Gorskom kotaru je na drugom mjestu, dok je građevinarstvo u Županiji i u Gorskom kotaru na trećem mjestu. Industrija po broju poslovnih subjekata je u Županiji na petom mjestu.

Grafikon 2 Broj aktivnih poduzeća Gorskog kotara prema djelatnosti (2019. godina)

Izvor: FINA, info.BIZ servis [04.06.2021.]

Grafikon 3 Broj aktivnih poduzeća prema djelatnosti u Primorsko-goranskoj županiji (2019. godina)

Izvor: FINA, info.BIZ servis [04.06.2021.]

5.1.2. STRUKTURA DJELATNOSTI PREMA PRIHODIMA

Tablica 22 Udio pojedinih djelatnosti u ukupnim prihodima poduzeća Gorskih kotara u 2019. godini

Djelatnost	Udio u ukupnim prihodima
C – Prerađivačka industrija	59%
F – Građevinarstvo	13%
G – Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila	9%
A – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3%
I - Smještaj, priprema i usluživanje hrane	3%
M –Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	2%
E – Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom i sanacije odlagališta	2%
H - Prijevoz i skladištenje	2%
Ostale djelatnosti	7%

Izvor: FINA, info.BIZ servis [studeni 2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 23 Udio pojedinih djelatnosti u ukupnim prihodima poduzeća Primorsko-goranske županije u 2019. godini

Djelatnost	Udio u ukupnim prihodima
G – Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila	37%
C – Prerađivačka industrija	15%
H - Prijevoz i skladištenje	10%
F – Građevinarstvo	9%
I - Smještaj, priprema i usluživanje hrane	8%
M –Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	6%
N - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	4%
E – Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom i sanacije odlagališta	4%
J – Informacije i komunikacije	2%
Ostale djelatnosti	5%

Izvor: FINA, info.BIZ servis [studeni 2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 22. daje prikaz udjela pojedinih djelatnosti u ukupnim prihodima poduzeća Gorskog kotara u 2019. godini. Vidljivo je da 59 % svih prihoda poduzeća registriranih u Gorskem kotaru dolazi od prerađivačke industrije. Udio prerađivačke industrije u prihodima svih poduzeća u Primorsko-goranskoj županiji je 15 % (Tablica 23.) te se nalazi na drugom mjestu prema doprinosu ukupnom prihodu poduzetnik. Razlog zašto je udio poljoprivrede i šumarstva u ukupnim prihodima goranskih poduzetnika na samo 3 % je u činjenici da je poduzeće Hrvatske šume d.o.o., kao najveće poduzeće u toj djelatnosti, registrirano u Zagrebu te se svi prihodi Uprave šuma podružnica Delnice statistički pribrajaju Gradu Zagrebu. U 2019. godini Uprava šuma podružnica Delnice ostvarila je 296.847.519 kuna ukupnog prihoda⁴³.

5.1.3. STRUKTURA DJELATNOSTI PREMA BROJU ZAPOSLENIH U PODUZEĆIMA

Prerađivačka industrija sa udjelom 28,27 % u 2020. godini zapošljavala je svakog trećeg zaposlenika pravnih osoba u Gorskem kotaru. Posebno visok udio prerađivačke industrije u broju zaposlenih imaju općine Ravna Gora (66,1 %), Lokve (51,1 %), Mropalj (50,27 %) i Fužine (42,33 %). U Županiji udio prerađivačke industrije u ukupno zaposlenima u pravnim osobama iznosi 11,87 % (Tablica 25.). Najznačajnija djelatnost u Županiji prema broju zaposlenih je trgovina sa udjelom od 15,45 % dok u Gorskem kotaru ima udio od 5,61 %.

⁴³ Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Delnice [20.01.2021.]

Tablica 24 Broj zaposlenih i udio zaposlenih u pravnim osobama u Gorskem kotaru prema NKD-u 2007 na 31.03.2020.

JLS	Gorski kotar	Čabar	Delnice	Vrbovsko	Brod Moravice	Fužine	Lokve	Mrkopalj	Ravna Gora	Skrad
Ukupno	4.888	617	1.871	894	55	378	217	187	534	135
C – Prerađivačka ind.	1.382	116	313	227	8	160	111	94	353	0
C - %	28,27%	18,80%	16,73%	25,39%	14,55%	42,33%	51,15%	50,27%	66,10%	0%
P - Obrazovanje	584	118	150	133	26	40	26	24	35	32
P - %	11,95%	19,12%	8,02%	14,88%	47,27%	10,58%	11,98%	12,83%	6,55%	23,7%
O – Javna uprava	536	80	301	77	10	18	12	6	19	13
O - %	10,97%	12,97%	16,09%	8,61%	18,18%	4,76%	5,53%	3,21%	3,56%	9,63%
A – Poljop. i šumarstvo	529	98	174	92	0	31	21	40	37	36
A - %	10,82%	15,88%	9,3%	10,29%	0%	8,2%	9,68%	21,39%	6,93%	26,67%
F - Građevinarstvo	501	93	307	97	0	0	0	0	4	0
F - %	10,25%	15,07%	16,41%	10,85%	0%	0%	0%	0%	0,75%	0%
G – Trgovina	274	36	121	20	3	41	11	11	28	3
G - %	5,61%	5,83%	6,47%	2,24%	5,45%	10,85%	5,07%	5,88%	5,24%	2,22%
H – Prijevoz i skladišt.	238	9	107	84	1	14	12	5	5	1
H - %	4,87%	1,46%	5,72%	9,4%	1,82%	3,7%	5,53%	2,67%	0,94%	0,74%
Q – Zdravstvena zaštita	184	33	101	37	3	1	0	4	1	4
Q - %	3,76%	5,35%	5,4%	4,14%	5,45%	0,26%	0%	2,14%	0,19%	2,96%
I – Smještaj, usluživanje	163	4	49	52	1	32	0	0	21	4
I - %	3,33%	0,65%	2,62%	5,82%	1,82%	8,47%	0%	0%	3,93%	2,96%
Ostalo	497	30	248	75	3	41	24	3	31	42
Ostalo %	10,17%	4,86%	13,25%	8,39%	5,45%	10,85%	11,06%	1,6%	5,81%	31,11%

Izvor: Državni zavod za statistiku [studenzi 2021.], obrada RRA PGŽ

Tablica 25 Broj zaposlenih i udio zaposlenih u pravnim osobama u Primorsko-goranskoj županiji prema NKD-u 2007 na 31.03.2020.

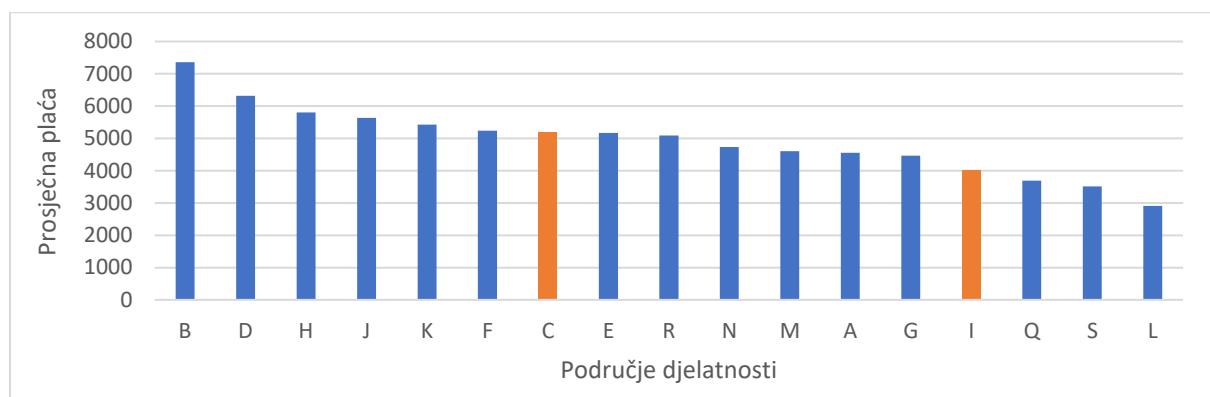
Djelatnost	Boj zaposlenih	Udio u ukupno zaposlenima
G – Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila	13.320	15,45%
C – Prerađivačka industrija	10.236	11,87%
P - Obrazovanje	8.945	10,37%
Q – Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	8.169	9,47%
H - Prijevoz i skladištenje	7.627	8,85%
I – Smještaj, pripremanje i usluživanje hrane	6.454	7,49%
G – Građevinarstvo	6.271	7,27%
O – Javna uprava i obrana; obezno socijalno osiguranje	5.364	6,22%
M – Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4.584	5,32%
N – Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3.062	3,55%
E - Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	2.580	2,99%
K – Finacijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	2.035	2,36%
J – Informacije i komunikacije	1.916	2,22%
Ostale djelatnosti	5.656	6,56%
UKUPNO	86.219	100%

Izvor: Državni zavod za statistiku [studenzi 2021.], obrada RRA PGŽ

5.1.4. STRUKTURA DJELATNOSTI PREMA PROSJEČNIM NETO PLAĆAMA U PODUZEĆIMA

Slijedi prikaz prosječne neto plaće prema području djelatnosti u poduzećima u Gorskom kotaru i Županiji u 2019. godini. Prosječna neto plaća u poduzećima u industriji koja je osnovna djelatnost Gorskog kotara u 2019. godini iznosila je 5.184,64 kn. Neto plaća u goranskoj industriji je viša za 3,8% od prosječne neto plaće u Gorskom kotaru koja je u istoj godini iznosila 4.995,00 kn. U isto vrijeme prosječna neto plaća u industrijskim poduzećima u Županiji je iznosila 5.943,8 kn i bila je za 6,5% viša od prosječne županijske neto plaće koja je iznosila 5.581 kn.

Grafikon 4 Prosječna neto plaća prema području djelatnosti u poduzećima u Gorskom kotaru u 2019. godini

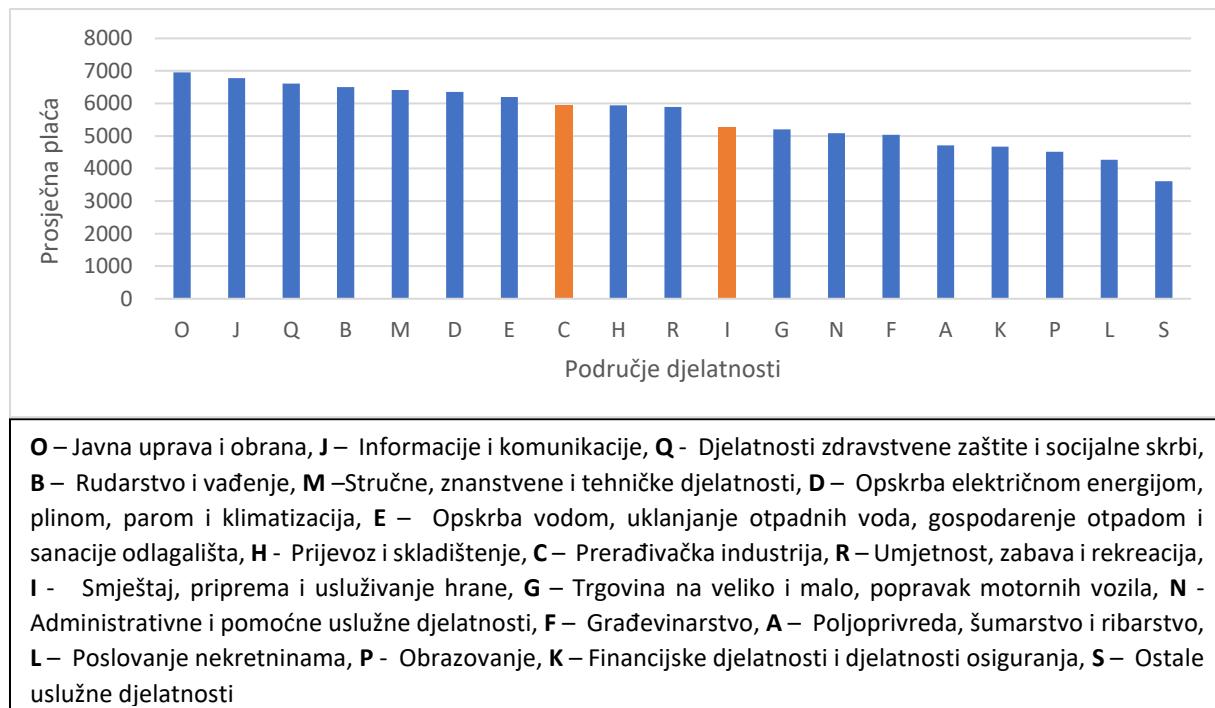

B – Rudarstvo i vađenje, **D** – Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija, **H** - Prijevoz i skladištenje, **J** – Informacije i komunikacije, **E** – Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom i sanacije odlagališta, **F** – Građevinarstvo, **C** – Prerađivačka industrija, **R** – Umjetnost, zabava i rekreacija, **A** – Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo, **N** - Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti, **M** – Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti, **G** – Trgovina na veliko i malo, **I** - Smještaj, priprema i usluživanje hrane, **Q** - Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi, **S** – Ostale uslužne djelatnosti, **L** – Poslovanje nekretninama

Izvor: FINA, info.BIZ servis [04.06.2021.]

Industrija u Gorskom kotaru ima neto plaće niže za 7,1 % od prosjeka županijskih neto plaća i za 12,8 % niže od županijskih neto plaća u sektoru Industrije. Trgovina kao najvažniji sektor u Županiji i važan sektor u Gorskom kotaru ima niže neto plaće od prosjeka Županije i Gorskog kotara. Smještaj, priprema i usluživanje hrane te građevinarstvo kao bitni sektori u Županiji i Gorskom kotaru također imaju niža neto primanja od županijskih i goranskih prosjeka.

Grafikon 5 Prosječna neto plaća prema području djelatnosti u poduzećima u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini

Izvor: FINA, info.BIZ servis [04.06.2021.]

5.2. TRŽIŠTE RADA

Nezaposlenost se u Gorskem kotaru u razdoblju između 2015. i 2019. godine smanjila za 66 % dok je u Županiji smanjenje nezaposlenosti iznosilo 57 %⁴⁴. U istom razdoblju broj zaposlenih u Županiji narastao je za 5,2 %, a u Gorskem kotaru za 1,7 %⁴⁵. Prema strukturi zaposlenosti najveći rast bilježi zaposlenost kod pravnih osoba (Gorski kotar 4,9 %, PGŽ 13,6 %), a najveći pad u promatranom razdoblju bilježi zaposlenost u obrtima i slobodnim zanimanjima (Gorski kotar – 9 %, PGŽ – 5,4 %).

⁴⁴ Tablica 18.

⁴⁵ Tablica 26.

Tablica 26 Broj zaposlenih u Primorsko-goranskoj županiji i Gorskem kotaru 2015. i 2019. godine (stanje na 31.03.)

2015	PRAVNE OSOBE	OBRTI I SLOBODNA ZANIMANJA	POLJO-PRIVREDNICI	OSIGURANICI ZAPOSLENI U MEĐ. ORG. U INOZEMSTVU ILI HR. DRŽAVLJANI ZAPOSLENI U NA TERITORIJU RH KOD POSLODAVACA KOJI IMAJU SJEDIŠTE U INOZEMSTVU	PRODUŽENO OSIGURANJE	UKUPNO
GK	4.634	1.187	16	0	50	5.887
PGŽ	84.192	16.409	222	109	801	106.733
Udio GK u PGŽ	5,5%	7,2%	7,2%	0%	6,2%	5,5%
2019	PRAVNE OSOBE	OBRTI I SLOBODNA ZANIMANJA	POLJO-PRIVREDNICI	OSIGURANICI ZAPOSLENI U MEĐ. ORG. U INOZEMSTVU ILI HR. DRŽAVLJANI ZAPOSLENI U NA TERITORIJU RH KOD POSLODAVACA KOJI IMAJU SJEDIŠTE U INOZEMSTVU	PRODUŽENO OSIGURANJE	UKUPNO
GK	4.861	1.080	16	0	28	5.985
PGŽ	95.645	15.843	252	30	544	112.314
Udio GK u PGŽ	5,1%	6,8%	6,3%	0%	5,1%	5,3%

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, obrada RRA PGŽ

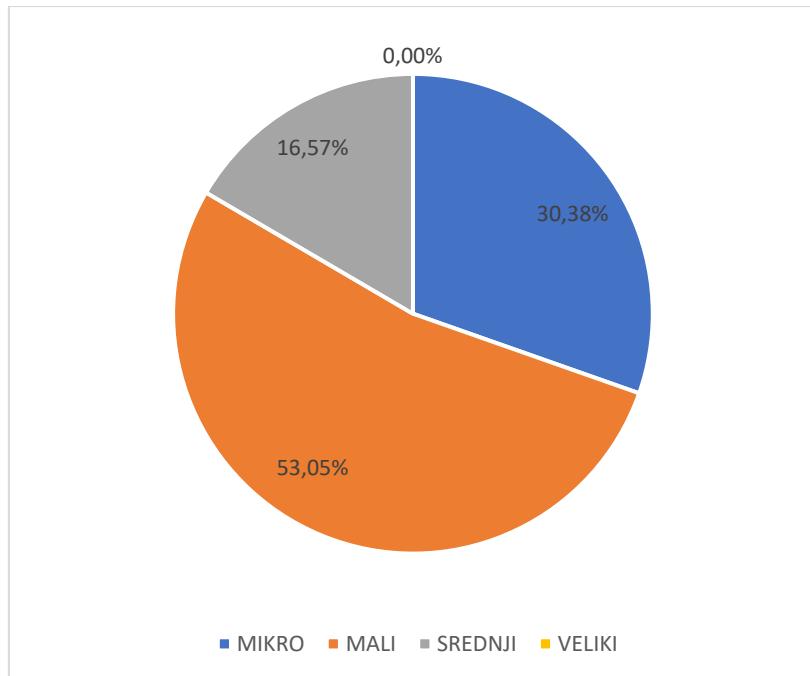
Tablica 27. prikazuje kretanje zaposlenosti prema jedinicama lokalne samouprave u Gorskem kotaru. Usprkos razdoblju obilježenom ekonomskim rastom i rastom broja zaposlenih u Županiji, u Gorskem kotaru postoje tri općine (Lokve, Mrkopalj i Skrad) koje u navedenom razdoblju imaju pad broja zaposlenih. Najveći pad zaposlenosti bilježi Općina Skrad od 25 %, slijedi je općina Lokve padom zaposlenosti od 20 %. Općina Fužine ima rast zaposlenosti u navedenom razdoblju od 14 % te Grad Delnice 6 %.

Tablica 27 Broj zaposlenika prema općinama/gradovima Gorskog kotara u 2015. i 2019. godini

JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE	PRAVNE OSOBE		OBRTI		POLJOPRIVREDNICI		SLOBODNA ZANIMANJA		PRODUŽENO OSIGURANJE		UKUPNO	
	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019	2015	2019
Fužine	332	418	82	58	1	1	6	6	4	1	425	484
Delnice	1.661	1.811	311	287	6	2	27	31	18	12	2.023	2.143
Vrbovsko	854	901	240	204	5	6	10	5	8	3	1.117	1.119
Lokve	277	215	33	36	1	1	2	2	2	1	315	255
Mrkopalj	103	90	35	34	1	2	4	3	2	1	145	130
Ravna Gora	520	575	123	97	1	1	7	2	3	3	654	678
Skrad	123	89	20	17	0	2	3	2	1	0	147	110
Čabar	697	684	227	251	1	1	9	5	11	5	945	946
Brod Moravice	67	78	47	39	0	0	1	1	1	2	116	120
UKUPNO	4.634	4.861	1.118	1.023	16	16	69	57	50	28	5.887	5.985

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje, stanje na 31.ožujak

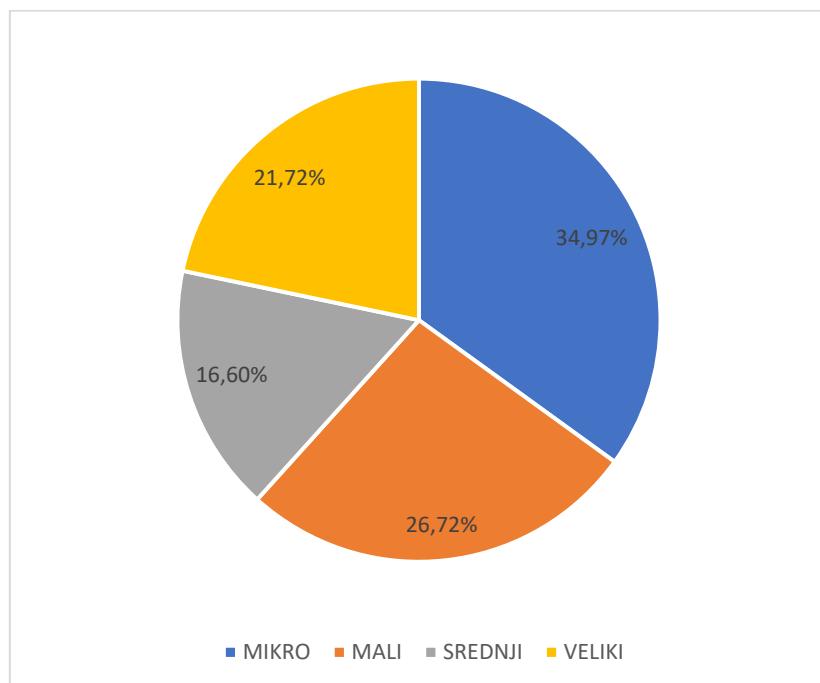
Grafikon 6 Udio zaposlenih u 2019. godini prema veličini pravnih subjekata registriranih na području Gorskog kotara

Izvor: FINA, info.BIZ servis [25.03.2021.], obrada RRA PGŽ

Grafikon 7

Udio zaposlenih u 2019. godini prema veličini pravnih subjekata registriranih na području Primorsko-goranske županije

Izvor: FINA, info.BIZ servis [25.03.2021.], obrada RRA PGŽ

Na Grafikonima 6. i 7. vidljiv je postotak zaposlenih u mikro, malim, srednjim i velikim poduzećima u Gorskem kotaru i Županiji u 2019. godini. U Gorskem kotaru preko polovice zaposlenih radilo je u malim poduzećima (imaju između 10 i 50 zaposlenih i godišnji promet između 2 i 10 milijuna eura) dok je u Županiji u malim poduzećima radilo 26,72 % ukupno zaposlenih. U Županiji 21,72 % zaposlenih radilo je u 2019. godini u velikim poduzećima (imaju preko 250 zaposlenih i promet iznad 50 milijuna eura), a u Gorskem kotaru nije zabilježen prihod velikog poduzeća. Istovremeno Uprava šuma podružnica Delnice u 2019. godini imala je 604 djelatnika⁴⁶ te pripada grupi velikih poduzeća. Budući ona spada pod Hrvatske šume d.o.o. koje su registrirane u Gradu Zagrebu, analiza FINE ne prikazuje istu pod Gorskotom. Sva ostala poduzeća koja imaju svoje podružnice u Gorskem kotaru, a nisu registrirana na području Gorskog kotara su također mikro, mala i srednja poduzeća.

5.3. POKAZATELJI USPJEŠNOSTI PODUZEĆA GORSKOG KOTARA

Udio Gorskog kotara u površini Županije je 35 %, u stanovništvu u 2019. godini 6,91 %, u ukupnom prihodu poduzeća u 2019. godini 3,88 %, a prema dobiti/gubitku 3,08 %. Udio izvoza goranskih poduzeća u županijskom izvozu u 2019. godini iznosi 7,60 %⁴⁷. Najviše poduzetnika u 2019. godini bilo je registrirano na području Grada Delnica (151), a najmanji

⁴⁶ Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Delnice [21.01.2021.]

⁴⁷ Odnosi se samo na poduzeća zahvaćena FINA izvještajem

broj na području Općine Mrkopalj (13). Poduzeća registrirana na području Grada Delnica te godine ostvarila su 1/3 ukupnih prihoda svih goranskih poduzeća obuhvaćenih FINA analizom. Prosječna bruto plaća u navedenoj godini najviša je bila na području Grada Čabra i Delnica (8.324 kn i 8.199 kn), a najniža na području Općine Skrad i Mrkopalj (6.249 kn i 6.272 kn).

Tablica 28. prikazuje rast prihoda od 20 % svih županijskih poduzeća u razdoblju od 2015. do kraja 2019. godine. U istom razdoblju u Gorskem kotaru rast prihoda poduzeća iznosio je 33 %.

Tri najveća poduzeća registrirana u Gorskem kotaru prema prihodima u 2019. godini bila su: Drvenjača d.d. Fužine (156,24 mil. kn), Palfinger d.o.o. Delnice (71,76 mil. kn) i Finvest Corp d.d. Čabar (64,61 mil. kn). Slijede ih Energy Pellets d.o.o., Goran graditeljstvo d.o.o., RST-Pellets d.o.o., Lokve d.o.o., Stenavert d.o.o., Calligaris d.o.o., Ravnogorska pilana d.o.o., Ravna d.o.o., Protektor-Bandag-Katalinić d.o.o., Iskopi i transporti Belobrajdić d.o.o., GEC d.o.o. i H.A.D. d.o.o.

Navedenih petnaest najvećih poduzeća Gorskog kotara prema ostvarenim prihodima u 2019. godini čini 46 % ukupnih prihoda poduzeća registriranih u Gorskem kotaru. Ostalih 500 aktivnih subjekata ostvaruje ostalih 54 % ukupnih prihoda. Petnaest najvećih privrednih subjekata prema prihodima u Gorskem kotaru u 2019. godini je zapošljavao 1.129 djelatnika tj. 39 % svih zaposlenih u goranskim poduzećima ostvarilo je neto dobit od 14,11 mil. kn. ili 42 % ukupne neto dobiti svih goranskih poduzeća.

Jedanaest od petnaest najvećih goranskih poduzeća prema prihodima u 2019. godini su iz sektora industrije, tri iz građevinarstva, a jedno iz sektora trgovine. Pet poduzeća ima sjedište u Gradu Delnicama, četiri u Općini Ravna Gora, tri u Gradu Čabru te po jedno u Općini Lokve, Fužine i Gradu Vrbovskom. Općine Brod Moravice, Skrad i Mrkopalj nemaju poduzeće registrirano u njihovoj općini sa prometom većim od 27 milijuna kuna.

U županijskim okvirima 2019. godine Drvenjača d.d. se prema ukupnim prihodima nalazila na 30 mjestu, Palfinger d.o.o. na 81 mjestu, a Finvest Corp d.d. na 94 mjestu.

Na listi 1000 najvećih stvaratelja novostvorene vrijednosti⁴⁸ u 2019. godini Županija je imala je 57 poduzeća koja generiraju 634.359.000 € novostvorene vrijednosti. Gorski kotar na toj listi imao je jednog predstavnika, Drvenjaču d.d. Fužine na 912 mjestu⁴⁹.

⁴⁸ Pojednostavljena definicija novostvorene vrijednosti je zbroj bruto dobiti i bruto plaća

⁴⁹ Časopis „Lider“, Specijal 500 najboljih [13.11.2020.]

Tablica 28 Osnovni gospodarski pokazatelji poduzeća Gorskog kotara na razini jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara, cijelog Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije te udio Gorskog kotara u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini

JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE	BROJ PODUZETNIKA	UKUPAN PRIHOD (KN)	DOBIT / GUBITAK RAZDOBLJA (KN)	IZVOZ (KN)	PROSJEČNA NETO PLAĆA	PROSJEČNA BRUTO PLAĆA
Brod Moravice	71	46.576.515	-3.822.345	2.803.390	4.766 kn	7.167 kn
Čabar	59	291.107.816	8.242.672	106.349.299	5.369 kn	8.324 kn
Delnice	151	486.795.645	6.985.089	160.683.241	5.273 kn	8.199 kn
Fužine	46	272.721.178	8.736.554	169.025.930	4.835 kn	7.443 kn
Lokve	22	56.508.548	499.667	15.422.381	4.945 kn	7.378 kn
Mrkopalj	13	6.230.255	63.529	0	4.215 kn	6.272 kn
Ravna Gora	63	247.033.008	3.021.318	134.152.824	4.738 kn	7.262 kn
Skrad	14	27.315.892	738.298	1.954.529	4.121 kn	6.249 kn
Vrbovsko	76	172.092.550	9.104.697	37.085.489	4.766 kn	7.253 kn
Gorski kotar	515	1.606.381.407	33.569.479	627.477.083	5.018 kn	7.724 kn
PGŽ	11.430	41.451.383.453	1.089.346.030	8.252.265.265	5.585 kn	8.828 kn
Udio Gorskog kotara u PGŽ-u	4,51%	3,88%	3,08%	7,60%	-10,15%	-12,51%

Izvor: FINA, Info.BIZ servis [02.08.2021.], obrada RRA PGŽ

Napomena: pokazatelji se odnose samo na poduzeća, veće obrte i slobodna zanimanja koji su zahvaćeni FINA izvještajima i koja su registrirana u PGŽ-u; isključena su poduzeća iz finansijskog sektora, proračunski korisnici, neprofitna poduzeća i insolventna, mali obrtnici, OPG-i te poduzeća koja tu imaju podružnice, a registrirana su u drugoj županiji

Tablica 29 Rast ukupnog prihoda poduzeća Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije

Regija	2015	2016	2017	2018	2019	2019/2015
Gorski kotar	1,2 mlrd. kn	1,2 mlrd. kn	1,3 mlrd. kn	1,5 mlrd. kn	1,6 mlrd. Kn	+ 33 %
Primorsko-goranska županija	34,6 mlrd. kn	35,2 mlrd. kn	37,9 mlrd. kn	39 mlrd. kn	41,4 mlrd. Kn	+ 20 %

Izvor: FINA, Ingo.BIZ servis, [27.11.2020.], obrada RRA PGŽ

5.4. PROIZVODNOST RADA, KAPITALA I TEHNOLOGIJE

Tablice 30. i 31. prikazuju pokazatelje županijskih i goranskih poduzeća po zaposlenom. Prikazani pokazatelji u direktnoj su vezi sa produktivnošću.

Tablica 30 Pokazatelji po zaposlenom za poduzeća u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju 2015.-2019. godina

POKAZATELJI PO ZAPOSLENOM	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupni prihodi po zaposlenom	574.633 kn	569.643 kn	608.805 kn	616.822 kn	636.495 kn
Poslovni prihodi po zaposlenom	560.871 kn	558.791 kn	597.912 kn	609.052 kn	630.052 kn
Ukupni rashodi po zaposlenom	559.654 kn	545.244 kn	580.835 kn	603.297 kn	613.440 kn
Prosječna neto plaća po zaposleniku	4.868 kn	4.919 kn	5.101 kn	5.332 kn	5.581 kn
Dobit ili gubitak razdoblja po zaposlenom	9.740 kn	18.986 kn	21.786 kn	8.530 kn	17.429 kn
Imovina po zaposlenom	864.567 kn	844.676 kn	854.201 kn	878.721 kn	909.466 kn
Novostvorena vrijednost po zaposlenom	166.753 kn	174.852 kn	184.405 kn	189.054 kn	198.533 kn

Izvor: FINA, Info.BIZ servis [04.06.2021.]

Tablica 31 Pokazatelji po zaposlenom za poduzeća u Gorskem kotaru u razdoblju 2015.-2019. godina

POKAZATELJI PO ZAPOSLENOM	2015	2016	2017	2018	2019
Ukupni prihodi po zaposlenom	442.278 kn	438.609 kn	457.069 kn	508.538 kn	544.188 kn
Poslovni prihodi po zaposlenom	433.918 kn	434.242 kn	453.716 kn	500.780 kn	538.419 kn
Ukupni rashodi po zaposlenom	433.177 kn	432.135 kn	447.213 kn	495.401 kn	529.349 kn
Prosječna neto plaća po zaposleniku	4.068 kn	4.151 kn	4.374 kn	4.620 kn	4.995 kn
Dobit ili gubitak razdoblja po zaposlenom	5.411 kn	2.747 kn	6.629 kn	9.425 kn	11.286 kn
Imovina po zaposlenom	678.355 kn	674.444 kn	656.441 kn	721.732 kn	758.815 kn
Novostvorena vrijednost po zaposlenom	136.952 kn	135.525 kn	143.339 kn	151.064 kn	165.547 kn

Izvor: FINA, Info.BIZ servis [04.06.2021.]

Ukupni prihodi po zaposlenom u goranskim poduzećima u 2019. godini iznosili su 544.188 kn, a u poduzećima Županije 636.495 kn. Goranska poduzeća po tom pokazatelu bila su 14,5 % ispod županijskog prosjeka. Ako promatramo kretanje navedenog pokazatelja od

2015. do kraja 2019. godine vidimo povećanje prihoda po zaposlenom kao jednog od indikatora produktivnosti za 10,8 % na županijskoj razini i za 23 % na goranskoj razini.

Prosječna neto plaća po zaposlenom u goranskim poduzećima u 2019. godini iznosila je 4.995 kn, a u poduzećima Županije 5.581 kn. Goranski djelatnici prema tom pokazatelju imaju za 10,5% niža primanja od županijskog prosjeka.

Novostvorena vrijednost po zaposlenom u goranskim poduzećima iznosila je 165.547 kn u 2019. godini dok je županijska novostvorena vrijednost po zaposlenom iznosila 198.533 kn. Goranska poduzeća po tom pokazatelju su za 16,6 % ispod županijskog prosjeka. Rast tog pokazatelja od 2015. do 2019. godine na županijskoj razini je bio za 19,1 %, a na goranskoj razini za 20,9 %.

Tablica 32 Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu

	2015	2016	2017	2018	2019
GK	60.966.919 kn	29.965.702 kn	41.255.667 kn	53.567.628 kn	69.757.236 kn
PGŽ	2.679.018.898 kn	1.129.082.639 kn	1.465.316.345 kn	1.352.812.195 kn	1.813.730.696 kn
Udio GK	2,28 %	2,65 %	2,82 %	3,96 %	3,85 %

Izvor: FINA, info.BIZ servis [25.03.2021.], obrada RRA PGŽ

Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu nakon pada u 2015. godini i na županijskom i na goranskom nivou u dalnjim godinama bilježe konstantan rast. Rast u Gorskem kotaru je bio viši od županijskog prosjeka te je u 2019. godini prestignuta razina iz 2015. godine. Također udio bruto investicija u novu dugotrajnu imovinu goranskih poduzeća u odnosu na ukupne investicije u novu dugotrajnu imovinu u Županiji u razdoblju 2015.-2019. godina porastao je sa 2,28 % na 3,85 %.

Dok su u Županiji u 2019. godini bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu po zaposlenom iznosile 27.890 kn, u Gorskem kotaru su iznosile 24.137 kn.

5.5. OBRTI

Obrtnici Gorskog kotara organizirani su u tri udruženja koja su sastavni dio Obrtničke komore Primorsko-goranske županije:

- Udruženje obrtnika Delnice
- Udruženje obrtnika Čabar
- Udruženje obrtnika Vrbovsko

Tablica 33 Broj aktivnih obrta u Gorskem kotaru u 2020. godini prema jedinicama lokalne samouprave

Jedinica lokalne samouprave / regija	UKUPNO
Delnice	142
Brod Moravice	14
Fužine	44
Lokve	21
Mrkopalj	25
Ravna Gora	48
Skrad	13
UO Delnice	307
UO Čabar	81
UO Vrbovsko	97
UKUPNO Gorski kotar	485
UKUPNO Primorsko-goranska županija	8.571
UDIO Gorskog kotara u Primorsko-goranskoj županiji	5,66%

Izvor: Obrtni registar [01.12.2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 33. prikazuje broj obrta prema jedinicama lokalne samouprave u Gorskem kotaru. Najviše aktivnih obrta registrirano u tri goranska grada. U Gorskem kotaru 01.12.2020. godine bilo je aktivno 485 obrta što iznosi 5,66% aktivnih obrta u Županiji. Prema podacima upravnog odjela Delnice, broj obrta se iz 2018. godine u 2019. godinu povećao za 3 obrta, te u 2020. godini za još 7. U Gradu Čabru broj aktivnih obrta rastao je sa 78 aktivnih obrta u 2018. i 2019. godini na 81 aktivni obrt u 2020. godini. Broj zaposlenih u obrtima Gorskog kotara u razdoblju od 2015. do 2019. godine smanjio se za 9 % te je udio zaposlenih u goranskim obrtimi od ukupno zaposlenih u obrtimi u Županiji u istom razdoblju smanjio se sa 7,2 % na 6,8 %. Također udio gorana koji su zaposleni u obrtimi u ukupno zaposlenim goranima u istom razdoblju smanjio se je sa 20 % na 18 %⁵⁰.

Udio obrtnika Gorskog kotara u ukupnom broju aktivnih obrta u Županiji u 2019. godini je bio 5,66 %.

Obrtnici nisu obvezni podnijeti godišnji finansijski izvještaj međutim 6,4 % najvećih obrtnika Gorskog kotara koji zapošljavaju 27 % ukupno zaposlenih u obrtimi u Gorskem kotaru objavilo je javno godišnje finansijsko izvješće. Finansijski pokazatelji prikazani su u Tablici 34.

---

⁵⁰ Tablica 26

Tablica 34 Broj obrta, broj zaposlenih i finansijski pokazatelji obrtnika koji su predali GFI za 2019. i 2020. godinu

Područje	Broj obrta		Broj zaposlenih		Ukupni prihodi		Dobit/gubitak	
	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.	2019.	2020.
Brod Moravice	1	1	17	20	8,71 mil.kn	8,32 mil.kn	74.327kn	31.330kn
Čabar	6	7	96	98	45,06 mil.kn	44,76 mil.kn	225.410kn	-458.622kn
Delnice	8	9	65	61	22,85 mil.kn	24,93 mil.kn	1,38 mil.kn	1,73 mil.kn
Fužine	1	1	9	9	4,49 mil.kn	4,38 mil.kn	-87.082kn	24.812kn
Lokve	1	0	4	0	1,18 mil.kn	0	159.009kn	0
Mrkopalj	0	0	0	0	0	0	0	0
Ravna Gora	6	6	35	35	17,96 mil.kn	16,20 mil.kn	1,36 mil.kn	1,20 mil.kn
Skrad	1	1	3	3	4,74 mil.kn	5,11 mil.kn	174.139 kn	140.336 kn
Vrbovsko	8	7	57	58	38,14 mil.kn	33,12 mil.kn	2,18 mil.kn	376.251kn
GORSKI KOTAR	32	32	286	284	143,13 mil.kn	136,82 mil.kn	5,46 mil.kn	3,04 mil.kn
PGŽ	270	247	1.888	1.696	942,29 mil.kn	758,81 mil.kn	53,63 mil.kn	29,86 mil.kn

Izvor: FINA, info.BIZ servis [26.09.2021.], obrada RRA PGŽ

U zadnje dvije godine 32 najveća goranska obrtnika povećala su ukupne prihode za 8% ali im se smanji broj zaposlenih za 2 djelatnika i dobit za 44 %. Razlog veće otpornost najvećih goranskih obrtnika na Covid krizu u odnosu na županijske obrtnike je u strukturi djelatnosti. Dok su djelatnosti koje su bile najpogođenije pandemijom virusa – COVID 19, bile djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane, najviše prihoda od navedenih 32 najveća obrtnika ostvarili su u 2020. godini obrtnici u proizvodnim djelatnostima, zatim slijede obrtnici iz sektora građevine te obrtnici u području poljoprivrede i šumarstva. Te tri djelatnosti ostvarile su 65 % ukupnih prihoda 32 najveća goranska obrta.

5.6. POSLOVNA I TEHNOLOŠKA INFRASTRUKTURA

Kvalitetna poslovna infrastruktura je važan čimbenik gospodarskog razvoja i privlačenja investitora. U Gorskom kotaru djeluje 17 aktivnih poduzetničkih zona ukupne površine 147,25 ha. Dvije poduzetničke zone se nalaze u Općini Ravna Gora (Ravna Gora 7,34 h i Kupjak 9,5 ha). Pet poduzetničkih zona locirano je na području Grada Delnica od čega su tri u vlasništvu Grada (Podrebar 9,5 ha, Javornik 3,31 ha i Kolodvor 9,18 ha), a dvije u privatnom vlasništvu (Lučice 17,11 ha i Kendar 8,8 ha). Grad Vrbovsko ima jednu poduzetničku zonu (Vrbovsko 14 ha) i deset zona u razvoju od kojih je sedam u privatnom vlasništvu. Općina Brod Moravice ima dvije zone koje nisu u potpunosti izgrađene (Donja dobra K2 i Donja Dobra K3,

ukupne površine 3,36 ha). U Općini Fužine postoji 6 poslovnih zona (Fužine 12,79 ha, Lič I 30,14 ha, Lič II 1,93 ha, Lič III 1,4 ha, Vrata I i Vrata II 8,60 ha). Općini Lokve ima jednu poslovnu zonu (Sleme 10,29 ha).⁵¹ Prema podacima iz dokumenta „Analiza poduzetničkih zona u Primorsko-goranskoj županiji i prijedlog razvoja malih poslovnih zona u razdoblju 2019.-2021. godine“, na području Gorskog kotara je bilo u 2018. godine planirano otvoriti još 19 poslovnih zona ukupne površine 72,73 ha od čega samo na području Grada Vrbovskog 10 poslovnih zona površine 44,64 ha.

5.7. OCJENA KONKURENTNOSTI I INDEKS RAZVIJENOSTI

Prema indeksu razvijenosti, Gorski kotar sa prosječnim indeksom razvijenosti od 100,58 % spada u natprosječno razvijena područja u Republici Hrvatskoj. Istovremeno je ispod županijskog prosjeka, čiji indeks razvijenosti iznosi 105,28 %.⁵² Brod Moravice, Mrkopalj, Skrad i Vrbovsko sa indeksom ispod 100 spadaju u podpomognuta područja RH. Indeks razvijenosti računa se kao ponderirani prosjek više osnovnih društveno-gospodarskih indikatora kao što je stopa nezaposlenosti, dohodak po stanovniku, proračunski izvorni prihodi jedinica lokalne samouprave po stanovniku, opće kretanje stanovnika, stopa obrazovanosti i indeks starenja. Svi ti kriteriji ne daju stvarnu sliku razvijenosti područja. Npr. pokazatelj dohotka po stanovniku može zavarati, budući može porasti ne zato što je ostvareno više dohotka već zato što se smanjio broj stanovnika. Kako u krizi, iz jedinica lokalne samouprave u pravilu odlaze nezaposleni, a mnogo manje zaposleni, dohodak koji zaposleni ostvaruju ostati će jednak ili će sporije opadati od broja stanovnika. Pokazatelj će tako rasti i dovesti do prividno kontradiktorne situacije u kojoj je stopa nezaposlenosti sve manja (to jest sve povoljnija), kao i što je pokazatelj dohotka po stanovniku sve povoljniji. Kontradikciji može doprinijeti pokazatelj proračunskih prihoda koji ne mora značajno opasti budući dobrom dijelom ovisi o kretanju dohotka, no zbog smanjenja broja stanovnika, pokazatelj je viši. Slično tome i struktura stanovništva koje je dominantno staro ocrtava malu razinu nezaposlenosti, što može također dati krivu sliku o indeksu razvijenosti.

Indeks razvijenosti ne uzima u obzir specifičnosti područja koje utječu na njih. Kako bi se ispravila nelogičnost indeksa razvijenosti, Vlada RH donijela je **Zakon o brdsko-planinskim područjima**⁵³ koji je na snazi od 4. siječnja 2019. godine. Ključni provedbeni dokument prema novom Zakonu o brdsko-planinskim područjima je Program razvoja brdsko-planinskih područja koji će donijeti Vlada RH na prijedlog Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova Europske unije. Nacrt prijedloga Programa razvoja brdsko-planinskih područja je do 04.11.2021. u e-savjetovanju te će biti donesen početkom 2022. godine. Zakonom je predviđeno (Članak 20.) osiguravanje posebnog fonda (proračunskih sredstava) namijenjenog

⁵¹ JU Regionalna razvojna agencija Primorsko-goranske županije, *Analiza poduzetničkih zona u Primorsko-goranskoj županiji i prijedlog razvoja malih poslovnih zona u razdoblju 2019.-2021. godine*

⁵² Odluka o razvrstavanju jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave prema stupnju razvijenosti (NN 132/17) koja se primjenjuje od 1.1.2018. godine

⁵³ <https://www.zakon.hr/z/754/Zakon-o-brdsko-planinskim-podru%C4%8Djima> [04.06.2021.]

razvoju brdsko-planinskih područja, osiguranog od strane Ministarstva regionalnoga razvoja i fondova EU.

Tablica 35 Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara u 2018. godini

JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE / REGIJA	INDEKS RAZVIJENOSTI	RAZVOJNA SKUPINA
Brod Moravice	98,029	4
Čabar	100,179	5
Delnice	104,355	6
Fužine	104,463	6
Lokve	101	5
Mrkopalj	98,91	4
Skrad	98,798	4
Ravna Gora	100,894	5
Vrbovsko	98,606	4
Gorski kotar	100,58	4,2
Primorsko-goranska županija	105,28	

Izvor: Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije

5.8. TURIZAM

U sektoru turizma, u 2019. godini u Gorskom kotaru je poslovalo je 12 % svih registriranih poduzeća⁵⁴. Sektor turizma iste godine zapošljavao je 3,33 % ukupno zaposlenih djelatnika u poduzećima registriranim u Gorskom kotaru⁵⁵ te ostvarivao 3 % ukupnog prihoda svih poduzeća registriranih u Gorskem kotaru⁵⁶. Ključni strateški dokument razvoja turizma u Gorskem kotaru na koji se vežu svi daljni dokumenti vezani uz turistički razvoj područja je „Master plan turističkog razvoja Gorskog kotara“ koji je donesen 2020. godine.

Tablica 36. prikazuje turističke dolaske u Gorsk kotar u razdoblju 2017.-2020. U razdoblju prije pandemije od 2017. do 2019. godine rast dolazaka u Gorsk kotar iznosio je 10,8 % dok je u istom razdoblju rast dolazaka u Primorsko-goranskoj županiji iznosio 6,4 %. Udio turističkih dolazaka u Gorsk kotar u ukupnim županijskim turističkim dolascima porastao je sa 1,32 % na 1,37 %. U pandemijskoj 2020. godini pad turističkih dolazaka u Gorsk kotar u odnosu

⁵⁴ FINA, info.BIZ servis [25.03.2021.], obrada RRA PGŽ

⁵⁵ DZS, obrada RRA PGŽ

⁵⁶ FINA, info.BIZ servis [25.03.2021.], obrada RRA PGŽ

na 2019. godinu iznosio je 39 % dok je pad na županijskoj razini u istom razdoblju iznosio 55,4 %.

Tablica 36 Turistički dolasci – Gorski kotar i Primorsko-goranska županija 2017.- 2020.

	2017	2018	stopa promjene 2018 / 2017	2019	stopa promjene 2019 / 2018	stopa promjene 2019 / 2017	2020	stopa promjene 2020 / 2019
GK	36.777	39.564	7,6%	40.746	3,0%	10,8%	24.851	-39,0%
PGŽ	2.789.179	2.909.914	4,3%	2.966.489	1,9%	6,4%	1.323.560	-55,4%
Udio GK u PGŽ	1,32%	1,36%		1,37%			1,88%	

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 37. prikazuje turistička noćenja u Gorskem kotaru u razdoblju 2017. - 2020. U razdoblju prije pandemije od 2017. do 2019. godine rast turističkih noćenja u Gorskem kotaru iznosio je 16,5 %, a u Primorsko-goranskoj županiji 2,8 %. Udio goranskih noćenja u ukupnim županijskim noćenjima je niži od udjela goranskih dolazaka u ukupnim županijskim dolascima što znači da se gosti u Gorskem kotaru kraće zadržavaju. Udio goranskih noćenja u županijskim noćenjima porastao je sa 0,57 % u 2017. godini na 0,65 % u 2019. godini. U pandemijskoj 2020. godini pad turističkih noćenja u Gorskem kotaru u odnosu na 2019. godinu iznosio je 33 % dok je pad na županijskoj razini u istom razdoblju iznosio 48,9 %.

Tablica 37 Turistička noćenja – Gorski kotar i Primorsko-goranska županija 2017. - 2020.

Regija	2017	2018	stopa promjene 2018 / 2017	2019	stopa promjene 2019 / 2018	stopa promjene 2019 / 2017	2020	stopa promjene 2020 / 2019
GK	84.930	99.134	16,70%	98.964	-0,20%	16,50%	66.268	-33,00%
PGŽ	14.897.443	15.284.346	2,60%	15.314.671	0,20%	2,80%	7.824.289	-48,90%
Udio GK u PGŽ	0,57%	0,65%		0,65%			0,84%	

Izvor: Državni zavod za statistiku

Tablica 38 Udio domaćih dolazaka i noćenja u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini

Regija	DOLASCI				NOĆENJA			
	DOMAĆI	STRANI	UKUPNO	UDIO DOMAĆIH	DOMAĆI	STRANI	UKUPNO	UDIO DOMAĆIH
GK	22.325	18.421	40.746	54,80%	53.697	45.267	98.964	54,30%
PGŽ	356.143	2.610.346	2.966.489	12,00%	1.288.395	14.026.276	15.314.671	8,40%

Izvor: Državni zavod za statistiku

Udio domaćih turista u ukupnim dolascima u Gorskem kotaru u 2019. godini je iznosio 54,8 %, a u Županiji 12 %. Udio domaćih turista u ukupnim noćenjima u Gorskem kotaru u 2019. godini je iznosio 54,3 %, te u Županiji 8,4 % (Tablica 38.).

Tablica 39. prikazuje smještajne kapacitete, dolaske i noćenja prema jedinicama lokalnih samouprava Gorskog kotara. Prema tablici Općina Fužine i Grad Delnice u 2019. godini zajedno imaju 50,8 % goranskih smještajnih kapaciteta, 48,7 % goranskih stalnih postelja, 58,2 % goranskih dolazaka i 57 % goranskih noćenja.

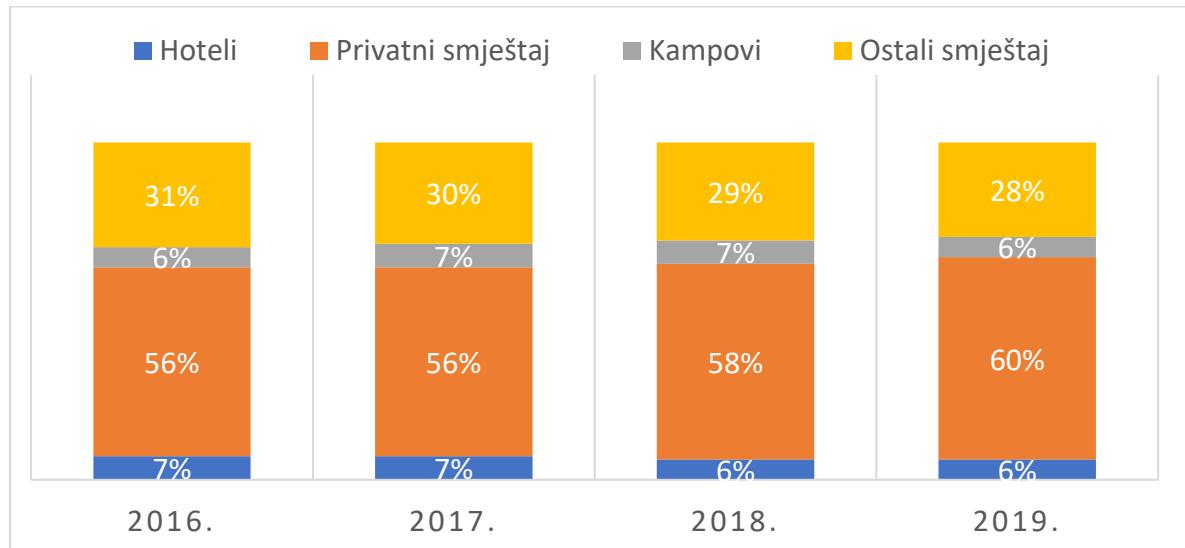
Tablica 39 Smještajni kapaciteti, dolasci i noćenja prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara u 2019. godini

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj soba, apartmana i mesta za kampiranje	Broj stalnih postelja	Dolasci turista - ukupno	Dolasci turista - domaći	Dolasci turista - strani	Noćenja turista - ukupno	Noćenja turista - domaći	Noćenja turista - strani
Brod Moravice	11	24	200	96	104	1.170	354	816
Čabar	70	249	992	555	437	2.874	1.414	1.460
Delnice	207	545	11.825	5.816	6.009	26.910	13.703	13.207
Fužine	222	602	11.907	6.185	5.722	29.893	15.536	14.357
Lokve	41	105	1.556	731	825	4.834	2.016	2.818
Mrkopalj	75	188	2.388	1.646	742	6.795	4.284	2.511
Ravna Gora	97	311	7.734	4.545	3.189	14.497	10.108	4.389
Skrad	28	93	1.442	1.087	355	3.362	1.945	1.417
Vrbovsko	93	237	2.702	1.664	1.038	9.267	4.337	4.930
Gorski kotar	844	2.354	40.746	22.325	18.421	99.602	53.697	45.905

Izvor: Državni zavod za statistiku

Grafikon 8. daje prikaz smještajne strukture Gorskog kotara u razdoblju 2016. - 2019. godina. Vidljivo je da u 2019. godini na privatni smještaj otpada 60 % ukupnih smještajnih kapaciteta, dok 6 % pripada hotelima, 6 % kampovima i 28 % ostalom smještaju.

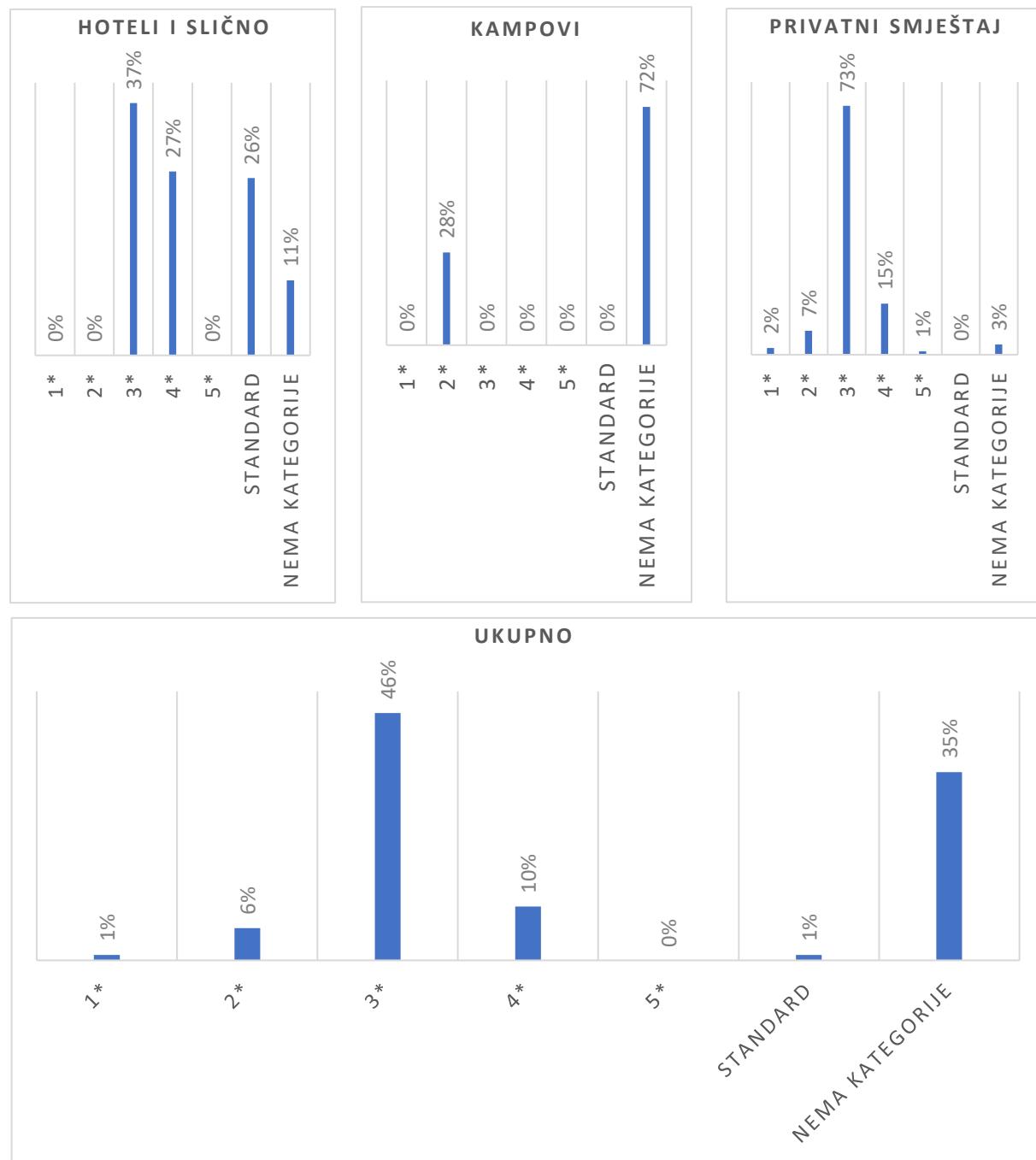
Grafikon 8 Smještajna struktura Gorskog kotara 2016. – 2019.

Izvor: eVisitor, Horwath HTL 2019.

Grafikon 9. pruža informaciju da je u 2019. godini 46 % ukupnog smještajnog kapaciteta Gorskog kotara spadalo u srednju kategoriju 3*. Iz istog Grafikona je vidljivo da 35 % ukupnog smještaja Gorskog kotara nema kategorizacije. U višoj kategoriji 4* je 10 % smještajnih jedinica. Visoku kategoriju 5* nema niti jedan hotel i kamp, već samo 1 % privatnog smještaja.

Grafikon 9 Pregled kategorizacije prema vrstama komercijalnog smještaja u Gorskem kotaru u 2019. godini

Izvor: Horwath HTL., Masterplan turističkog razvoja Gorskog kotara [10.01.2021.]

5.9. ŠUMARSTVO

Šumarstvo je jedna od najstarijih djelatnosti u Gorskem kotaru koja zajedno sa poljoprivredom zapošljava u užem smislu 10,82 % goranskih zaposlenika⁵⁷. U širem smislu od šume i zbog nje živi i privređuje dvije trećine Gorana. Na nju se osim šumarstva, vežu drvna i celulozna industrija, transportni sektor, stolarski obrti, turizam, lovstvo, institucije za očuvanje prirode, energetika (biomasa).

Tablica 40 Drvna zaliha, prirast i etat šume Gorskog kotara

	Drvna zaliha (000 m3)			10. godišnji prirast (000 m3)			10. godišnji etat (000 m3)		
	Crno-gorica	Bjelo-gorica	Ukupno	Crno-gorica	Bjelo-gorica	Ukupno	Crno-gorica	Bjelo-gorica	Ukupno
Državne šume	13.115	12.183	25.298	2.190	2.631	4.820	2.635	1.922	4.557
Privatne šume	1.443	4.036	5.479	409	1.049	1.458	302	783	1.085
Nacionalni park	636	1.082	1.719	88	216	305	0	0	0
Šumarski fakultet	235	91	326	37	18	55	60	24	84
UKUPNO	15.429	17.392	32.822	2.724	3.914	6.638	2.997	2.729	5.726

Izvor: Hrvatske šume d.o.o., Uprava šuma Podružnica Delnice, [siječanj 2021.], obrada RRA PGŽ

Tablica 40. prikazuje da je 47 % drvne zalihe crnogorica, dok je hrvatski prosjek 13,7 %⁵⁸. Državne šume posjeduju 77 % drvnih zaliha Gorskog kotara dok je 17 % u privatnom vlasništvu. Ostatak otpada na drvnu zalihu koja pripada Nacionalnom parku Risnjak i Šumarskom fakultetu. Iako je 10 godišnji etat manji od 10 godišnjeg prirasta u strukturi etata/prirasta crnogorica će imati veći etat od prirasta te će se u narednom razdoblju udio crnogorice smanjiti i u apsolutnom i u relativnom iznosu. Taj pokazatelj oslikava budući ograničenja goranske drvne industrije bazirane na crnogoričnoj sirovini te jedini održivi rast iste kroz proizvodnju proizvoda veće dodane vrijednost tj. višeg stupnja finalizacije. Pokazatelj etat/prirast vezan uz bjelogoricu prikazuje veće mogućnosti drvne industrije temeljene na bjelogoričnoj sirovini.

5.10. DRVNA INDUSTRIJA

Gorski kotar ima dugu tradiciju drvno-prerađivačke industrije koja je do danas ostala najveći goranski gospodarski sektor i poslodavac te najznačajniji čimbenik goranske opstojnosti. Najznačajnija su poduzeća i izvoznici iz sektora drvne industrije: Drvenjača d.d.,

⁵⁷ DZS, Broj zaposlenih i udio zaposlenih u pravnim osobama u Gorskem kotaru prema NKD-u 2007 na 31.03.2020.

⁵⁸ Hrvatske šume d.o.o., <https://www.hrsume.hr/index.php/hr/ume/opcenito/sumeuhrv> [20.05.2021.]

Calligaris d.o.o., Ravna d.o.o., Lokve d.o.o., Finvest Corp d.d., Energy Pellets d.o.o., Protektor-Bandag-Katalinić d.o.o., Ravnogorska pilana d.o.o., RST Pellets d.o.o., Cedar d.o.o., Pilana Vrata d.o.o. Navedena poduzeća zapošljavala su 2019. godine 1.077 djelatnika što je 20,28 % ukupno zaposlenih u Gorskem kotaru. Sa druge strane vlasnici malih pilana (primarna prerada drva) kako bi opstali osnovali su Udrugu malih pilana na području Županije. Kroz tu udrugu održavaju pregovore sa dobavljačima sirovine (uglavnom Hrvatskim šumama) i kupcima njihovih proizvoda kako bi zajedno se bolje pozicionirali u lancima vrijednosti. Ipak većina drvoprerađivača osim nekolicine najvećih bori se sa pet značajnih problema:

- niskom produktivnošću prvenstveno uzrokovanim zastarjelom ili jeftinijom, ne automatiziranom opremom (tehnološki procesi primjereni industrijskoj revoluciji 2.0, u najboljem slučaju 3.0) i usitnjenošću kapaciteta (mnoštvo malih pilana koje ne mogu ostvariti prednosti ekonomije obujma);
- kapitalnim manjkom koji bi u investicijskom ciklusu poništio prvi problem; što je proizvodni pogon manji njegov je investicijski kapacitet iznad proporcionalno umanjen zbog visokih fiksnih troškova i malih amortizacijskih sredstava;
- know-how je bez obzira na višestoljetnu tradiciju izgubljen; tehnologija i automatizirana industrija 4.0 bazirana na novim digitalnim tehnologijama postavlja nove zahtjeve koji goranski drvoprerađivači ne prate;
- zbog ranije navedena tri razloga nestaje finalna proizvodnja gdje goranski proizvođači ne mogu konkurirati visokotehnološkim, kreativnijim i produktivnijim konkurentima iz zapadne i središnje Europe, Baltika i Skandinavije. Stoga ostaje samo koliko toliko konkurentna primarna obrada niske dodane vrijednosti koja zbog niže cijene ulazne sirovine nego u okruženju kompenzira nisku produktivnost;
- potražnja za goranskom drvnom sirovinom je već prije 100 godina bila veća od ponude, a danas je situacija ista; instalirani kapaciteti goranskih drvoprerađivača su veći nego što im je raspoloživo drvne sirovine u goranskem sirovinskom bazenu;

Primorsko-goranska županija je u procesu Industrijske tranzicije Jadranske Hrvatske, gdje se javlja mogućnost da se goranska drvna industrija kroz međusobnu suradnju i udruživanje aplicira za sufinanciranje istraživanja i razvoja s namjerom unapređenja proizvodnog procesa i stvaranja novih proizvoda više dodane vrijednosti.

5.11. POLJOPRIVREDA

Poljoprivreda Gorskog kotara zajedno sa šumarstvom sudjeluje s 3 %⁵⁹ u ukupnim prihodima i s 10,82 %⁶⁰ u ukupno zaposlenima u poduzećima sa sjedištem u Gorskem kotaru.

⁵⁹ FINA, info.BIZ servis [studeni 2020.], obrada RRA PGŽ

⁶⁰ DZS, Broj zaposlenih i udio zaposlenih u pravnim osobama u Gorskem kotaru prema NKD-u 2007 na 31.03.2020.

Ti podaci su iznad županijskog prosjeka. Međutim, podaci o prihodima ne uzimaju u obzir mala poljoprivredna gospodarstva koja nisu obuhvaćena FINA analizom.

Poljoprivredno zemljište na području Gorskog kotara upisano u Upisnik poljoprivrednika pri Agenciji za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju na dan 21.09.2021. godine zauzimalo je površinu od 3.652,4839 ha što iznosi 21,51 % ukupno upisanog poljoprivrednog zemljišta Županije⁶¹.

Tablica 41 Poljoprivredno zemljište u jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara

Jedinica lokalne samouprave / regija	Površina (ha)
Delnice	204,9458
Vrbovsko	1.180,9085
Mrkopalj	379,2965
Brod Moravice	71,3051
Ravna Gora	313,7672
Čabar	853,8992
Fužine	559,0013
Lokve	28,5413
Skrad	60,8190
UKUPNO Gorskog kotara	3.652,4839
PGŽ	16.982,2019
Udio Gorskog kotara u PGŽ-u	21,51 %

Izvor: APPRRR, Upisnik poljoprivrednika [21.09.2021.]

Najveći broj poljoprivrednih površina Gorskog kotara nalazi se na području Grada Vrbovskog (33 %) i Grada Čabra (21 %). Najmanje poljoprivrednih površina upisano je u Općini Brod Moravice.

Broj poljoprivrednih gospodarstava Gorskog kotara prema tipu i lokaciji prikazuje Tablica 42.

U Gorskem kotaru isto kao u Županiji i Republici Hrvatskoj najveći broj OPG-a osim nositelja nema drugih članova. U Gorskem kotaru nema OPG-a koji ima više od 4 člana (plus nositelj). U Županiji maksimalni broj članova OPG-a je 5, a u Republici Hrvatskoj 8⁶². Iz Upisnika poljoprivrednika vidljivo je da je 33 % nositelja goranskih OPG-a stariji od 65 godina dok je županijski postotak 40 %. Udio nositelja mlađih od 40 godina u Gorskem kotaru iznosi 13 % dok u Primorsko-goranskoj županiji iznosi 12 %.

Prema školskoj spremi 90 nositelja poljoprivrednih gospodarstava Gorskog kotara ima visokoškolsko obrazovanje što iznosi 12 % ukupnog broja nositelja. Primorsko-goranska

⁶¹ APPRRR, Upisnik poljoprivrednika [21.09.2021.]

⁶² Ibid.

županija prema tom pokazatelju je nešto bolja te 13 % (543) nositelja poljoprivrednih gospodarstava ima visokoškolsko obrazovanje.⁶³

Tablica 42 Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu i lokaciji; stanje na 31.12.2020.

Jedinica lokalne samouprave / regija	OBITELJSKO GOSPODAR.	OBRT	SAMOOPSKRBNO POLJOPRIV. GOSPODARSTVO	TRGOVAČKO DRUŠTVO	ZADRUGA	DRUGE PRAVNE OSOBE	UKUPNO
Vrbovsko	215	0	30	2	0	1	248
Skrad	21	0	4	1	0	0	26
Ravna Gora	51	5	4	6	0	1	67
Mrkopalj	56	2	9	0	1	0	68
Lokve	17	1	3	1	0	0	22
Fužine	39	2	6	4	1	0	52
Čabar	149	0	6	2	1	0	158
Brod Moravice	13	0	1	0	1	0	15
Delnice	75	1	12	4	0	0	92
Gorski kotar	636	11	75	20	4	2	748
PGŽ	3.532	61	322	124	15	8	4.062
RH	154.679	2.299	10.250	3.039	355	215	170.837
Udio GK u PGŽ	18,01 %	18,03 %	23,29 %	16,13 %	26,67 %	25,00 %	18,41 %

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - Upisnik poljoprivrednika [31.12.2020.]

Poljoprivreda Gorskog kotara definirana je prirodnim i klimatskim specifičnostima područja.

Najveći poljoprivredni subjekt prema ukupnom prihodu u Gorskem kotaru je poduzeće Vitek d.o.o. sa Farmom Lužak u mjestu Lič u Općini Fužine. Navedeno poduzeće primarno se bavi uzgojem goveda za proizvodnju mesa te je ostvarilo u 2020. godini 6.618.060 kn ukupnih prihoda s 8 stalno zaposlenih djelatnika.⁶⁴

Stočarstvo je tradicionalno primarna poljoprivredna djelatnost u Gorskem kotaru. U stočarstvu Gorskog kotara prvenstveno dominira uzgoj goveda i svinja. Tablica 43. prikazuje stanje stoke na dan 31.12.2020. U navedenom vremenskom trenutku u Gorskem kotaru bilo 529 goveda (29 % ukupnog broja goveda u Županiji) te 136 svinja (22 % ukupnog broja svinja u Županiji). Goranski stočari prvenstveno se bave uzgojem stoke za proizvodnju mesa ili za proizvodnju mljevenih prerađevina ili mlijeka koje se prodaje „na kućnom pragu“. Tablica 44. prikazuje da poljoprivrednici Gorskog kotara ne isporučuju mljekarama kravlje i kozje mlijeko već samo ovčje mlijeko.

⁶³ Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju - Upisnik poljoprivrednika [31.12.2020.]

⁶⁴ FINA, info.BIZ servis [20.09.2021.], obrada RRA PGŽ

Tablica 43 Brojno stanje domaćih životinja na 31.12.2020. prema lokaciji

Jedinica lokalne samouprav. / regija	GOVEDA		KONJI		MAGARCI		SVINJE		OVCE		KOZE	
	Broj gospodar.	Broj životinja										
Vrbovsko	40	121	8	79	1	2	11	130	75	1.337	20	112
Skrad	0	0	0	0	0	0	1	2	3	31	0	0
Ravna Gora	10	56	1	3	1	8	10	37	12	216	4	27
Mrkopalj	12	99	2	3	0	0	3	10	21	287	7	15
Lokve	1	6	1	1	0	0	0	0	2	508	2	14
Fužine	5	123	5	89	2	2	0	0	4	313	3	12
Čabar	34	211	6	27	0	0	9	61	31	349	25	137
Brod Moravice	1	2	2	17	1	5	0	0	2	38	0	0
Delnice	11	32	4	5	0	0	3	28	7	88	5	10
Gorski kotar	74	529	21	145	4	15	25	136	79	1.799	46	215
PGŽ	243	1813	147	1853	52	141	80	605	803	38282	233	2.074
RH	19.875	421.022	5.188	25.531	1.075	4.617	70.430	1.326.220	18.922	719.465	5.046	85.304
Udio GK u PGŽ	30 %	29 %	14 %	8 %	8 %	11 %	31 %	22 %	10 %	5 %	20 %	10 %

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija; <http://hpa.mps.hr> [31.12.2020.]

Tablica 44 Količina isporučenog mlijeka i broj isporučitelja tijekom 2020. Godine

Regija	KRAVLJE MLJEKO		OVČJE MLJEKO		KOZJE MLJEKO	
	Broj isporučitelja	Količina isporučenog mlijeka (kg)	Broj isporučitelja	Količina isporučenog mlijeka (kg)	Broj isporučitelja	Količina isporučenog mlijeka (kg)
Gorski kotar	0	0	1	4.085	0	0
PGŽ	1	72.188	2	11.673	0	0
RH	4.750	434.220.206	353	2.820.751	149	4.054.856

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija; <http://hpa.mps.hr> [31.12.2020.]

Napomena: Količine isporučenog mlijeka predstavljaju ukupno proizvedene količine mlijeka u 2020. godini koje je isporučeno u mlijekare. Podaci ne sadrže proizvedene količine mlijeka koje se prodaje na kućnom pragu u prerađenom ili neprerađenom obliku te količine mlijeka koje gospodarstvo koristi za osobnu potrošnju.

Poljoprivredne površine Gorskog kotara u najvećoj mjeri su namijenjene stočarstvu pa tako livade, pašnjaci i travnjaci zauzimaju 2.445,8 ha, od čega je 334,02 ha površine zasađeno krmnim biljem. Zatim slijede voćne kulture koje zauzimaju 123,01 ha, povrće 69,49 ha, žitarice 32,56 ha te ostale kulture⁶⁵. Tablice 45., 46., 47., 48. i 49. prikazuju strukturu kultura prema jedinicama lokalne samouprave te daju informacije o udjelu površina navedenih kultura koje se uzbajaju u Gorskem kotaru u ukupnoj površini navedenih kultura u Županiji. Posebno visok

⁶⁵ Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Agronet [31.12.2020.]

udio u Županiji imaju goranske površine pod krmnim biljem (70,60 %) i povrtnim kulturama (59,47 %). Najniži udio u Županiji imaju goranske površine pod žitaricama (4,93 %).

Tablica 45 Poljoprivredne površine prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara prijavljene pod travnjake, pašnjake i livade; stanje 31.12.2021.

Jedinica lokalne samouprave / regija	krški pašnjak (ha)	Livade (ha)	kontinentalni travnjak (ha)	UKUPNO (ha)
Vrbovsko	115,57	426,95	0,06	542,58
Skrad	16,83	83,38		100,21
Ravna Gora	26,25	297,08		323,33
Mrkopalj	44,63	215,5		260,13
Lokve	10,13	23		33,13
Fužine	576,91	63,88		640,79
Čabar	82,17	299,96	0,1	382,23
Brod Moravice	11,11	53,28		64,39
Delnice	6,9	92,11		99,01
Gorski kotar	890,5	1.555,14	0,16	2.445,80
PGŽ	8.603,5	2.611,05	66,23	11.280,78
Udio GK u PGŽ	10,35 %	59,56 %	0,24 %	21,68 %

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Agronet [31.12.2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 46 Poljoprivredne površine prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara na kojima se uzgaja krmno bilje; stanje 31.12.2021.

Jedinica lokalne samouprave / regija	trave i travolika paša (ha)	Lucerna (ha)	djetelina (ha)	sudanska trava (ha)	stočna repa (ha)	stočni grašak (ha)	facelija (ha)	UKUPNO (ha)
Vrbovsko	27,93	0,15	6,3	0,33				34,71
Skrad	2,35		0,1					2,45
Ravna Gora	15,16		1,98		0,36			17,50
Mrkopalj	45,45	0,13	1,12			0,46	0,17	47,33
Lokve	0,66							0,66
Fužine	212,71		0,14					212,85
Čabar	12,29	2,52	0,25				0,15	15,21
Brod Moravice	0,08		0,12				0,46	0,66
Delnice	1,66		0,03	0,35			0,61	2,65
Gorski kotar	318,29	2,8	10,04	0,68	0,36	0,46	1,39	334,38
PGŽ	394,31	36,63	37,26	0,92	0,52	0,46	3,53	473,63
Udio GK u PGŽ	80,72 %	7,64 %	26,95 %	73,91 %	69,23 %	100,00 %	39,38 %	70,60 %

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Agronet [31.12.2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 47 Poljoprivredne površine sa voćnim kulturama prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara; stanje 31.12.2020.

Jedinica lokalne samouprave / regija	miješani nasad voćnih vrsta (ha)	Šljiva (ha)	Orah (ha)	Jabuka (ha)	Malina (ha)	Lijeska (ha)	Kruška (ha)	sibirská borovnica, haskap (ha)	Kesten (ha)
Vrbovsko	25,35	1,31	2,06	0,23	0,06	1,62	0,13	0,09	0,1
Skrad	0,74	1,31			0,94	0,05			
Ravna Gora	2,37			0,02	0,18	0,01		0,49	
Mrkopalj	0,52	0,31	0,15					1,44	
Lokve									
Fužine	6,56				0,28	0,79		0,12	
Čabar	15,31	0,25		27,22					
Brod Moravice	2,85	0,35		0,31					
Delnice	3,9	0,14		0,55		4,32			
Gorski kotar	57,6	3,67	2,21	28,33	1,46	6,79	0,13	2,14	0,1
PGŽ	352,87	12,54	17,89	52,7	3,22	40,47	0,19	2,14	3,18
Udio GK u PGŽ	16,32 %	29,27 %	12,35 %	53,76 %	45,34 %	16,78 %	68,42 %	100,00 %	3,14 %
Jedinica lokalne samouprave / regija	Trešnja (ha)	Aronija (ha)	Bazga (ha)	Borovnica (ha)	Jagoda (ha)	Višnja (ha)	Kupina (ha)	Ribiz (ha)	UKUPNO (ha)
Vrbovsko									30,95
Skrad									3,04
Ravna Gora	0,23	3,29	0,03	0,79	1,19	0,02		0,06	8,68
Mrkopalj		0,09							2,51
Lokve		0,26		0,43	0,25				0,94
Fužine	8,95	0,65		0,2	0,06		0,65	0,66	18,92
Čabar	2,06	0,17			0,04				45,05
Brod Moravice									3,51
Delnice	0,36	0,14							9,41
Gorski kotar	11,6	4,6	0,03	1,42	1,54	0,02	0,65	0,72	123,01
PGŽ	15,15	13,46	0,97	1,94	3,3	0,02	0,75	0,76	521,55
Udio GK u PGŽ	76,57 %	34,18 %	3,09 %	73,20 %	46,67 %	100,00 %	86,67 %	94,74 %	23,59 %

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Agronet [31.12.2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 48 Poljoprivredne površine s povrtnim kulturama prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara; stanje 31.12.2020.

Jedinica lokalne samouprave / regija	miješane povrtnе kulture (ha)	Krumpir (ha)	Matovilac (ha)	Kupus (ha)	Luk (ha)	Mrkva (ha)	Paprika (ha)	Blitva (ha)
Vrbovsko	8,64	5,74	0,17	1,3	1,31	0,92	0,4	
Skrad	8,64	0,29						
Ravna Gora	0,49	0,88						
Mrkopalj	1,13	10,21						
Lokve		0,26						
Fužine	1,02	15,43						
Čabar	3,62	2,59						0,03
Brod Moravice	1,75	1,36						
Delnice	0,95	0,46						
Gorski kotar	26,24	37,22	0,17	1,3	1,31	0,92	0,4	0,03
PGŽ	55,98	48,53	0,28	1,46	1,52	0,92	0,4	1,37
Udio GK u PGŽ	46,87 %	76,69 %	60,71 %	89,04 %	86,18 %	100,00 %	100,00 %	2,19 %
<hr/>								
Jedinica lokalne samouprave / regija	Peršin (ha)	Rajčica (ha)	Češnjak (ha)	Grašak (ha)	Bundeva (ha)	Čičoka (ha)	UKUPNO (ha)	
Vrbovsko	0,1	0,65						19,23
Skrad								8,93
Ravna Gora			0,3	0,02				1,69
Mrkopalj			0,08		0,25			11,67
Lokve								0,26
Fužine						0,16		16,61
Čabar			0,34					6,58
Brod Moravice								3,11
Delnice								1,41
Gorski kotar	0,1	0,65	0,72	0,02	0,25	0,16	69,462	
PGŽ	0,38	2,19	1,16	0,02	2,44	0,16	116,81	
Udio GK u PGŽ	26,32 %	29,68 %	62,07 %	100,00 %	10,25 %	100,00 %	59,47 %	

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Agronet [31.12.2020.], obrada RRA PGŽ

Tablica 49 Poljoprivredne površine za uzgoj žitarica prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara; stanje 31.12.2020.

Jedinica lokalne samouprave / regija	ječam-ozimi (ha)	Kukuruz (ha)	raž-ozima (ha)	tritikale-ozime (ha)	tritikale-jare (ha)	pšenica-ozima (ha)
Vrbovsko	6,12	4,72	0,11	0,3	0,37	0,74
Skrad		0,09				
Ravna Gora						
Mrkopalj		0,09				
Lokve		0,22				
Fužine		2,31				
Čabar		0,25				
Brod Moravice		0,27				
Delnice	0,7	2,74			0,44	
Gorski kotar	6,82	10,69	0,11	0,3	0,81	0,74
PGŽ	68,5	421,99	0,11	20,64	2,06	118,4
Udio GK u PGŽ	9,96 %	2,53 %	100,00 %	1,45 %	39,32 %	0,63 %
<hr/>						
Jedinica lokalne samouprave / regija	pšenica-jara (ha)	zob-ozima (ha)	zob-jara (ha)	Heljda (ha)	tvrdla pšenica-ozima (ha)	UKUPNO (ha)
Vrbovsko	0,23	0,85				13,44
Skrad			0,38			0,47
Ravna Gora			0,84			0,84
Mrkopalj						0,09
Lokve						0,22
Fužine			5,27			7,58
Čabar				0,1		0,35
Brod Moravice			0,37			0,64
Delnice	3,54				1,51	8,93
Gorski kotar	3,77	0,85	6,86	0,1	1,51	32,56
PGŽ	8,97	4,42	12,82	0,92	2,15	660,98
Udio GK u PGŽ	42,03 %	19,23 %	53,51 %	10,87 %	70,23 %	4,93 %

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju – Agronet [31.12.2020.], obrada RRA PGŽ

Pčelarstvo je također poljoprivredna grana sa tradicijom u Gorskom kotaru. U Gorskom kotaru 60 poljoprivrednih gospodarstava bavi se pčelarstvom te posjeduju 15,46 % ukupnog broja košnica Županije. Goranski medun je jedini med u Županiji koji posjeduje Zaštićenu oznaku izvornosti.

Tablica 50 Broj košnica i poljoprivrednih gospodarstava koji se bave pčelarstvom; stanje na 21.09.2021.

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj košnica	Broj PG-a
Vrbovsko	622	14
Skrad	184	5
Ravna Gora	53	4
Mrkopalj	8	1
Lokve	114	3
Fužine	431	7
Čabar	434	14
Brod Moravice	54	1
Delnice	509	11
Gorski kotar	2.409	60
PGŽ	15.583	359
Udio GK u PGŽ	15,46 %	16,71 %

Izvor: Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju; Upisnik poljoprivrednika [21.09.2021.]

U Gorskem kotaru djeluje 4 od 15 zadruga (26,67 %) osnovanih u Županiji. Važnu ulogu u poljoprivrednom razvoju i istraživanju, promociji i edukaciji ima Centar za poljoprivredu i ruralni razvoj Primorsko-goranske županije koji se nalazi u Staroj Sušici (Općina Ravna Gora). Centar je osnovan od strane Primorsko-goranske županije te općina Brod Moravice, Čavle, Fužine, Jelenje, Klana, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora, Skrad, Vinodolska, Viškovo, Matulji, Omišalj, Lovran, Vrbnik, Baška, Mošćenička Draga i Punat i gradova Čabar, Delnice, Kastav, Vrbovsko, Novi Vinodolski, Bakar, Cres, Rab, Krk i Opatija. Jedan od programa koje Centar provodi je Razvoj i promocija autohtonih proizvoda Županije. Navedenim programom se promoviraju i autohtoni proizvodi Gorskog kotara te se isti prodaju u specijaliziranoj trgovini, Kašetica u Rijeci. Nadalje tu je izrada i označavanje turističkih cesta Županije, suorganizacija sajmova i manifestacija kao što su Festival gljiva, vune i plodova jeseni, Dani malina, Dani šljiva i druge manifestacije.

Važnu ulogu u potpori razvoju poljoprivrednih gospodarstava, jačanju njihovih kapaciteta i vještina ima LAG Gorski kotar.

Lovstvo je tradicionalna goranska gospodarska djelatnost koja obuhvaća uzgoj, zaštitu i lov divljači. Gorski kotar prema podacima Lovačkog saveza Primorsko-goranske županije ima 20 lovišta ukupne površine 139,953 ha⁶⁶. Lovozakupnici zajedničkih otvorenih lovišta su lokalna lovačka društva, a lovozakupnici državnih otvorenih lovišta su Hrvatske šume d.o.o.

⁶⁶ Lovački savez Primorsko-goranske županije; <https://www.lovacki-savez-pgz.hr/> [21.09.2021.]

5.12. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE GOSPODARSTVA GORSKOG KOTARA

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba gospodarstva Gorskog kotara.

Tablica 51 Razvojni problemi i potrebe gospodarstva Gorskog kotara

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Visok udio prerađivačke industrije u ukupnim prihodima i zaposlenosti	Razvijati ostale industrijske i proizvodne sektore
Veći pad nezaposlenosti od rasta zaposlenosti – na tržištu rada nedostaje radnika sa potrebnim vještinama	Razvijati malo poduzetništvo i obrtništvo u suradnji s poduzetničkim potpornim institucijama, resornim ministarstvima i finansijskim sektorom
Prosječna neto plaća u Gorskom kotaru niža je za više od 10% u odnosu na županijsku	Podizati prosječnu neto plaću (kratkoročno fiskalnim mjerama) na županijski projekat kako bi se negativni migracijski smjer usporio
Ukupni prihodi po zaposlenom u Gorskom kotaru niži su od županijskog prosjeka	Podizati produktivnost
Broj zaposlenih u obrtima Gorskog kotara u razdoblju od 2015. do 2019. godine smanjio se za 9%	Razvijati ekonomiju više dodane vrijednosti uz poticanje sektora zelenog rasta
Infrastrukturno slabo opremljene poslovne zone, nespremne su za privlačenje investitora koji traže brzu realizaciju investicije i pokretanje proizvodnje	Razvijati proizvodnju investiranjem u opremu kako bi se ostvario prelazak na industriju 4.0
Indeks razvijenosti ispod županijskog prosjeka	Unaprijediti stanje infrastrukturne i pripremljenosti postojećih industrijskih zona
Turizam niske dodane vrijednosti gdje se gosti zadržavaju kraće od županijskog prosjeka	Jačati jedinstveni turistički brend „Gorski kotar“
Mali udio stranih gostiju	Povećati udio stranih gostiju u turističkom prometu
Promjena strukture crnogorica/bjelogorica	Prilagoditi politiku upravljanja šumama i drvnom industrijom klimatskim promjenama
Drvna industrija Gorskog kotara je uglavnom na razini razvoja definiranog industrijskom revolucijom 2.0 i 3.0	Poticati ulaganja u istraživanje i razvoj
Nedovoljna ulaganja u istraživanje i razvoj	Razvijati i poticati ekonomiju dijeljenja
Nedovoljno povezana i umrežena poljoprivredna proizvodnja	Poticati udruživanje poljoprivrednih gospodarstava u zadruge te međusektorska povezivanje sa turizmom i trgovinom

6. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

U poglavlju društvene djelatnosti obrazlaže se odgoj i obrazovanje te kultura, sport i tehnička kultura. Analizira se zdravstvo i socijalna skrb te utvrđuju razvojni problemi i potrebe u odnosu na društvene djelatnosti.

6.1. ODGOJ I OBRAZOVANJE

Potpoglavlje odgoj i obrazovanje daje uvid u stanje predškolskog odgoja i obrazovanja, osnovnoškolskog te srednjoškolskog obrazovanja na području Gorskog kotara.

6.1.1. PREDŠKOLSKI ODGOJ I OBRAZOVANJE

Predškolski odgoj u Gorskem kotaru organiziran je kroz dječje vrtiće koji postoje u svakoj jedinici lokalne samouprave. Prema podacima za pedagošku 2019./2020. godinu, u 9 dječijih vrtića na području Gorskog kotara upisano je ukupno 388 djece⁶⁷. Iste godine na poslovima predškolskog odgoja bilo je zaposleno 79 djelatnika⁶⁸. Na području ne postoji privatno registriranih vrtića, ali postoje u Delnicama dva obrta za čuvanje djece u kojima je dodatno smješteno 40 djece.

Tablica 52 Broj korisnika predškolskog odgoja na području Gorskog kotara u predškolskoj godini 2015./2016. i 2029./2020.

VRTIĆI	BROJ DJECE			
	2015./2016.	2019./2020.	KAPACITET	INDEKS 19/20 – 15/16
Dječji vrtić „Bubamara“ Čabar sa 4 područna odjela	69	83	100	120,29
Dječji vrtić „Hlojkica“ Delnice sa jednim područnim odjelom	114	120	120	105,26
Dječji vrtić „Bambi“ Vrbovsko sa jednim područnim odjelom	53	50	60	94,34
Program predškolskog odgoja pri OŠ Rudolfa Strohala Lokve	25	10	25	40,00
Dječji vrtić „Snježna pahulja“ Fužine	24	32	52	133,33
Dječji vrtić „Snješko“ Ravna Gora	25	48	52	192,00
Program predškolskog odgoja pri OŠ Brod Moravice	10	9	20	90,00
Program predškolskog odgoja pri OŠ Mrkopalj	20	19	20	95,00
Program predškolskog odgoja pri OŠ Skrad	21	17	20	80,95
Gorski kotar	361	388	464	107,48

Izvor: Državni zavod za statistiku, Gradovi u statistici;

https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Pokazatelji/Gradovi%20u%20statistici.xlsx [19.08.2021.], anketa RRA PGŽ, obrada RRA PGŽ

⁶⁷ Državni zavod za statistiku [19.08.2021.] i anketa RRA PGŽ

⁶⁸ Državni zavod za statistiku [19.08.2021.]

U Tablici 52. vidljiv je rast (7 %) korisnika ustanova predškolskog odgoja na razini cijelog Gorskog kotara u razdoblju od 2015./2016. do 2019./2020. Ukoliko se promatra broj korisnika predškolskih ustanova na razini jedinica lokalne samouprave u navedenom razdoblju tada rast korisnika dječjih vrtića bilježe gradovi Čabar i Delnice te općine Fužine i Ravna Gora, dok predškolske ustanove svih ostalih jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara bilježe pad broja korisnika.

U 2020. godini najveća kapitalna ulaganja na polju predškolske infrastrukture bila su u Ravnoj Gori i iznosila su 12.022.448,62 kn⁶⁹. Velika ulaganja u predškolsku infrastrukturu dogodila su se i u Općini Fužine i Lokve. Navedene investicije povećale su kapacitete goranskih predškolskih ustanova za više od pedesetero djece. Iako je ukupan kapacitet goranskih vrtića za 21 % viši od trenutne popunjenoosti anketom je ustanovljeno da manji kapacitet od potrebnog ima samo Dječji vrtić „Hlojkica“ u Delnicama gdje nedostaje prostora za još 40 djece koja su trenutno smještена u već spomenutim obrtima za čuvanje djece.

6.1.2. OSNOVNOŠKOLSKO I SREDNJOŠKOLSKO OBRAZOVANJE

Na području Gorskog kotara nalazi se deset osnovnih, jedanaest područnih i tri srednje škole (Srednja škola „Vladimira Nazora“ Čabar, Srednja škola Delnice i Željeznička tehnička škola Moravice), jedan učenički dom pri Željezničkoj tehničkoj školi u Moravicama i jedna osnovna glazbena škola u Delnicama s dva područna odjela u Vrbovskom i Fužinama. Osnivač svih škola na području Gorskog kotara je Primorsko-goranska županija.

U srednjim školama Gorskog kotara provodi se slijedeći obrazovni programi: opća gimnazija, prirodoslovno-matematička gimnazija, te strukovni programi CNC operater, tehničar za računalstvo, tehničar za mehatroniku, ekonomist, automehaničar, bravari i stolar.

Ukupno je osnovnu školu u školskoj godini 2020./2021. polazilo 1.168 učenika, osnovnu glazbenu školu polazilo je 98 učenika, dok srednje škole Gorskog kotara ukupno su imale 318 polaznika⁷⁰. Uspoređujući školsku godinu 2020./2021. sa 2015./2016., primjetan je pad broja učenika goranskih osnovnih škola za 6,49 %. Najveći pad je zabilježen u OŠ Brod na Kupi (-5,9 %) i Vrbovsko (-20,45 %). Rast broja učenika u promatranom razdoblju zabilježen je u OŠ Lokve (11,8 %), Skrad (11,9 %) i Brod Moravice (2,5 %). Osnovna glazbena škola u promatranom razdoblju također bilježi rast broja učenika od 4,3 %.

---

⁶⁹ Općina Ravna Gora

⁷⁰ Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Školski e-rudnik [02.09.2021.]

Tablica 53 Broj učenika osnovnih i srednjih škola sa područja Gorskog kotara u školskoj godini 2015./2016. i 2020./2021.

ŠKOLA	BROJ UČENIKA		
	2015./2016.	2020./2021.	INDEKS
OŠ "Petar Zrinski" Čabar	219	209	95.43
OŠ "Ivana Gorana Kovačića" Delnice	326	315	96.63
OŠ "Frane Krste Frankopana" Brod na Kupi	39	25	64.10
OŠ "Ivana Gorana Kovačića" Vrbovsko	264	210	79.55
OŠ "Rudolfa Strohala" Lokve	51	57	111.76
OŠ "Ivanke Trohar" Fužine	78	77	98.72
OŠ Skrad	59	66	111.86
OŠ "Dr. Branimira Markovića" Ravna Gora	118	115	97.46
OŠ Mrkopalj	55	53	96.36
OŠ Brod Moravice	40	41	102.50
Sve osnovne škole u Gorskem kotaru	1.249	1.168	93.51
Glazbena OŠ "Ivo Tijardović" Delnice	94	98	104.26
Srednja škola Delnice	203	127	62.56
Srednja škola "Vladimir Nazor" Čabar	55	37	67.27
Željeznička tehnička škola Moravice	145	154	106.21
Sve srednje škole u Gorskem kotaru	403	318	78.91

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Školski e-rudnik [02.09.2021.], obrada RRA PGŽ

Najveći pad broja učenika u promatranih 6 školskih godina zabilježen je u Srednjoj školi Delnice (-37,4 %) i Čabar (-32,7 %) dok Željeznička tehnička škola Moravice u promatranom razdoblju bilježi rast od 6,3 %. Razlog za rast popularnosti i broja učenika u Željezničkoj tehničkoj školi je dobra prilagodba novim STEM smjerovima te osmišljavanje programa koji daju mladima moderne STEM vještine (CNC operater, tehničar za računalstvo, tehničar za mehatroniku).

U školskoj godini 2019./2020. osnovne škole Gorskog kotara imale su 252 učitelja, a srednje škole 109 nastavnika⁷¹.

Kvaliteta srednjoškolskog obrazovanja može se vrednovati putem prosječne ocjene postignute na državnoj maturi.

U Tablici 54. prikazano je da od 10 prikazanih prosječnih ocjena učenika koji pohađaju srednje škole u Gorskem kotaru samo dvije su bile bolje od županijskih prosječnih ocjena (školska godina 2017./2018. razina A i školska godina 2016./2017. razina A) te samo jedna je bila bolja od državne prosječne ocjene. Učenicima koji pohađaju gimnazijalne programe cilj je upisati visoko i više školsko obrazovanje stoga imaju i veći motiv za visoke ocjene na državnoj maturi. Kod usporedbe gimnazijalnih programa u srednjim školama Gorskog kotara, Županije i Republike Hrvatske, vidljivo je da su prosječne ocjene na državnoj maturi svih goranskih gimnazija u promatranom razdoblju bile **niže** od prosječnih ocjena svih županijskih gimnazija.

⁷¹ Državni zavod za statistiku [studeni 2020.]

Ako se promatra pojedinačno, Srednja škola Čabar sa svojim gimnazijskim programom je prema navedenom kriteriju uspješnija od Srednje škole Delnice.

Tablica 54 Prosječne ocjene na državnoj maturi (ljetni ispitni rok) srednjih škola u Gorskem kotaru, Primorsko-goranskoj županiji i Republici Hrvatskoj

Škola/regija	2019./2020.		2018./2019.		2017./2018.		2016./2017.		2015./2016.	
	Razina A	Razina B								
SŠ Delnice	3,22	2,44	2,73	2,13	3,05	2,44	3,17	2,65	3,23	2,78
SŠ Čabar	3,35	3,10	3,33	2,25	3,80	4,14	3,50	3,45	3,24	3,00
ZTŠ Moravice	2,75	2,05	3,2	1,84	2,83	1,42	2,45	1,76	3,07	2,42
Gorski kotar	3,18	2,31	2,85	2,05	3,20	2,14	3,11	2,43	3,21	2,66
PGŽ	3,31	2,75	3,14	2,50	3,10	2,56	3,06	2,49	3,26	2,89
RH	3,33	2,68	3,14	2,44	3,16	2,57	3,18	2,67	3,24	2,80
SŠ Delnice GIMNAZIJA	3,23	2,76	2,78	2,65	3,06	2,73	3,16	3,19	3,31	3,21
SŠ Čabar GIMNAZIJA	3,35	3,10	3,33	2,25	3,80	3,14	3,50	3,45	3,24	3,00
Gorski kotar GIMNAZIJE	3,28	2,82	2,88	2,51	3,24	3,07	3,23	3,34	3,29	3,15
PGŽ GIMNAZIJE	3,58	3,45	3,47	3,11	3,41	3,39	3,45	3,43	3,52	3,73
RH GIMNAZIJE	3,63	3,40	3,48	3,11	3,49	3,46	3,47	3,35	3,55	3,65

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Školski e-rudnik [02.09.2021.], obrada RRA PGŽ

Osnivač goranskih škola, Primorsko-goranska županija financira razne programe koji su dio školskog kurikuluma. Za sve škole Primorsko-goranska županija financira Program produženog boravka učenika putnika te obilježavanje obljetnica škola. Financira i odlazak učenika u posjet muzejima u Rijeci kojima je Primorsko-goranska županija osnivač. Također svake školske godine rasporede se sredstva u sklopu kojih se financiraju razne aktivnosti prema preferencijama samih škola kao što su šahovske, filmske, izdavanje učeničkih listova u papirnatom ili online obliku, ekološki programi, informatički, kulturni i sl. U okviru realizacije kulturnih programa sufinancira i odlazak učenika na glazbene i slične smotre, nastupe i natjecanja. Sredstva se osiguravaju sukladno broju učenika te ih škole samostalno raspoređuju. Tijekom protekle dvije školske godine Primorsko-goranska županija izdvojila je sredstva za realizaciju programa Budimo odgovorni u svakoj školi, a cilj programa je pripremati, osposobiti i ojačati učenike za život i djelovanje u novonastalim okolnostima vezanim uz pandemiju virusa COVID-19, razvijati kod učenika odgovornost i higijenske navike te ih upoznati s načinima samostalnog kreiranja slobodnog vremena. Na inicijativu Primorsko-goranske županije u svakoj je školi uvedena izvannastavna aktivnost „Građanski odgoj i obrazovanje“. Cilj navedene izvannastavne aktivnosti je stjecanje znanja učenika o svojim pravima, odgovornostima, mogućnostima i načinima djelovanja u zajednici, o načelima djelovanja demokratske vlasti i načelima pravne države, o mehanizmima zaštite ljudskih prava od lokalne do nacionalne, europske i međunarodne razine, razvijati vještine uočavanja problema u zajednici i njihova miroljubivog rješavanja, u suradnji s drugima te jačati motivaciju

za primjenom stečenog znanja i vještina u svakodnevnom životu. Educirani su učitelji-voditelji iz svake škole, a svake školske godine Primorsko-goranska županija osigura voditeljima i učenicima priručnik „Učenik-građanin“, kao i mape osobnog razvoja namijenjene svakom učeniku.

Gorski kotar nema visokoškolskih institucija, ali prati se broj studenata koji pohađaju sveučilišta i veleučilišta u drugim sredinama, a dolaze iz goranskih općina/gradova. Prema tim podacima dobiva se trend i procjena buduće strukture stanovništva Gorskega kotara prema obrazovanju. Tablica 55. prikazuje broj upisanih studenata te udio studenata u ukupnom stanovništvu. Udio studenata u ukupnom stanovništvu u Gorskem kotaru u akademskoj godini 2019./2020. iznosio je 2,70 %. Iste godine udio studenata u ukupnom stanovništvu Županije iznosio je 3,23 %. Prema navedenom kriteriju Gorski kotar je bio ispod županijskog prosjeka i u akademskoj godini 2015./2016.

Tablica 55 Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj stanovnika 2015. godine	Broj studenata 2015./2016.	Postotak studenata u stanovništvu 2015./2016.	Broj stanovnika 2019. godine	Broj studenata 2019./2020.	Postotak studenata u stanovništvu 2019./2020.
Brod Moravice	798	18	2,26 %	707	16	2,26 %
Čabar	3.498	101	2,89 %	3.131	89	2,84 %
Delnice	5.693	169	2,97 %	5.437	135	2,48 %
Fužine	1.462	30	2,05 %	1.395	31	2,22 %
Lokve	951	27	2,84 %	893	23	2,58 %
Mrkopalj	1.049	23	2,19 %	929	34	3,66 %
Ravna Gora	2.269	54	2,38 %	2.061	51	2,47 %
Skrad	952	23	2,42 %	868	24	2,76 %
Vrbovsko	4.578	124	2,71 %	4.063	124	3,05 %
Gorski kotar	21.250	569	2,68 %	19.484	527	2,70 %
PGŽ	290.579	9.693	3,34 %	281.945	9.096	3,23 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Gradovi u statistici [22.09.2021.]

U Tablici 56. prikazan je broj diplomiranih studenata iz Gorskog kotara u 2015. i 2019. godini njihova udio u ukupnom broju stanovnika. Iz Tablice 56. vidljivo je da je broj diplomiranih u Gorskem kotaru i u Županiji u 2019. godini manji od broja diplomiranih u 2015. godini. Također, udio diplomiranih u ukupnom broju stanovništva u navedenom razdoblju pada. Udio diplomiranih u ukupnom stanovništvu Gorskog kotara u 2015. i u 2019. godini, niži je nego udio diplomiranih u ukupnom stanovništvu Županije.

Tablica 56 Broj studenata koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj stanovnika 2015. godine	Ukupno diplomirali 2015.	Udio diplomiranih u stanovništvu 2015.	Broj stanovnika 2019. godine	Ukupno diplomirali 2019.	Udio diplomiranih u stanovništvu 2019.
Brod Moravice	798	4	0,50 %	707	1	0,14 %
Čabar	3.498	27	0,77 %	3.131	20	0,63 %
Delnice	5.693	38	0,67 %	5.437	26	0,48 %
Fužine	1.462	13	0,89 %	1.395	6	0,49 %
Lokve	951	7	0,74 %	893	5	0,56 %
Mrkopalj	1.049	5	0,48 %	929	5	0,54 %
Ravna Gora	2.269	13	0,57 %	2.061	16	0,78 %
Skrad	952	8	0,84 %	868	9	1,04 %
Vrbovsko	4.578	32	0,70 %	4.063	27	0,66 %
Gorski kotar	21.250	147	0,69 %	19.484	115	0,59 %
PGŽ	290.579	2.532	0,87 %	281.945	1.931	0,68 %

Izvor: Državni zavod za statistiku, Gradovi u statistici [22.09.2021.]

Gradovi i općine stipendiraju studente i učenike prema socijalnim kriterijima te nadarene učenike i studente. Stipendije dodjeljuju gradovi Delnice, Vrbovsko i Čabar, te općine Fužine, Lokve, Skrad, Mrkopalj, Brod Moravice i Ravna Gora. Sve jedinice lokalne samouprave Gorskog kotara osiguravaju i besplatan autobusni prijevoz osnovnoškolcima. Gradske knjižnice i čitaonice nalaze se u Gradu Vrbovskom, Delnicama i Čabru, dok Županijski bibliobus prometuje redovno kroz sva ostala mjesta Gorskog kotara, poput Gomirja, Mrkoplja, Sungera, Ravne Gore, Fužina, Lokava, Skrada i Brod Moravica.

Rashodi koje JLS-i Gorskog kotara izdvajaju za obrazovanje po stanovniku dati su u Tablici 57.

Tablica 57 Rashodi za odgojno-obrazovni sustav po stanovniku

Jedinica lokalne samouprave / regija	Rashodi po stanovniku u 2021. godini (kn)
Gorski kotar	801,08
Brod Moravice	318,78
Čabar	66,22
Delnice	136,45
Fužine	867,75
Lokve	283,95
Mrkopalj	294,53
Ravna Gora	4.825,29
Skrad	575,93
Vrbovsko	709,61

Izvor: Upravna tijela JLS-a Gorskog kotara, DZS, obrada RRA PGŽ

6.2. KULTURA, SPORT I TEHNIČKA KULTURA

Ovo potpoglavlje sadrži analizu kulture, sporta i tehničke kulture na području Gorskog kotara.

6.2.1. KULTURA

Prema podacima Registra udruga RH⁷² u regiji je registrirano 73 aktivnih udruga u području kulture i umjetnosti, što čini 9 % registriranih aktivnih udruga u Županiji.

Tablica 58 Broj udruga iz kulture prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj udruga iz kulture (13.09.2021.)	Broj stanovnika 2019.	Broj udruga po stanovniku
Brod Moravice	4	707	0,0057
Čabar	17	3.131	0,0054
Delnice	14	5.437	0,0026
Fužine	6	1.395	0,0043
Lokve	6	893	0,0067
Mrkopalj	3	929	0,0032
Ravna Gora	8	2.061	0,0039
Skrad	2	868	0,0023
Vrbovsko	13	4.063	0,0032
Gorski kotar	73	19.484	0,0037
PGŽ	820	281.945	0,0029

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske [13.09.2021.]

Ukoliko se promatraju udruge u kulturi prema broju aktivnih udruga po stanovniku dolazi se do podatka da Gorski kotar sa 0,0037 udruge po stanovniku je iznad prosjeka Županije. Najveći broj udruga iz kulture po stanovniku ima Općina Lokve (0,0067), a najmanje Općina Skrad (0,0023).

Najznačajnija događanja/manifestacije iz kulture u Gorskem kotaru su Goranovo proljeće (Lukovdol), Kotar Teatar, Opera na jezeru (Lokve), Goranska kiparska radionica (Lokve), filmovi u Kinu Lič, Festival sporta, turizma, kulture i humanosti (Crni Lug), Dječja likovna radionica (Fužine), Ljetni karneval (Prezid), Winnetou vikend (Općina Fužine, kaubojsko selo Roswell), filmovi u Kinu u Mrkoplju, Noć skulptura (Mrzle Vodice), Blues festival (Delnice), Wake The Lake Festival (Lokve), filmovi u Kinu na otvorenom u Delnicama, Woodrock (Skrad), koncert uz jezero Puhačkog orkestra Fužine (Fužine), Dan fotografije (Hrib), Smotra običaja i starih zanata čabarskog kraja "Čistu pa starinsku" (Tršće), izložbe i foto susreti u organizaciji Foto kluba Delnice, razni književni susreti i predstavljanje autora i knjiga u

⁷² Registar udruga Republike Hrvatske [13.09.2021.]

narodnim čitaonicama u Čabru, Vrbovskom i Delnicama te drugi zabavno-glazbeni koncerti koji se organiziraju po jedinicama lokalne samouprave.

Udruge i njihovi programi u kulturi financiraju se iz lokalnih, županijskih i državnih izvora te putem privatnih donacija/sponsorstava te samom djelatnošću udruga.

Tablica 59 Izdvajanja jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara za udruge u kulturi i njihove programe u 2021. godini

Jedinica lokalne samouprave / regija	Proračun za javne potrebe u kulturi (kn)
Brod Moravice	65.000
Čabar	142.500
Delnice	236.000
Fužine	153.000
Lokve	25.000
Mrkopalj	14.500
Ravna Gora	154.120
Skrad	16.000
Vrbovsko	250.000
Gorski kotar	1.056.120

Izvor: Rezultati natječaja za financiranje javnih potreba u 2021.godini i anketa

Kulturno - povjesna baština Gorskog kotara obuhvaća pretežno sakralne spomenike, odnosno graditeljsku baštinu. U odnosu na 2014. godinu Gorski kotar bilježi blagi pad broja ustanova u kulturi. Na području Gorskog kotara djeluju dva stalna muzejska postava u Čabru i Brodu na Kupi koji interpretiraju dvorac i kaštel Petra Zrinskog. Navedeni dvorac i kaštel zajedno sa manasticom u Gomirju uključeni su u Kulturno-turističku ruta „Putovima Frankopana“. Projekt je pokrenula Primorsko-goranska županija, kao nastavak razvoja održivog modela kulturnog turizma, s ciljem obnove, očuvanja, zaštite i održivog korištenja frankopanske materijalne i nematerijalne baštine, u prvom redu kaštela te utvrđenih gradova i dvoraca Frankopana i Zrinskih. Kaštel Zrinski u Brodu na Kupi je u sklopu Prirodoslovnog muzeja Rijeka kojemu je osnivač Primorsko-goranska županija.

Kulturno povjesne zbirke nalaze se u Liču, Delnicama, Brod Moravicama i prikazuju etnografske karakteristike stanovnika s područja Gorskog kotara, posebice prikazuju mjesta kroz oblik predmeta koji su se koristili u svakodnevnom životu ovog kraja. Evidentirane sakralne građevine (II. stupanja zaštite) nalaze se na području Općine Fužine kao i kulturno povjesna cjelina mjesta. Kulturno povjesna baština na području Općine Lokve tek je u postupku predviđene zaštite. Na području Grada Delnica zaštićena kulturna dobra su Kaštel Zrinski u Brodu na Kupi, stambena zgrada (Kuća Rački) u Delnicama, pogrebna kočija kao pokretno kulturno dobro i umijeće izrade drvene šindre za pokrivanje krovova kao nematerijalno kulturno dobro. U Velikoj Lešnici Etno zona Lešnica je nepokretno kulturno dobro i kulturna povjesna cjelina. Pokladni običaj Crnoluški pesnici registrirani su kao nematerijalno kulturno dobro. U Skradu kuća Lončarić spomenik je građanske arhitekture XIX. stoljeća. Prva hidroelektrana na području Gorskog kotara sagrađena je 1921. godine u Skradu i još uvijek je u funkciji te je spomenik tehničke kulture kao nepokretno pojedinačno dobro.

Kulturni spomenici Ravne Gore su Frankopanski dvorac sa starim sakralnim spomenikom crkvice Sv. Antuna Padovanskog te crkva Sv. Terezije Avilske. Memorijalni krajolik Matić poljane u Općini Mrkopalj kulturni je krajolik. Prema podacima Ministarstva kulture i Registra kulturnih dobara⁷³ najveći broj upisan je kao nepokretno pojedinačno kulturno dobro, a većina je s područja koje pokriva Grad Čabar i područje Općine Brod Moravice. Kulturno povjesne sredine čine Etno zone sv. Andrija, Kuti i Doluš te ruralne cjeline s područja Općine Brod Moravice, dok su Stambeni objekt Mance i Crkva sv. Nikole nepokretno pojedinačno zaštićeno dobro. Izvrstan očuvani primjer tipične goranske kuće je kuća Delač u brodmoravičkom kraju, izgrađena 1644. godine i najstarija je očuvana goranska kuća. Nepokretno pojedinačno zaštićeno kulturno dobro Grada Vrbovskog je rodna kuća Ivana Gorana Kovačića, Manastir Gomirje sa crkvom Roždenija sv. Jovana Preteče. Goranska narječja su kajkavski, čakavski i štokavski, a posljedica su povjesnih i gospodarskih prilika i zbivanja od 15. do 18. stoljeća. Prema podacima Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Gorskog kotara⁷⁴ zaštićeno je još nekoliko prirodnih područja sukladno Zakonu o zaštiti prirode. Špilja Lokvarka na području Općine Lokve i Izvor Kupe koji se nalazi unutar granica NP Risnjak na području Grada Čabra spomenik su prirode. Zaštićeni pojedinačni primjerak drveća je Stara Tisa u Međedima na području Grada Vrbovskog. Vražji prolaz i Zeleni vir ukupne površine 200 ha u Skradu i Kamačnik na području Vrbovskog ukupne površine 74,44 ha poseban su značajni krajobraz. Debela lipa - Velika Rebar površine 179 ha posebni je rezervat šumske vegetacije koji se nalazi sjeverno od Lokava. U Mrkoplju Bijele i Samarske stijene strogi su rezervat čija je površina 1175 ha. Japlenški vrh je park šume površine 171 ha, a nalazi se na području Grada Delnica, dok je Golubinjak park šuma površine 51 ha u kojem je i stara jela Kraljica šume, a nalazi se na području Općine Lokve. Perivoj uz dvorac u Severinu na Kupi spomenik je parkovne arhitekture, čija površina iznosi 7 ha. JU Nacionalni park Risnjak upravlja područjem Nacionalnog parka Risnjak u koji spada i izvor rijeke Kupe te strogim rezervatom Bijele i Samarske stijene.

Svakako treba spomenuti i novootvoreni centar za posjetitelje „Velike zvijeri“ u Staroj Sušici koji je zamišljen kao prostor koji na inovativan i zanimljiv način približava posjetiteljima specifičnosti i vrijednosti očuvanog goranskog kraja u kojem obitavaju velike zvijeri – smeđi medvjed, sivi vuk i euroazijski ris. Centar djeluje u sklopu JU Priroda sa ciljem očuvanja i zaštite biološke raznolikosti te edukacije, održivog korištenja i valorizacije prirodne baštine.

Rashodi za kulturu jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku prikazani su u Tablici 60.

⁷³ Registar kulturnih dobara Republike Hrvatske, <http://registar.kulturnadobra.hr> [21.04.2021.]

⁷⁴ Javna ustanova „Priroda“, Zaštićena područja PGŽ, <https://ju-priroda.hr/zasticena-područja-pgz/> [23.04.2021.]

Tablica 60 Rashodi za kulturu jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku

Jedinica lokalne samouprave / regija	Ukupni rashodi za kulturu po stanovniku u 2021. godini (kn)
Gorski kotar	417,32
Brod Moravice	67,47
Čabar	60,82
Delnice	169,48
Fužine	156,65
Lokve	104,62
Mrkopalj	114,83
Ravna Gora	58,14
Skrad	44,51
Vrbovsko	1.614,76

Izvor: Upravna tijela jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara, DZS, obrada RRA PGŽ

6.2.2. SPORT

U Gorskem kotaru, prema podacima Ministarstva uprave⁷⁵, registrirano je ukupno 103 aktivnih udruga u sportu, što je 11 % sportskih udruga u Županiji. Djelovanje udruga pokriva 23 sporta, od čega 12 olimpijskih.

Tablica 61 Broj sportskih udruga prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara

Jedinica lokalne samouprave / regija	Broj sportskih udruga (13.09.2021.)	Broj stanovnika 2019.	Broj udruga po stanovniku
Brod Moravice	4	707	0,0057
Čabar	13	3.131	0,0042
Delnice	28	5.437	0,0051
Fužine	9	1.395	0,0065
Lokve	4	893	0,0045
Mrkopalj	8	929	0,0086
Ravna Gora	10	2.061	0,0049
Skrad	5	868	0,0058
Vrbovsko	22	4.063	0,0054
Gorski kotar	103	19.484	0,0053
PGŽ	920	281.945	0,0033

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske [16.09.2021.]

Gorski kotar ima viši broj udruga u sportu po stanovniku od Županije. Sve goranske jedinice lokalne samouprave prema navedenom pokazatelju su iznad županijskog prosjeka. Najveći broj udruga u sportu po stanovniku ima Općina Mrkopalj (0,0086), a najmanje Grad Čabar (0,0042).

⁷⁵ Ministarstvo pravosuđa i uprave Republike Hrvatske, *Registar udruga*, <https://registri.uprava.hr/#!udruge> [16.09.2021.]

Gorski kotar ima 5 kategoriziranih sportaša pri Hrvatskom olimpijskom odboru i svi su skijaši (nordijske i alpske discipline).⁷⁶ Primorsko-goranska županija ima 100 kategoriziranih sportaša vezanih uz olimpijske sportove. Tradicionalno najveće uspjehe goranski sportaši ostvaruju iz nordijskih skijaških disciplina gdje je 2010. osvojena i jedina goranska olimpijska medalja.⁷⁷

Od značajnije sportske infrastrukture svaka jedinica lokalne samouprave ima nogometno igralište. Sportske dvorane (rukometnih dimenzija) imaju Grad Delnice, Grad Vrbovsko i Grad Čabar (Tršće). Kuglane imaju Grad Delnice, Grad Vrbovsko Općina Skrad i Općina Ravna Gora. Zatvoreni bazen ima Grad Delnice. Novootvorenu atletsku stazu koja je druga po veličini u Primorsko-goranskoj županiji i na najvećoj nadmorskoj visini u Hrvatskoj ima Općina Mrkopalj. Općina Mrkopalj također ima stazu za skijaško trčanje „Zagmajna“ dužine 4,5km te skijalište „Čelimbaša“ (vrh 1084 m n/m) sa 3 staze (turistička – crvena duljine 1350 m, crvena duljine 500 m i sunčane – crvene duljine 1000m) i s Baby liftom s dječjom skijaškom stazom dužine 250m. Malu skijašku stazu „Petehovac“ od 400 m sa vučnicom ima i Grad Delnice. Sanjkašku stazu namijenjenu za sanjkaška natjecanja ima Općina Lokve. Natkriveno klizalište i polivalentnu dvoranu ima Grad Delnice. Teniske terene imaju Grad Delnice, Općina Fužine, Grad Čabar i Grad Vrbovsko. Zanimljiva destinacija u Općini Mrkopalj je Vrbovska poljana koja se nalazi na 1240 m nadmorske visine te je atraktivna prvenstveno za zimske nordijske discipline zbog činjenice da gotovo uvijek u zimskom natjecateljskom razdoblju ima prirodnog snijega. Ljeti je ista atraktivna za biciklizam, planinarenje, pješačenje te za sve ostale oblike aktivnog odmora i uživanja u prirodi. Sportskim objektima u Delnicama upravlja tvrtka Goranski sportski centar d.o.o., čiji su osnivači Primorsko-goranska županija, Grad Delnice i Općina Čavle. Goranski sportski centar aktivno sudjeluje u kreiranju, vođenju i realizaciji razvojnih projekata, u skladu sa zahtjevima lokalne i regionalne samouprave, odnosno svojih osnivača. Zajednice sportova koje također brinu o sportskim aktivnostima i razvojnim projektima na svom području nalaze se u gradovima Delnice, Čabar i Vrbovsko. Skijaški savez Primorsko-goranske županije djeluje iz svog ureda u Delnicama.

Udruge i njihovi programi financiraju se iz lokalnih, županijskih i državnih izvora te putem privatnih donacija/sponzorstava te vlastitom djelatnošću.

---

⁷⁶ Hrvatski olimpijski odbor, kategorizirani sportaši [16.09.2021.]

⁷⁷ Zimske OI 2010. godine u Vancouveru, Jakov Fak, biatlon, 10km sprint, bronca

Tablica 62 Izdvajanja jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara za udruge u sportu i njihove programe u 2021. godini

Jedinice lokalne samouprave / regija	Proračun za javne potrebe u sportu (kn)
Brod Moravice	45.000
Čabar	172.000
Delnice	644.200
Fužine	283.147
Lokve	180.000
Mrkopalj	60.000
Ravna Gora	154.120
Skrad	156.000
Vrbovsko	400.000
Gorski kotar	2.094.467

Izvor: *Rezultati natječaja za financiranje javnih potreba u 2021. godini i anketa*

Na području Gorskog kotara nudi se čitav niz rekreativnih sadržaja tijekom cijele godine, bilo da su to outdoor aktivnosti kao pješačenje, planinarenje, nordijsko hodanje, trčanje, biciklizam, boćanje, veslanje, nordijsko i alpsko skijanje ili indoor aktivnosti kao što su mali nogomet, odbojka, košarka, stolni tenis, aerobik, joga, cross-fit. Većina rekreativnog sadržaja organizirana je putem ranije spomenutih udruga u sportu.

Rashodi za sport jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku prikazani su u Tablici 63.

Tablica 63 Rashodi za sport jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku

Jedinica lokalne samouprave / regija	Ukupni rashodi za sport po stanovniku u 2021. godini (kn)
Gorski kotar	326,03
Brod Moravice	60,55
Čabar	68,54
Delnice	196,53
Fužine	175,19
Lokve	396,71
Mrkopalj	3.208,25
Ravna Gora	224,11
Skrad	148,84
Vrbovsko	196,48

Izvor: *Upravna tijela JLS-a Gorskog kotara, DZS, obrada RRA PGŽ*

6.2.3. TEHNIČKA KULTURA

Tehnička kultura je aktivnost čiji je cilj podizanje razine tehničke pismenosti stanovništva kroz različita polja djelovanja.⁷⁸ Glavni dionici tehničke kulture Gorskog kotara su udruge koje djeluju u području tehničke kulture, osnovne i srednje škole te poduzeća s registriranim djelatnošću u tehničkoj kulturi.

⁷⁸ Informatika, tehnička kultura i prirodoslovno-matematička područja

U Gorskem kotaru egzistira 9 udruga koje su registrirane u području tehničke kulture što je 4,6% ukupno registriranih udruga u tehničkoj kulturi u Primorsko-goranskoj županiji.⁷⁹ Rasprostranjenost udruga u tehničkoj kulturi prema mikroregijama Primorsko-goranske županije prikazana je u Tablici 64.

Tablica 64 Rasprostranjenost udruga registriranih u tehničkoj kulturi prema mikroregijama u Primorsko-goranskoj županiji

Mikroregije Primorsko- goranska županija	Broj registriranih udruga ⁸⁰	Broj stanovnika 2019. godine (procjena) ⁸¹	Broj udruga na 10000 stanovnika	Ukupan proračun JLS-a u 2020. godini (tis. Kn)	Broj udruga na 100 mil. kn proračunskih sredstava
Grad Rijeka	117	115.995	10,09	1.318.882	8,87
Priobalje	42	105.473	3,98	1.054.920	3,98
Otocí	26	40.993	6,34	583.780	4,45
Gorski kotar	9	19.484	4,62	242.942	3,7

Izvor: Registar udruga Republike Hrvatske 03.03.2021.], Državni zavod za statistiku, obrada RRA PGŽ-a

Iako Gorski kotar ima samo 9 udruga koje su registrirane u području tehničke kulture, a Priobalje 42 udruga kada se uspoređuje broj udruga na 10.000 stanovnika najmanje udruga u tehničkoj kulturi ima Priobalje. Međutim Priobalje kao dio Urbane aglomeracije Rijeka upotpunjava svoje potrebe iz područja tehničke kulture u Gradu Rijeci. Grad Rijeka na 10.000 stanovnika ima 10,09 udruga u tehničkoj kulturi što je duplo više nego u Gorskem kotaru. Ako se uspoređuje broj udruga sa finansijskim kapacitetom mikroregije onda Grad Rijeka opet ima najveći broj udruga na 100 milijuna proračunskih kuna, njih 8,87 dok prema tom kriteriju Gorski kotar je najlošiji s 3,7 udruga na proračunskih 100 milijuna kn. Navedene udruge financiraju se uglavnom iz sredstava jedinica lokalne samouprave i vlastitim aktivnostima. Od navedenih udruga samo je Auto klub „Zrinski“ iz Čabra direktno član Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije, dok je „Amaterski video-foto klub“ iz Delnica član Foto saveza Primorsko-goranske županije koji je član Zajednice tehničke kulture Primorsko-goranske županije.⁸²

Općine Brod Moravice, Ravna Gora, Mrkopalj i Skrad nemaju registriranu niti jednu udrugu iz područja tehničke kulture dok ostale jedinice imaju u prosjeku dvije udruge od kojih niti jedna nije iz suvremenih područja tehničke kulture kao što su informatika i robotika.

Pokazatelj kvalitete vještina iz područja tehničke kulture mogu se mjeriti i rezultatima sa školskih natjecanja učenika koji pohađaju goranske osnovne i srednje škole i usporedba sa učenicima koji pohađaju škole u ostalim mikroregijama Županije.

⁷⁹ Registar udruga Republike Hrvatske [03.03.2021.]

⁸⁰ Registar udruga Republike Hrvatske [03.03.2021.]

⁸¹ Državni zavod za statistiku

⁸² Zajednica tehničke kulture Primorsko-goranske županije [17.09.2021.]

Učenici osnovnih škola Županije sudjeluju na natjecanjima koje organizira Agencija za odgoj i obrazovanje u nekoliko područja od interesa za tehničku kulturu: mladi tehničari, informatika, matematika, fizika, kemija i biologija.

U školskoj godini 2019./2020. na županijskim natjecanjima u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje iz "Mladih tehničara" i "Informatike" sudjelovalo je 9 učenika goranskih osnovnih škola (5,73 % od ukupnog broja sudionika) od kojih se jedan učenik plasirao na državno natjecanje na kojem nije ostvario značajniji rezultat. Iz prirodoslovno-matematičkih predmeta (matematika, fizika, kemija i biologija) iste godine na županijskom natjecanju sudjelovalo je samo 4 učenika iz goranskih osnovnih škola (2,29 % od ukupnog broja sudionika) od kojih se niti jedan nije plasirao na državnu razinu natjecanja.

Srednjoškolska natjecanja na županijskoj razini u organizaciji Agencije za odgoj i obrazovanje koja su vezana uz tehničku kulturu održavaju se iz predmeta informatika, matematika, fizika, kemija, biologija i astronomija. Na županijskim natjecanjima iz predmeta povezanih sa tehničkom kulturom je sudjelovalo 14 učenika iz goranskih srednjih škola, tj. 6,42 % ukupnih sudionika. Od navedenih 14 učenika jedan učenik je sudjelovao na državnoj razini.

Matematika je jedini predmet koji se iz područja tehničke kulture polaže na Državnoj maturi. Rezultati iz matematike učenika goranskih srednjih škola u školskoj godini 2019./2020. su ispod županijskog i državnog prosjeka što je vidljivo u Tablici 65.

Tablica 65 Usporedba prosječnih ocjena iz matematike sa državne mature u školskoj godini 2019./2020.

	GORSKI KOTAR	PRIMORSKO-GORANSKA ŽUPANIJA	REPUBLIKA HRVATSKA
GIMNAZIJE			
MATEMATIKA A	2,75	2,82	2,95
MATEMATIKA B	2,86	3,25	3,24
STRUKOVNO			
MATEMATIKA A	2,00	1,90	2,00
MATEMATIKA B	1,63	2,20	2,19

Izvor: Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Školski e-rudnik [02.09.2021.], obrada RRA PGŽ

Sve to prikazuje potkapacitiranost područja u tehničkoj kulturi koja postaje sve značajnija javna potreba svake lokalne zajednice u vremenu dinamičnih tehnoloških promjena i klimatskih izazova koji redefiniraju razvoj društva, prostora i način života svakog pojedinca.

6.3. ZDRAVSTVO

Ispostave Doma zdravlja Primorsko-goranske županije na području Gorskog kotara djeluju u gradovima Čabar, Delnice i Vrbovsko. U nepunom radnom vremenu u Čabru, Delnicama i Vrbovskom dostupne su sljedeće medicinske usluge: opća medicina, patronaža, sanitetski prijevoz te fizikalna terapija, a oftalmološka ordinacija je u privatnom vlasništvu.

Dom zdravlja Delnice nudi i usluge pedijatra, radiologa, ginekologa, laboratorijskih usluga interne i psihiatrijske medicine dostupne su u nepunom radnom vremenu jednom tjedno samo u Ispostavi Delnice. Medicinske usluge opće prakse dostupne su u svih 9 jedinica lokalne samouprave, kao i usluge dentalne medicine. Patronaža djeluje na području svih jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara i broji ukupno 7 medicinskih sestara. U Delnicama djeluje i Ispostava Nastavnog zavoda za javno zdravstvo, dok centri za hitnu medicinsku pomoć djeluju u Čabru, Delnicama i Vrbovskom. U Delnicama su zaposleni kompletни timovi, dok u Vrbovskom i Čabru nema zaposlenih liječnika, već su u pripravnosti liječnici opće prakse. Sanitetski prijevoz vrše tri tima, a jedan tim prevozi pacijente na dijalizu u Rijeku. Ljekarne se nalaze u svim općinama i gradovima Gorskog kotara osim u općinama Lokve i Brod Moravice. U novije vrijeme u Gradu Delnicama nalazi se logopedski kabinet koji pokriva cijelo područje Gorskog kotara.

6.4. SOCIJALNA SKRB

Na području Gorskog kotara djeluju 3 doma za starije osobe, u javnom ili privatnom vlasništvu. Smještajni kapaciteti ovih institucija su za 158 korisnika, a stalnim ulaganjima značajno je povećan smještajni i zdravstveni standard domova. Smještajni kapacitet najveći je na području Grada Delnica. Briga o starijim osobama provodi se i kroz projekt ZAŽELI koji se provodi u Delnicama, Skradu, Fužinama, Ravnoj Gori, Čabru i Brod Moravicom. Projekt zapošljava ukupno 57 žena koje skrbe ukupno o 479 korisnika u cijeloj mikroregiji. Najveći broj starijih korisnika koji trebaju brigu i pomoć nalazi se na području Grada Delnica. Civilno društvo također djeluje na polju socijalne skrbi. Humanitarna udružica „ŽAR“ iz Delnica koja na području sedam goranskih lokalnih samouprava (Brod Moravice, Delnice, Fužine, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora i Skrad) i Grada Bakra provodi program „Pomoć u kući“. Cilj programa je pomoći umirovljenicima sa primanjima manjim od 2.000 kn. Rad te udruge se financira od strane svih navedenih jedinica lokalne samouprave i Primorsko-goranske županije. Trenutno na poslovima pomoći umirovljenicima udružica zapošljava 16 djelatnica. Iste poslove obavlja na području Grada Vrbovskog gradsko poduzeće „Centar za pomoć u kući Grada Vrbovskog“. Rješenje za stalno prikupljanje i pružanje humanitarne pomoći u Gorskem kotaru imaju Crveni križ u Delnicama i Vrbovskom.

Tablice 66. i 67. prikazuju veći udio korisnika socijalne skrbi u Gorskem kotaru nego u drugim dijelovima Primorsko-goranske županije. Udio od 1,6% ukupnog stanovništva Gorskog kotara koje prima minimalnu socijalnu naknadu trostruko je viši od županijskog udjela koji iznosi 0,5 %. U 2020. godini 1/3 ukupnog broja korisnika jednokratne pomoći u Primorsko-goranskoj županiji bila je iz Gorskog kotara. Iste godine 51,98 % županijskih korisnika usluge „Pomoć u kući“ bila je iz Gorskog kotara.

Tablica 66 Broj korisnika i prava u socijalnoj skrbi na području Gorskog kotara – pregled po centrima za socijalnu skrb (CZSS); stanje na 31.12.2020.

Pravo u socijalnoj skrbi	CZSS Delnice	CZSS Čabar	CZSS Vrbovsko	Gorski kotar UKUPNO	PGŽ UKUPNO	Udio GK u PGŽ
Broj zajamčenih minimalnih naknada (samaca i kućanstava)	105	24	36	165	1.345	12,27 %
Ukupno obuhvaćenih osoba zajamčenom minimalnom naknadom	259	41	63	363	1.580	22,97 %
Naknada za osobne potrebe korisnika smještaja	0	3	18	21	186	11,29 %
Ukupno dodijeljenih jednokratnih naknada u izvještajnoj godini	406	43	340	789	5.567	14,17 %
Broj korisnika (samci i kućanstvo) kojima je data jednokratna naknada	286	32	205	523	1.714	30,51 %
Osobna invalidnina	99	24	43	166	2.073	8,01 %
Doplatak za pomoć i njegu	607	202	259	1.068	7.605	14,04 %
Status roditelja njegovatelja ili njegovatelj	6	1	6	13	225	5,78 %
Naknada do zaposlenja	8	2	0	10	77	12,99 %
Broj korisnika socijalnih usluga POMOĆ U KUĆI	63	41	27	131	252	51,98 %
Organizirano stanovanje	7	1	2	10	67	14,93 %

Izvor: Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike; Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mladeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštita tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2020. godini; obrada RRA PGŽ [31.12.2020.]

Tablica 67 Udio stanovništva Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije koji dobiva zajamčenu minimalnu naknadu; stanje na 31.12.2020.

Područje centra za socijalnu skrb	Broj stanovnika	Broj osoba korisnika zajamčene minimalne naknade	Udjel (%) broja osoba zajamčene minimalne naknade u broju stanovnika
Delnice	14.165	259	1,8
Čabar	3.770	41	1,1
Vrbovsko	5.076	63	1,2
Gorski kotar UKUPNO	23.011	363	1,6
PGŽ UKUPNO	296.195	1.580	0,5

Izvor: Ministarstvo rada, mirovinskog sustava, obitelji i socijalne politike; Godišnje statističko izvješće o primijenjenim pravima socijalne skrbi, pravnoj zaštiti djece, mlađeži, braka, obitelji i osoba lišenih poslovne sposobnosti, te zaštita tjelesno ili mentalno oštećenih osoba u RH u 2020. godini, obrada RRA PGŽ [31.12.2020.]

Rashodi za socijalnu zaštitu po stanovniku svake jedinice lokalne samouprave Gorskog kotara prikazani su u Tablici 68.

Tablica 68 Rashodi za socijalnu zaštitu jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku

Jedinica lokalne samouprave / regija	Rashodi po stanovniku u 2021. godini (kn)
Gorski kotar	204,67
Brod Moravice	177,89
Čabar	226,77
Delnice	214,54
Fužine	78,48
Lokve	439,05
Mrkopalj	213,81
Ravna Gora	96,13
Skrad	86,09
Vrbovsko	350,09

Izvor: Upravna tijela JLS-a Gorskog kotara, DZS, obrada RRA PGŽ

6.5. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE DRUŠTVENIH DJELATNOSTI GORSKOG KOTARA

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba vezanih uz društvene djelatnosti Gorskog kotara.

Tablica 69 Razvojni problemi i potrebe društvenih djelatnosti Gorskog kotara

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nedostatan kapacitet predškolskih ustanova u Gradu Delnicama	Povećati kapacitet predškolskih ustanova
Smanjenje broja učenika u goranskim srednjim školama u Delnicama i Čabru	Uskladiti obrazovanje sa potrebama tržišta kroz poticanje STEM područja za zanimanja budućnosti
Lošiji rezultati na državnoj maturi u goranskih srednjim školama u odnosu na županijski i državni prosjek	Jačati kompetencije i vještine srednjoškolskih nastavnika te posredno ojačati kapacitete učenika goranskih srednjih škola
Niži udio studenata u ukupnom stanovništvu Gorskog kotara	Povećati udio mladih koji pohađaju visokoškolske obrazovne ustanove kako bi stvorili mikroregiju znanja i vještina
Slabija ponuda i dostupnost kulturnih događanja	Jačati kulturna događanja i manifestacije
Nerazvijena tehnička kultura i svijest o njenom značenju za društveni i gospodarski razvoj područja	Osnivati udruge iz tehničke kulture i jačanje izvanškolskih aktivnosti iz STEM područja
Ispodprosječni rezultati goranskih učenika na natjecanjima iz područja tehničke kulture	Bolje opremiti škole sa STEM opremom i poboljšati vještine učitelja, nastavnika i učenika iz područja tehničke kulture
Nedovoljna dostupnost specijalističko-konzilijarne zaštite na području Gorskog kotara	Osigurati dostupnost specijalističko-konzilijarne zdravstvene zaštite na području Gorskog kotara pametnim rješenjima (npr. telemedicina)
Nedostatan broj i kapacitet institucija za brigu o starijim osobama	Povećati kapacitete institucija za brigu o starijim osobama uz stalno podizanje kvalitete smještaja i zdravstvene skrbi
Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Slaba povezanost rekreativnog sporta, sportske infrastrukture i turizma	Graditi novu rekreativno-sportsku infrastrukturu. Podizati kvalitetu postojeće i bolje povezati sport i sportske udruge s turizmom.

7. INFRASTRUKTURA

Poglavlje o infrastrukturi analizira stanje cestovne i željezničke infrastrukture Gorskog kotara, problematiku javnog prijevoza i mobilnosti te sustav komunikacija. Posebno se analizira vodnogospodarski sustav te energetska infrastruktura i proizvodnja. Razvojni problemi i potrebe u odnosu na infrastrukturu utvrđeni su u zasebnom potpoglavlju.

7.1. CESTOVNA I ŽELJEZNIČKA INFRASTRUKTURA

Nedovoljna prometna povezanost određenih dijelova Gorskog kotara s cestovnom mrežom Republike Hrvatske poseban je problem koji treba promatrati u širem kontekstu (ne)razvijenosti i depopulacije. Pogranična naselja prema Republici Sloveniji, posebno u dolini rijeke Čabranke i Kupe, još uvijek nisu kvalitetno prometno integrirana u prometnu mrežu Republike Hrvatske.

U prvoj polovici 18. stoljeća (1726.—1728. godine) sagrađena je tzv. Karolinska cesta, koja je povezala Karlovac s Bakrom, a prolazila je kroz mjesta Novigrad na Dobri, Bosiljevo, Osojnik, Vrbovsko, Ravnu Goru, Mrkopalj i Fužine. Dio ceste i danas se koristi kao lokalna cesta i povezuje djelom mjesta Fužine, Mrkopalj, Ravnu Goru i Vrbovsko. Cesta nije imala velik kapacitet i bila je prilično strma i uska. Stoga je u razdoblju od 1801. do 1811. godine izgrađena još jedna cesta kroz Gorski kotar, nazvana Lujzijanska cesta. Lujzijanska cesta je u to doba bila jedna od najmodernejih prometnica na svijetu i povezivala je Rijeku s Karlovcem, preko Grobničkog polja, Kamenjaka, Gornjeg Jelenja, Lokava, Delnice, Skrada, Stubice, Severina na Kupi, Netretića i Stativa. Dužina Lujzijane iznosila je 18 austrijskih milja (1 milja = 7,585 km) te je bila najkraća prometna veza između Rijeke i Karlovca.

Danas cestovnu mrežu čini sustav javnih cesta koje su kategorizirane kao autoceste, državne, županijske, lokalne i nerazvrstane ceste. Područjem prolazi autocesta A6 Bosiljevo-Rijeka, s izlaznim čvorštima Vrbovsko, Ravna Gora, Delnice (Lučice) i Vrata.

Državne ceste koje prolaze područjem Gorskog kotara su D3- Tomić Draga- Skrad-Kupjak-Delnice-Sopač - 29 km; DC32 – GP Prezid (RS)-Delnice (D3) – 49,7 km; DC42 - Vrbovsko-Ogulin-Josipdol-Plaški-Grabovac (D1) – 90,3 km; DC 203 – GP Brod na Kupi (RS)-Delnice (D3) - 11,2 km; DC 305 – Parg (D32) - Čabar (Ž 5031) – 5,1 km.

Područje je povezano i velikim brojem županijskih cesta (Ž5032, 5185, 5033, 5031, 5062, 5068, 5062, 5191, 5069, 5034 i 5036) čija je ukupna dužina 206,9 km te lokalnih cesta čija je ukupna dužina 119,6 km. Sve jedinice lokalne samouprave brinu o održavanju nerazvrstanih cesta ukupne dužine 440,53 km.

Na području Gorskog kotara postoji samo jedna stanica za tehnički pregled vozila koja se nalazi na području Grada Delnica.

U 2020. godini na području Gorskog kotara dogodile su se 202 prometne nesreće od čega 18 na području Policijske postaje Čabar, 132 na području Policijske postaje Delnice i 52 na području Policijske postaje Vrbovsko.

Željezničku infrastrukturu regije čini dionica željezničke pruge Zagreb-Karlovac-Vrbovsko-Moravice-Delnice-Fužine-Plase-Rijeka, koja je od međunarodnog značenja (koridor TEN-T mreže). Prva željeznička kompozicija novootvorenom željezničkom prugom Rijeka-Karlovac prošla je kroz Gorski kotar 1873. godine.

7.2. JAVNI PRIJEVOZ I MOBILNOST

Veći autobusni kolodvori nalazi se u gradovima Delnice i Vrbovsko. Kvantiteta autobusnog prijevoza iz godine u godinu sve je slabija zbog smanjenja broja linija od strane privatnih pružatelja usluga.

Tablica 70 Autobusne linije koje povezuju mjesta Gorskog kotara međusobno te sa Gradom Rijekom i Gradom Zagrebom

LINIJE	Polasci		
	Radni dan	Subota	Nedjelja
Rijeka - Delnice	Polasci iz Rijeke: 06:00 08:30 9:00 10:00 14:00 15:30 16:00 17:00 20:40 Polasci iz Delnica: 05:40 06:40 09:25 11:30 13:30 16:00 17:05 17:55 19:55	06:00 09:00 10:00 16:00 17:00 20:40	09:00 10:00 16:00 17:00 20:40
Rijeka - Lokve (raskrižje)	Polasci iz Rijeke: 14:00 15:30 Polasci iz Lokava: 08:06	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
Rijeka – Lokve (raskrižje) – Delnice – Kupjak - Ravna Gora	Polasci iz Rijeke: 11:00 Polasci iz Ravne Gore: 07:25	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
Rijeka - Fužine	Polasci iz Rijeke: 7:10 13:55 15:55 Polasci iz Fužina: 11:05 13:05 20:40	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
LINIJE	Polasci		
	Radni dan	Subota	Nedjelja

Rijeka – Vrbovsko	Polasci iz Rijeke: 7:10 11:00 13:55 Polasci iz Vrbovskog: 7:00 10:15 12:30 20:05	7:10 11:00 13:55 10:15 12:30 20:05	7:10 11:00 13:55 10:15 12:30 20:05
Zagreb - Delnice	Polasci iz Zagreba: 06:30 07:30 10:00 11:30 13:30 14:15 15:00 16:00 18:00 20:00 Polasci iz Delnica: 06:45 09:14 09:45 10:45 16:45 17:45 21:25	07:30 10:00 13:30 16:00 18:00 20:00 06:45 09:14 10:45 17:45 21:25	07:30 16:00 18:00 20:00 09:14 09:45 10:45 16:45 17:45 21:25
Zagreb - Fužine	Polasci iz Zagreba: 09:00 11:15 11:30 15:00 18:55 Polasci iz Fužina: 05:20 07:35 09:20 12:20 14:20 16:20	11:15 18:55 07:35 09:20 12:20 14:20 16:20	09:00 11:15 18:55 07:35 09:20 12:20 14:20 16:20
Zagreb – Vrbovsko	Polasci iz Zagreba: 09:00 11:15 18:55 Polasci iz Vrbovskog: 08:10 14:55 16:55	09:00 11:15 18:55 08:10 14:55 16:55	09:00 11:15 18:55 08:10 14:55 16:55
Zagreb – Ravna Gora	Polasci iz Zagreba: 06:00 16:00 19:00 Polasci iz Ravne Gore: 08:20 10:05 18:20	06:00 16:00 19:00 08:20 10:05 18:20 19:40	06:00 16:00 19:00 08:20 10:05 18:20 19:40
Delnice – Crni Lug – Gerovo - Čabar	Polasci iz Delnica: 12:00 16:40 Polasci iz Čabara: 04:50 07:40	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
Delnice - Mrkopalj	Polasci iz Delnica: 14:15 Polasci iz Mrkoplja: 07:10	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
Delnice - Fužine	Polasci iz Delnica: 06:20 14:35 Polasci iz Fužina: 06:49 15:04	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
Delnice - Lokve	Polasci iz Delnica: 14:15 Polasci iz Lokava: 07:31	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi
Delnice – Lokve (raskrižje)	Polasci iz Delnica: 08:00 Polasci iz Lokava: 14:54 16:25	08:00 14:54 16:25	08:00 14:54 16:25
Delnice - Ravna Gora	Polasci iz Delnica: 09:45 12:00 14:10 Polasci iz Ravne Gore: 07:25	Ne vozi Ne vozi	Ne vozi Ne vozi

Izvor: www.putovnica.hr, www.arriva.hr [17.09.2021.]

Putničke linije Hrvatskih željeznica omogućuju željeznički javni prijevoz stanovnicima pet jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara koje se nalaze na trasi pruge Rijeka-Zagreb.

Tablica 71 Željezničke linije koje povezuju Gorski kotar

Linije	Polasci	
	Radni dan	Subota/Nedjelja
Zagreb - Jastrebarsko - Karlovac - Ogulin - Vrbovsko - Moravice -Brod	Polasci iz Zagreba 08:08 09:45 13:12 14:21 17:20 21:46	08:08 09:45 13:12 18:32 21:46
Moravice- Skrad - Delnice - Lokve -Fužine - Rijeka	Polasci iz Rijeke 05:30 07:35 13:58 15:23 19:27	07:35 13:58 19:27

Izvor: HŽ d.o.o. [17.09.2021.]

Iz prethodnih tablica vidljivo je da je Grad Delnice kao centralno goransko mjesto javnim prijevozom najbolje umreženo i djeluje kao javno prijevozničko čvorište, budući da bi se od Rijeke ili Zagreba doputovalo do Mrkoplja ili Čabra treba presjedati u Delnicama. Također preko Grada Delnica autobusnom linijom postoji mogućnost korištenja javnog prijevoza za odlazak i povratak sa posla iz županijskog središta, Grada Rijeke. Općine Brod Moravice i Skrad imaju mogućnost korištenja samo željezničkog javnog prijevoza dok općine Mrkopalj i Grad Čabar samo autobusnog javnog prijevoza. Ostale jedinice lokalne samouprave imaju mogućnost i željezničkog i autobusnog javnog prijevoza.

Sve osnovne škole posjeduju svoja kombi/autobus vozila kojim prevoze učenike iz okolnih mjesta do osnovne škole. Prijevoz do Srednje škole u Delnicama odvija se linijskim javnim autobus/vlak prijevozom kojeg sufinanciraju jedinice lokalne samouprave (75 % mjesечne karte) prema kriterijima donesenim od strane Vlade RH. Grad Čabar financira poseban autobus koji prevozi učenike sa područja Grada Čabra u njihovu srednju školu. Zbog rijetkih linija problem predstavlja prijevoz djece na vanškolske i popodnevne školske aktivnosti (npr. samo Grad Delnice ima Osnovnu muzičku školu koja ima ispostave u Fužinama i Vrbovskom) te je u tim slučajevima prijevoz moguć jedino osobnim automobilima. Zbog svega navedenog za normalno funkcioniranje kućanstva najčešće je potrebno posjedovati dva osobna automobila po obitelji što predstavlja veliki izdatak.

Područje Gorskog kotara je pogranično područje uz Republiku Sloveniju. Na pograničnom području velika je dnevna mobilnost posebice stanovnika Gorskog kotara koji rade u Sloveniji. Pošto ne postoji prekogranični linijski javni prijevoz dnevna mobilnost odvija se isključivo osobnim automobilima.

Nove mogućnosti koje donosi digitalizacija i suvremene „on demand“ usluge u obliku MaaS⁸³ javnog prijevoza pružaju priliku za poboljšanje kvalitete javnog prijevoza u Gorskem kotaru.

⁸³ MaaS – Eng. Mobility as a service, mobilnost kao usluga

7.3. SUSTAV KOMUNIKACIJE

Razvoj širokopojasne infrastrukture u Gorskem kotaru od iznimnog je značaja za gospodarski razvoj, ali i preduvjet je podizanja kvalitete i dostupnosti javnih servisa te komunalnih usluga. Najmodernije, inovativne i pametne usluge, zahtijevaju odgovarajuće prijenosne kapacitete (više od 100 Mbit/s) koje u pravilu nije moguće realizirati bez izgradnje nove širokopojasne infrastrukture. Značajna ulaganja u telekomunikacijsku infrastrukturu preduvjet su za podizanje kvalitete rada lokalne samouprave, modernizacije zdravstva, socijalne skrbi i obrazovanja te industrije i poduzetništva, kao preduvjeta za bržu primjenu naprednih tehnologija industrijske revolucije 4.0, što utječe na značajniji gospodarski rast i konkurentnost.

Prema broju i gustoći širokopojasnih priključaka u nepokretnoj komunikacijskoj mreži, Gorski kotar je u 2021. godini, prema podacima o županijskom stanju dobivenim od Hrvatske regulatorne agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM), bio na 5 mjestu kao i Županija. Postotak kućanstava s ugovorenim nepokretnim širokopojasnim pristupom (brzine 2 Mbit/s i više) u Gorskem kotaru iznosi 30-45 % ovisno o jedinici lokalne samouprave i niži je u usporedbi sa županijskim prosjekom koji iznosi 54,88 %⁸⁴.

Zbog rijetko naseljenog područja ne postoji ekonomski interes operatora za izgradnju širokopojasnih mreža u Gorskem kotaru stoga je Primorsko-goranska županija pokrenula 2012. projekt pod nazivom „e-Županija“, koji je usmjeren prema razvoju elektroničke komunikacijske mreže širokog pojasa sa ciljem omogućavanja korištenja digitalnih i pametnih usluga građanima i institucijama na tom području. Primorsko-goranska županija zajedno sa Istarskom županijom sudjeluje u projektu „RUNE“ sa ciljem uvođenja brzog optičkog interneta u ruralnim područjima tih županija. Prema navedenom projektu tokom rujna 2021. krenula izgradnja u centralnim mjestima Gorskog kotara prve optičke infrastrukture.

Sve jedinice lokalne samouprave Gorskog kotara donijele su 2019. Plan razvoja širokopojasne infrastrukture (PRŠI).

Sve veća uporaba mobilnih telefonskih uređaja potiče operatere da ulažu u sve bolju pokrivenost GSM signalom. Predstoje značajna ulaganja u 5G mobilnu mrežu koja će omogućiti upravljanje i komunikaciju sa brojnim uređajima i senzorima koji će svakoga dana biti sastavni dio koncepta pametnih gradova i sela, pametnih kućanstava (IoT⁸⁵), autonomnih vozila kao i novog koncepta mobilnosti u prometu regijom (MaaS⁸⁶).

Emitiranje digitalnog radijskog i televizijskog programa za područje Gorskog kotara odvija se putem odašiljača Učka i Mrkovica.

Na području Gorskog kotara, iako je došlo do optimizacije poštanskih ureda gdje su neki uredi zatvoreni dok neki imaju skraćeno radno vrijeme, aktivan je 21 poštanski ured. Područje ima 3 ureda Financijske agencije (u gradovima Čabru, Delnicama i Vrbovskom) te pet

⁸⁴ Prikaz korištenja brzina širokopojasnog pristupa (hakom.hr) [29.04.2021.]

⁸⁵ Eng. Internet of things, internet stvari

⁸⁶ Eng. Mobility as a service, mobilnost kao usluga

poslovnica banaka od čega su dvije u Delnicama, te po jedna u Vrbovskom, Fužinama i Čabru. Mikroregija je pokrivena sa 18 bankomata.

7.4. INFRASTRUKTURA VODNOGOSPODARSKOG SUSTAVA

Vodoopskrba u Gorskem kotaru se provodi preko tri vodoopskrbna sustava kojima upravljaju javni isporučitelji vodnih usluga na području gradova Čabar (Čabranka d.o.o.), Delnice (Komunalac – vodoopskrba i odvodnja d.o.o.) i Vrbovsko (Vode Vrbovsko d.o.o.) na čije je vodoopskrbne sustave priključeno više od 90 % kućanstava Gorskog kotara.

Iako je područje Gorskog kotara vrlo bogato pitkom vodom, opskrba vodom je gotovo bez ikakvih rezervi, a pojedini dijelovi mreže nedovoljnog su kapaciteta. Vodoopskrbni sustavi područja nisu u dovoljnoj mjeri osigurani za slučajevе iznimnih akcidentnih onečišćenja koja mogu i na dulje vrijeme onemogućiti korištenje voda s pojedinih izvorišta. U više navrata pri analizama vode za piće potvrđena su i odstupanja od dozvoljenih mikrobioloških parametara odnosno utvrđeni su uzorci zdravstveno neispravne vode. Zbog malog broja korisnika na velikom području izgradnja i održavanje vodoopskrbnog sustava iznimno su skupi.

Tablica 72 Javni isporučitelji vodoopskrbe na području Gorskog kotara

Javni isporučitelj vodne usluge	Gradovi/općine	Postotak priključenosti na vodoopskrbnu mrežu	Izvođač vode/vodozahvat	Gubici 2019.	Postotak mikrobiološki neispravne pitke vode iz javnih vodovoda 2019.
Komunalac vodoopskrba i odvodnja d.o.o. Delnice	Grad Delnice Općine Lokve, Fužine, Mrkopalj, Ravnogora, Skrad i Brod Moravice	99 %	Izvori: Kupica, Ličanka i niz drugih malih izvora (ukupno 16)	33,23 %	3,23 %
Čabranka d.o.o. Čabar	Grad Čabar	90 %	Izvor Čabranka, Podstene, Mandli, Tropeti i niz drugih malih izvora (ukupno 17)	69 %	38,46 %
Vode Vrbovsko d.o.o. Vrbovsko	Grad Vrbovsko	98 %	Izvori: Ribnjak, Javorova Kosa, Draškovac i Topli potok	56 %	0 %

Izvor: Podaci komunalnih društava 2020. godine; Zavod za javno zdravstvo Primorsko-goranske županije

Održivost i sigurnost vodoopskrbe ovog područja osigurat će se dovršetkom izgradnje regionalnog vodovoda Gorski kotar odnosno njegove ishodišne točke akumulacije „Križ“. U prijelaznom razdoblju do izgradnje akumulacije Križ potrebno je krenuti u izgradnju privremenog vodozahvata na Lokvarskom jezeru.

Sustav prikupljanja otpadnih voda na području Gorskoga kotara još uvijek ne prati suvremene metode prikupljanja i obrade, budući da je odvodnjom obuhvaćen vrlo mali broj stanovnika. Dijelovi općina/gradova Gorskog kotara koji nemaju izgrađene sustave odvodnje, otpadne vode rješavaju putem septičkih i crnih jama koje se periodički čiste. Nažalost njihova kvaliteta nije svugdje zadovoljavajuća te se dio otpadnih voda iz njih infiltrira u okolni teren.

Tablica 73 Sustavi prikupljanja otpadnih voda u Gorskem kotaru

Javni isporučitelj vodne usluge	Gradovi/općine	Postotak priključenosti na sustav odvodnje	Izgrađeni uređaji za pročišćavanje otpadnih voda i stupanj pročišćavanja
Komunalac vodoopskrba i odvodnja d.o.o. Delnice	Grad Delnice Općine Fužine, Lokve, Mropalj, Ravna Gora, Skrad i Brod Moravice	75 % 9 %	Delnice – drugi stupanj Ravna Gora – drugi stupanj, probni rad Mropalj – drugi stupanj, probni rad Hrvatsko – biodisk Fužine – Drvenjača - biološki
Čabranka d.o.o. Čabar	Grad Čabar	9 %	Čabar – biodisk
Vode Vrbovsko d.o.o. Vrbovsko	Grad Vrbovsko	0 %	-

Izvor: Podaci komunalnih društava 2020. godine

Projektiranja i velike investicije u vodoopskrbu i odvodnju trenutno se odvijaju u svim jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara. Posebice se tu ističu investicije na području Grada Delnica te općina Brod Moravice i Fužine koje se sufinanciraju 85 % doprinosom švicarske vlade u visini od cca 21,5 milijuna švicarskih. Ostalih 15 % investicije bez PDV-a, financira se sredstvima krajnjih korisnika (10 %) i Hrvatskih voda (5 %).

Kao sustavi melioracijske odvodnje i navodnjavanja na području Gorskoga kotara izgrađene su građevine osnovne melioracijske odvodnje I. reda Ličanka – vodotok, te mješovita melioracijska građevina akumulacija – retencija Potkoš.

Na području Gorskog kotara postoje sljedeće višenamjenske akumulacije: Lokvarske jezero, Lepenica i Bajer. Navedene akumulacije koriste se primarno u svrhu proizvodnje električne energije, a sekundarno, u manjem dijelu, za sport i rekreatiju.

7.5. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA I PROIZVODNJA

Potpoglavlje o energetskoj infrastrukturi i proizvodnji daje cjeloviti prikaz stanja energetske infrastrukture, toplinske energije i proizvodnje. Posebno se obrazlažu mogućnosti korištenja obnovljivih izvora energije.

7.5.1. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA I TOPLINSKA ENERGIJA

Područjem Grada Delnica i Grada Vrbovskog te općina Fužine, Lokve i Ravna Gora prolazi trasa Jadranskog naftovoda (JANAF). Istim područjem prolazi i trasa magistralnog plinovoda Pula – Karlovac (DN 500, 75 bar) koji predstavlja dobavni pravac prirodnog plina. Na trasi magistralnog plinovoda su postavljena mjerno redukcijska stanica (MRS) u Delnicama kao mjesto priključka Županijske mreže plinovoda. Usprkos toj infrastrukturi na području Gorskog kotara nema izgrađene lokalne plinske mreže (mrežni plin), kao ni centralnih toplifikacijskih sustava (CTS) s pripadajućom cijevnom mrežom.

Za grijanje kućanstva najviše se koristi drvo, dok u novije vrijeme sve je više kućanstva koja koriste biogorivo⁸⁷ koje zamjenjuje prvenstveno EL lož ulje, ali i drvo za dobivanje toplinske energije. Razlog za sve većim uvođenjem biogoriva u kućanstva je jednostavnost i sigurnost dobave biogoriva koje se lokalno proizvodi. Za pripremu potrošne tople vode u kućanstvima koristi se drvo, biogorivo, električna energija i EL lož ulje. Od ostalih energetika koristi se UNP (ukapljeni naftni plin). Za kuhanje, najviše su zastupljeni UNP i električna energija, a zatim drvo.

7.5.2. ELEKTROENERGETSKA INFRASTRUKTURA

Energetskom mrežom je gotovo pokriveno cjelokupno područje Gorskog kotara. Nadzemni vodovi su pokazali manjkavosti nakon ledoloma koji je pogodio Gorski kotar u veljači 2014. godine pa su nakon toga intenzivirane investicije u njihovu zamjenu sa podzemnim kabelskim vodovima.

7.5.3. OBNOVLJIVI IZVORI ENERGIJE

U Tablici 74. prikazani su instalirani kapaciteti obnovljivih izvora energije u Gorskom kotaru i Županiji. Sav hidropotencijal pri proizvodnji električne energije u Primorsko-goranskoj županiji dolazi iz Gorskog kotara. Gorski kotar ima 38,94 % županijskog instaliranog kapaciteta proizvodnje električne energije iz obnovljivih izvora.

---

⁸⁷ Primarno biogorivo koje se koristi u Gorskom kotaru je drveni pelet

Tablica 74 Instalirani kapaciteti obnovljivih izvora energije u Gorskem kotaru i Primorsko – goranskoj županiji u 2021. godini

Vrsta OIE	Primorsko-goranska županija Priključna snaga proizvodnje [kW]	Gorski kotar Priključna snaga proizvodnje [kW]
Elektrana na biopljin	1.900	1.900
Elektrana na tekuća biogoriva	10.002	0
Geotermalna elektrana	476	0
Hidroelektrana	9.237	9.237
Kogeneracijsko postrojenje	1.200	0
Sunčana elektrana	7.260	575
UKUPNO	30.075	11.712

Izvor: HEP d.d., Mjerenje proizvodnje [10.09.2021.]

7.5.3.1. ENERGIJA VJETRA

Na području Gorskog kotara trenutno nema izgrađenih vjetroelektrana. Prostornim planom Primorsko-goranske županije potiče se izgradnja manjih jedinica za proizvodnju električne energije iz energije vjetra. Prema Prostornom planu Primorsko-goranske županije izgradnja vjetroelektrana u Gorskem kotaru je moguća na području Tuhobića (Općina Fužine) i Poljičke Kose (Općina Ravna Gora).

7.5.3.2. ENERGIJA SUNCA

Primorsko goranska županija također aktivno potiče ugradnju sunčevih kolektora na postojeće javne i privatne objekte, jer su to zahvati koji u najmanjoj mjeri devastiraju prostor. Na području Gorskog kotara postoje privatna ugradnja u fotonaponske panele koji su postavljeni na privatne kuće i objekte privatnih poduzeća kao što su Lokve d.o.o., GEC d.o.o., a uskoro i Pilana Vrata d.o.o. Trenutno instalirani kapacitet prema podacima iz Tablice 74 iznosi 575 kW što je 7,9 % ukupno instaliranog kapaciteta u Primorsko-goranskoj županiji. Razlog manjem udjelu je u manjem broju sunčanih dana u Gorskem kotaru nego u drugim mikroregijama Županije što uzrokuje slabiji povrat investicije, a time i slabiji odaziv stanovništva i poduzetnika za instaliranje ove vrste obnovljivih izvora energije.

7.5.3.3. ENERGIJA BIOMASE

Gorski kotar zbog šumskog bogatstva i ostataka drvoprerađivačke industrije obiluje biomasom koja se prvenstveno koristi za proizvodnju toplinske energije. Prva tvornica za proizvodnju peleta otvorena je 2007. godine u Mrkoplju, nakon čega je krenula proizvodnja i u drugim dijelovima Gorskog kotara. U periodu od 2007 - 2021 godine znatno se je povećala proizvodnja peleta, koja se danas odvija u 9 pogona. Stoga lokalno stanovništvo zbog dostupnosti gotovog proizvoda sve više uvodi grijanje na pelete zamjenjujući ekološki nepodobno i cjenovno nestabilno grijanje na lož ulje. Ostvareni proizvodi kapacitet u 2019.

godini na području Gorskog kotara iznosio je 100.000 tona, dok je ukupni instalirani kapacitet 150.000 tona⁸⁸. Biomasa se u Gorskem kotaru koristi putem kogeneracijskih postrojenja i za proizvodnju električne energije. Primjer takve kogeneracije je Vrbovsko Eko Energija d.o.o. Prema podacima iz Tablice 74., gdje se biomasa plinificira te se dobiva biopljin, instalirani kapacitet u Gorskem kotaru u 2021. godini iznosi 1.900 kW što predstavlja i sav instalirani kapacitet u Županiji.

7.5.3.4. HIDROELEKTRANE

Izgradnjom brana stvorena su tri stalna akumulacijska jezera (Lepenica, Lokvarska i Bajer), koja se koriste za proizvodnju električne energije iz Hidro energetskog sustava Vinodol.

Na području Gorskog kotara postoje i tri male hidroelektrane: Crpna hidroelektrana Fužine, Reverzibilna hidroelektrana Lepenice i Protočna visokotlačna derivacijska hidroelektrana Zeleni vir u Skradu. Moguće dodatne lokacije za novu izgradnju su uglavnom na slivu rijeke Kupe. Također bi bilo poželjno ispitati potencijal na vodoopskrbnim sustavima postojećih komunalnih društava gradova i općina. U obuhvat statistike obnovljivih izvora energije ulaze spomenute tri male hidroelektrane. Njihov instalirani kapacitet u 2021. godini prema podacima iz Tablice 74. iznosi je 9.237 kW što je isto kao i u slučaju biomase 100% županijskog kapaciteta proizvodnje hidroelektrične energije.

7.5.4. ELEKTROMOBILNOST

Na području Gorskog kotara instalirano je 10 punionica za električna vozila s 26 utičnih mesta snage od 22 kW do 50 kW. Punionice se nalaze u Delnicama, Ravnoj Gori, Fužinama, Skradu i Vrbovskom. U Skradu i Delnicama postavljeni su i punktovi za najam i punjenje elektro bicikala.

Prema podacima jedine goranske stanice za tehnički pregled vozila koja se nalazi u Delnicama, tehničkom pregledu su u 2020. godini pristupila 2 vozila na električni pogon, 3 hibridna vozila te 3 hibridna vozila s vanjskim punjenjem. Udio pregledanih vozila prema pogonskom gorivu na stanici za tehnički pregled u Delnicama prikazan je u Tablici 71.

Udio vozila sa potpunim ili djelomičnim električnim pogonom koja su pristupila tehničkom pregledu u Delnicama u 2020. godini iznosi 0,16 %.

---

⁸⁸ Crobiom, udruženje proizvođača, peleta, briketa i drvene biomase

Tablica 75 Udio pregledanih vozila prema pogonskom gorivu na stanici za tehnički pregled u Delnicama u 2020. godini

Vrsta vozila	Benzin	Benzin - LPG	Diesel	Električna energija	Hibridno vozilo	Hibridno vozilo s vanjskim punjenjem	UKUPNO
L	237			2			
M1	2266	115	1598		3	3	
M2			2				
N1	7	1	306				
N2			23				
N3			41				
RS			80				
T	33		111				
UKUPNO	2.543	116	2.161	2	3	3	4.828
UDIO	52,67 %	2,40 %	44,76 %	0,04 %	0,06 %	0,06 %	

Izvor: CVH, dostavljeni podaci za STP „Hrvatske šume“ Delnice [21.09.2021.]

7.6. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE GORSKOG KOTARA U ODNOSU NA INFRASTRUKTURU

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba Gorskog kotara vezanih uz infrastrukturu.

Tablica 76 Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na infrastrukturu

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Slabija cestovna povezanost dijela Gorskog kotara	Poboljšati cestovnu infrastrukturu na izoliranim dijelovima Gorskog kotara
Nerazvijen javni transport i slaba povezanost sa Gradom Rijeka	Prilagoditi pametnu mobilnost (MaaS) starijoj populaciji
Nepostojanje ultra brze širokopojasna mreža brzine 100 Mbit/s i više	Izgraditi optičku širokopojasnu mrežu kako bi se stvorila kvalitetna infrastruktura
Kvalitativno neujednačen vodovodni sustav, visoki troškovi održavanja istog, veliki gubici na nekim područjima, odstupanje kvalitete vode za piće	Nastaviti razvijati vodovodnog sustava kako bi se izjednačio vodovodni standard na cijelom području
Kanalizacijska odvodnja i stupanj obrade otpadnih voda zaostaju s obzirom na važnost nekontaminacije podzemnih voda na krškom području	Nastaviti izgradnju kanalizacijske odvodnje i sustava za obradu otpadnih voda te podizanje stupnja obrade otpadnih voda na postojećim sustavima
Visok trošak izgradnje nove vodoopskrbne mreže i zamjene postojeće te izgradnje sustava za sakupljanje i pročišćavanje komunalnih otpadnih voda s obzirom na malu gustoću naseljenosti i raspršenost naselja	Sufinancirati izgradnju sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda sa europske, državne i županijske razine s obzirom da očuvanje podzemnih voda ima širi zdravstveno-ekološki značaj
Niska razina iskorištavanja OIE za proizvodnju energije s obzirom na raspoloživost biomase i značajan vjetropotencijal	Poticati izgradnju pogona za proizvodnju električne energije prvenstveno vezane uz biomasu, vjetar i vodu
Veliki broj nepropisno izvedenih septičkih jama (crnih jama)	Dekarbonizirati mikroregiju zamjenom svih sustava grijanja na lož ulje sa sustavima na biomasu
	Otvoriti punionice za elektro vozila u svakoj jedinici lokalne samouprave

8. CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA

Poglavlje civilni sektor i krizna stanja obuhvaća obrazloženje organizacije civilnog društva, sustava zaštite i spašavanja te se daje prikaz razvojnih problema i potreba.

8.1. ORGANIZACIJE CIVILNOG DRUŠTVA

Prema podacima Ministarstva uprave na dan 12. prosinca 2021. godine, u Gorskem kotaru bilo je bilo registrirano 380 aktivnih udruga što predstavlja 9,74 % ukupnog broja registriranih aktivnih udruga u Primorsko-goranskoj županiji. Broj udruga na 1.000 stanovnika iznosi 19,5 i veći je i od županijskog prosjeka (14,4) i od nacionalnog prosjeka (12,5). Najveći broj udruga registriran je u sportskoj djelatnosti (27,6 %), zatim slijede udruge u kulturi i umjetnosti (19,2 %), zaštiti okoliša i prirode (12,1 %), socijalnoj djelatnosti (12,1 %), ljudskim pravima (10,5 %), obrazovanju, znanosti i istraživanju (7,9 %), međunarodnoj suradnji (5,5 %) i iz tehničke kulture (2,6 %). Najviše aktivnih organizacija civilnog društva je prisutno na području gradova Delnice (26,8 %), Čabar (16,6 %) i Vrbovsko (15,8 %).

Projekti i programi organizacija civilnog društva financiraju se iz više izvora kao što su nacionalni izvori (Ministarstvo, Nacionalna zaklada za razvoj civilnog društva), europski projekti, sredstva županija i jedinica lokalne samouprave, vlastiti izvori poput članarina ili prodaje vlastitih usluga/proizvoda te donacije/sponzorstva.

8.2. SUSTAV ZAŠTITE I SPAŠAVANJA

Grad Delnice ima javnu vatrogasnu postaju. Dobrovoljna vatrogasna društva (DVD) djeluju u Brodu na Kupi, Delnicama, Lokvama, Blaževcima-Plemenitašu, Gomirju, Jablanu, Lukovdolu, Severinu na Kupi, Velikom Jadrču, Vrbovskom, Moravicama, Kupjaku, Ravnoj Gori, Staroj Sušici, Starom Lazu, Brod Moravicama, Skradu, Čabru, Gerovu, Plešcima, Prezidu i Tršću. Ravna Gora, Vrbovsko i Čabar imaju Vatrogasne zajednice. Dvije vatrogasne postaje djeluju u Gorskem kotaru na autocesti Rijeka-Zagreb i u sklopu su HAC-a (VP Javorova Kosa i VP Tuhobić).

Svaka jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara ima organiziran Stožer i postrojbu civilne zaštite.

Na području djeluje tri policijske postaje u Delnicama, Vrbovskom i Čabru.

Hrvatska gorska služba spašavanja ima stanicu u Delnicama dok Zavod za hitnu medicinu Primorsko-goranske županije ispostave u Čabru, Delnicama i Vrbovskom, te dodatne jedinice hitne medicinske pomoći za vrijeme turističke sezone zadužene za intervencije na autocesti Rijeka - Zagreb.

Na području Gorskog kotara u sklopu Društva crvenog križa Primorsko-goranske županije djeluju tri gradska društva - Delnice, Čabar i Vrbovsko.

U Delnicama u sklopu Vojarne Drgomalj djeluje Bojna za specijalna djelovanja koja je uključena u sustav zaštite i spašavanja.

8.3. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE GORSKOG KOTARA U ODNOSU NA CIVILNI SEKTOR I KRIZNA STANJA

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba Gorskega kotara vezanih uz civilni sektor i krizna stanja.

Tablica 77 Razvojni problemi i potrebe Gorskega kotara u odnosu na civilni sektor i krizna stanja

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Brojne organizacije civilnog društva djeluju volonterski s malim sredstvima dobivenim najčešće iz natječaja za javne potrebe njihovih lokalnih sredina	Osnaziti udruge koje međusobno surađuju te ih potaknuti na korištenje pomoći javnih institucija kod kandidiranja programa na europske, državne i županijske natječaje
Organizacije civilnog društva imaju slabu vidljivost i slabu međusobnu suradnju	Pružiti administrativnu, organizacijsku i tehničku pomoć goranskim udrugama pri organiziranju natjecanja, manifestacija i događaja kroz zajednicu sportova i zajednicu tehničke kulture Primorsko-goranske županije
Nedovoljna profesionalizacija civilne zaštite	Razvijati inovativna rješenja za ranu detekciju i sprječavanje šteta i katastrofa

9. UPRAVLJANJE RAZVOJEM

U poglavlju o upravljanju razvojem analiziraju se institucije koje se bave razvojem Gorskog kotara te fiskalni kapaciteti. Analiziraju se razvojni problemi i potrebe u odnosu na upravljanje razvojem Gorskog kotara.

9.1. INSTITUCIJE KOJE SE BAVE RAZVOJEM GORSKOG KOTARA

Razvojem Gorskog kotara bavi se 9 goranskih jedinica lokalne samouprave, Primorsko-goranska županija putem svojim upravnih tijela i Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Među upravnim tijelima Primorsko-goranske županije važno mjesto zauzima Upravni odjel za regionalni razvoj, infrastrukturu i upravljanje projektima koji obavlja stručne poslove koji se odnose na planiranje, poticanje, upravljanje i provedbu politike regionalnog razvoja na području Primorsko-goranske županije. To je posebno naglašeno u predlaganju strateških ciljeva, prioriteta i mjera regionalnog razvoja, pružanju podrške investitorima, izradi i provođenju programa i projekata poticanja razvoja velikih gospodarskih subjekata primarno u sektoru infrastrukturnih ulaganja.

Primorsko-goranska županija je temeljem zakonskih propisa 2018. godine osnovala javnu ustanovu „Regionalnu razvojnu agenciju Primorsko-goranske županije“ (Ustanova), koja ima ulogu regionalnoga koordinatora za Primorsko-goransku županiju. Ustanova je zadužena za obavljanje poslova od javnog interesa, s ciljem učinkovite koordinacije poslova strateškog planiranja i poticanja regionalnog razvoja za područje Županije. Temeljne aktivnosti Ustanove odnose se na izradu strateških i razvojnih dokumenata za područje Županije i jedinica lokalne samouprave, kao i pružanje stručne pomoći u pripremi i provedbi programa potpore javnopravnim tijelima i javnim ustanovama s područja Županije kojima su osnivači Republika Hrvatska ili Primorsko-goranska županija, te u pripremi i provedbi razvojnih projekata od interesa za regionalni razvoj, a posebno projekata sufinanciranih sredstvima iz strukturnih i investicijskih fondova Europske unije. Ustanova je u 2020. godini otvorila ured u Delnicama kako bi bila bliže postojećim i budućim korisnicima njihovih usluga u planinskoj mikroregiji Županije. U spomenutom uredu u Delnicama zaposleno je dvoje djelatnika.

Razvojem Gorskog kotara bave se i ostala resorna ministarstva, strukovne komore (npr. obrtnička), goranska komunalna društva, lokalna razvojna agencija „Pins“, LAG Gorski kotar, Hrvatski zavod za zapošljavanje, Turistička zajednica Gorskog kotara, goranske osnovne i srednje škole, goranske organizacije civilnog društva, nacionalne agencije, fakulteti (prvenstveno Šumarski fakultet iz Zagreba), Nacionalni park Risnjak, JU Priroda, javna poduzeća Hrvatske šume d.o.o., Hrvatske vode d.o.o., Hrvatska elektroprivreda d.d., Javna ustanova Zavod za prostorno uređenje Primorsko-goranske županije, Upravni odjel za prostorno uređenje, graditeljstvo i zaštitu okoliša Primorsko-goranske županije i druge institucije.

9.2. FISKALNI KAPACITETI GORSKOG KOTARA I JEDINICA LOKALNE SAMOUPRAVE U GORSKOM KOTARU

U Tablici 78. daje se prikaz ukupnih prihoda i rashoda proračuna jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara u razdoblju od 2014. do 2019. godine.

Tablica 78   Ukupni prihodi i rashodi proračuna jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara od 2014. do 2019. godine

Jedinica lokalne samouprave / regija	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Prihodi Čabar	13.554.942	14.077.398	11.425.560	11.074.782	16.997.815	16.434.621
Prihodi Delnice	29.202.386	25.040.642	23.765.127	23.744.578	35.379.322	31.229.105
Prihodi Vrbovsko	18.235.259	15.271.635	15.021.945	15.173.061	20.270.142	26.185.175
Prihodi Brod Moravice	2.675.521	2.542.679	3.479.087	3.359.577	3.929.637	4.552.995
Prihodi Fužine	12.896.182	12.102.222	11.677.596	9.783.258	10.971.931	14.863.610
Prihodi Lokve	4.998.049	3.843.204	4.208.027	4.128.058	4.831.223	6.044.968
Prihodi Mrkopalj	5.371.744	5.333.829	5.323.597	4.964.642	5.737.647	7.645.594
Prihodi Ravna Gora	17.518.963	8.117.345	7.643.427	7.591.956	9.445.931	9.946.347
Prihodi Skrad	3.864.777	3.967.994	4.596.442	4.742.227	4.688.895	6.027.237
Ukupni prihodi Gorski kotar	108.319.837	90.298.963	87.142.824	84.564.156	112.254.561	122.931.671
Rashodi Čabar	15.605.433	16.378.466	9.906.588	11.309.407	15.414.347	14.701.098
Rashodi Delnice	31.263.793	29.924.388	23.623.107	22.494.054	34.417.833	30.772.841
Rashodi Vrbovsko	16.687.601	15.497.502	15.918.055	15.535.285	21.528.509	26.669.019
Rashodi Brod Moravice	2.673.600	2.460.198	3.416.498	2.985.253	4.119.076	4.159.463
Rashodi Fužine	11.427.262	12.211.465	9.885.558	8.917.897	13.641.746	18.941.853
Rashodi Lokve	4.627.355	4.246.015	4.405.451	4.227.441	4.876.441	7.316.250
Rashodi Mrkopalj	5.295.554	5.584.390	4.990.626	4.950.297	5.836.223	7.383.292
Rashodi Ravna Gora	17.242.408	7.696.729	7.726.866	7.493.823	9.113.337	13.396.274
Rashodi Skrad	4.011.004	4.005.450	4.565.301	4.198.427	5.929.261	6.275.131
Ukupni rashodi Gorski kotar	108.834.010	98.004.603	84.438.050	82.111.884	114.876.773	129.615.221
Razlika ukupnih prihoda i rashoda Gorski kotar	-514.173	-7.705.640	2.704.774	2.452.272	-2.622.212	-6.683.550

Izvor: Ministarstvo finansija, obrada RRA PGŽ

Tablica 79. daje prikaz prosječnih izvornih prihoda po stanovniku u jedinicama lokalne samouprave koji je u 2020. godini iznosio 1.804,10 kn i bio za 36 % niži od prosječnog izvornog prihoda svih jedinica lokalnih samouprava Primorsko-goranske županije koji je iste godine iznosio 2.814,91 kn po stanovniku. Izvorni prihod po stanovniku viši od županijskog prosjeka imali su samo Grad Vrbovsko i Općina Brod Moravice. Kada se izvornom prihodu dodaju prihodi poreza od igara na sreću, pomoći iz inozemstva (darovnice) i pomoći od subjekata

unutar opće države, prihodi od imovine, prihodi od administrativnih pristojbi, primici od finansijske imovine i zaduženja, prihodi po decentralizaciji te preneseni višak ili manjak iz prethodne godine dobije se Ukupni prihod (proračun). Prema ukupnim proračunskim prihodima po stanovniku goranske jedinice lokalne samouprave su u 2020. godini bile 9% ispod županijskog prosjeka.

Prema ukupnim proračunskim prihodima po stanovniku 2020. godine općine Fužine, Mrkopalj i Ravna Gora bile su iznad županijskog prosjeka. Razlog su visoke darovnice iz inozemstva i/ili od države. Od 2014. do 2017. godine zajednički ukupni proračunski prihodi jedinica lokalnih samouprava Gorskog kotara su se smanjivali, a s njima i rashodi. Ukupni proračunski prihodi su u 2017. godini bili 22 % niži nego u 2014. godini. Nakon 2017. proračunski prihodi jedinica lokalnih samouprava Gorskog kotara opet rastu te su 2019. godine bili viši za 45 % u odnosu na 2017. godinu. U istom razdoblju rashodi rasu te su u 2019. godini za 58 % viši u usporedbi sa 2017. godinom. Od šest promatralih godina, 4 godine su ukupni rashodi bili viši od ukupnih prihoda. U 2019. godini slika finansijskog kapaciteta goranskih gradova i općina je takva da 5 od 9 JLS ima negativnu razliku ukupnih prihoda i rashoda. Ako promatramo gradove (Čabar, Delnice i Vrbovsko) i općine (Fužine, Lokve, Mrkopalj, Ravna Gora, Skrad) finansijska situacija je puno stabilnija u gradovima koji su u 2019. godini imali pozitivnu razliku prihoda i rashoda od 1.705.943 kn dok su općine generirale negativnu razliku od -8.391.512 kn. Gradovi su pozitivni u 2016., 2017., 2018. i 2019. godini, a općine u 2014., 2016. i 2017. godine. Goranske općine imaju lošiji i nestabilniji fiskalni kapacitet od goranskih gradova. Broj ukupno zaposlenih je 74, što je manje od 10 % ukupno zaposlenih u odnosu na ukupno zaposlene u lokalnoj upravi i regionalnoj samoupravi.

Tablica 79 Izvorni prihodi po stanovniku i ukupni proračun (prihodi) po stanovniku prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara u 2020. godini

Jedinice lokalne samouprave /Primorsko-goranska županija	Izvorni prihodi 2020. (kn)	Ukupni proračun 2020.	Broj stanovnika 2019.	Izvorni prihodi per capita 2020	Ukupni proračun per capita 2020.	Broj zaposlenih u općini/gradu/ PGŽ na dan 31.12.2018.
ČABAR	2.904.165	14.706.060	3.131	927,55 kn	4.696,92 kn	8
DELNICE	8.670.919	30.155.053	5.437	1.594,80 kn	5.546,27 kn	16
VRBOVSKO	11.795.098	20.466.502	4.063	2.903,05 kn	5.037,29 kn	16
BROD MORAVICE	2.094.496	5.391.632	707	2.962,51 kn	7.626,07 kn	5
FUŽINE	2.350.746	18.512.516	1.395	1.685,12 kn	13.270,62 kn	9
LOKVE	-829.270	3.617.706	893	-928,63 kn	4.051,18 kn	5
MRKOPALJ	2.560.821	7.924.853	929	2.756,53 kn	8.530,52 kn	5
RAVNA GORA	4.768.515	20.898.965	2.061	2.313,69 kn	10.140,21 kn	5
SKRAD	835.617	4.564.299	868	962,69 kn	5.258,41 kn	5
Gorski kotar	35.151.107	126.237.586	19.484	1.804,10 kn	6.479,04 kn	74
PGŽ	793.650.904	2.012.050.159	281.945	2.814,91 kn	7.136,32 kn	1.032

Izvor: Ministarstvo financija, Izravni prihodi JLS-a u RH, <https://mfin.gov.hr/istaknute-teme/koncesije-i-drzavne-potpore/prirodne-nepogode/izvorni-prihodi-jls-u-republici-hrvatskoj/486> [24.05.2021.]

9.3. RAZVOJNI PROBLEMI I POTREBE GORSKOG KOTARA U ODNOSU NA UPRAVLJANJE RAZVOJEM

Slijedi prikaz razvojnih problema i potreba Gorskog kotara vezanih uz upravljanje razvojem.

Tablica 80 Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na upravljanje razvojem

Razvojni problemi	Razvojne potrebe
Nedovoljna vertikalna koordinacija institucija koje se bave razvojem Gorskog kotara	Jačati fiskalni i administrativni kapacitet jedinica lokalne samouprave i učiniti ga održivim
Smanjena horizontalna komunikacija i koordinacija načelnika i gradonačelnika jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara	Unaprijediti ulogu fiskalnih kapaciteta jedinica lokalne samouprave kako bi bili u funkciji razvoja
Manji fiskalni kapacitet Gorskog kotara po stanovniku	Ostvariti bolju administrativno-tehničku suradnju između jedinica lokalne samouprave sa ciljem smanjivanja pojedinih troškova
Mali broj stanovnika i veliko geografsko područje utječe na manjak razvojnih projekata	Povećati broj razvojnih projekata
Nedovoljna vertikalna koordinacija institucija koje se bave razvojem Gorskog kotara	Jačati fiskalni i administrativni kapacitet jedinica lokalne samouprave i učiniti ga održivim

10. SWOT ANALIZA

SWOT analiza izrađena je u suradnji sa Radnom skupinom jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara. Izrađena je na temelju podataka analize stanja i ocjene stanja po pojedinim sektorskim područjima. Analizom su definirane snage, slabosti, prilike i prijetnje kao ključne, a predstavlja polaznu točku za određivanje budućih razvojnih smjernica i strateškog okvira Plana razvoja Gorskog kotara.

Tablica 81 SWOT analiza Gorskog kotara

	SNAGE	SLABOSTI
Položaj i prirodna obilježja	<ul style="list-style-type: none"> - Dobra prometna (željeznička i cestovna) povezanost područja s ostatom RH kao s inozemstvom; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljno iskorišten geoprometni položaj mikroregije; - Nedovoljna valorizacija i gospodarsko korištenje prirodne baštine;
Stanovništvo i ljudski potencijali	<ul style="list-style-type: none"> - Iskustvo i kompetencije u tradicionalnim zanimanjima Gorskog kotara - šumarstvo, drvna industrija i eko-poljoprivreda; - Aktivan civilni sektor; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepovoljna demografska kretanja i starosna struktura stanovništva; - Negativan migracijski saldo; - Ispodprosječna obrazovanost stanovništva mikroregije u županijskim okvirima; - Ispodprosječna digitalna pismenost stanovništva mikroregije u županijskim okvirima; - Prosječne neto plaće su ispod županijskog prosjeka; - Slaba razvijenost civilnog sektora iz tehničke kulture;
Obrazovanje stanovništva	<ul style="list-style-type: none"> - 9 vrtića; - 10 osnovnih škola i 11 područnih škola; - 3 srednje škole; - Jedan učenički dom; - Jedna osnovna glazbena škola i dva područna odjela; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatak kapacitet vrtića u Delnicama; - Smanjenje broja učenika u osnovnim i srednjim školama; - Ne postoji mogućnost cjeloživotnog obrazovanja organiziranog od strane JLS ili civilnog sektora kojeg sufinancira JL(P)S; - Ispodprosječni rezultati na državnoj maturi;
Zdravstvo i socijalne usluge	<ul style="list-style-type: none"> - Dostupnost hitne pomoći i blizina domova zdravlja u svakoj JLS; - Dostupnost stomatoloških ordinacija; - Organizirana socijalna skrb; 	<ul style="list-style-type: none"> - Neujednačena dostupnost zdravstvenih usluga na području mikroregije; - Ne postoji usluga ljekarne u svakoj JLS; - Nedovoljan kapacitet domova za starije osobe;
Gospodarstvo	<ul style="list-style-type: none"> - Izletnički turizam vezan uz prirodna bogatstva; - Tradicija šumarstva idrvoprerađivačke industrije; - Izvozno orijentirana industrija, integrirana u globalne lance vrijednosti; - Članstvo u Lokalnoj akcijskoj grupi; 	<ul style="list-style-type: none"> - Ispodprosječna gospodarska razvijenost u županijskim okvirima; - Ispodprosječna produktivnost u županijskim okvirima; - Neatraktivnost poslovnih zona; - Tehnološko zaostajanje (industrija na razini industrijske revolucije 2.0 i 3.0) - Nedovoljna usmjerenost poduzetnika na razvoj zasnovan na tehnologiji i inovacijama, istraživanju i razvoju; - Nedostatak specifičnih turističkih usluga više dodane vrijednosti;
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> - Cestovna i željeznička infrastruktura; - Infrastruktura sustava zaštite i spašavanja; - Rekreacijsko - sportska infrastruktura; - Odgovarajuća energetska infrastruktura; - Poslovna infrastruktura (dostupnost poslovnih zona); 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedovoljno razvijena mreža vodoopskrbnog sustava i sustava odvodnje i pročišćavanja; - Nedostatna telekomunikacijska infrastruktura (ne postoji optička infrastruktura); - Nedostatna dostupnost javnog prijevoza;

	PRIlike	PRIjetnje
Položaj i prirodna obilježja	<ul style="list-style-type: none"> - Velika biološka i krajobrazna raznolikost i bogatstvo; - Šumsko i vodno bogatstvo; 	<ul style="list-style-type: none"> - Klimatske promjene; - Nemogućnost upravljanja resursima zbog centralizacije (šume, vode, državno poljoprivredno zemljište)
Stanovništvo i ljudski potencijali	<ul style="list-style-type: none"> - Nove mogućnosti rada - rad od kuće; - Nova generacija tradicionalnih zanimanja temeljena je na naprednim tehnologijama, spoj prirode i suvremenih tehnologija i visoke produktivnosti prilika je mlađom i visokoobrazovanom stanovništvu GK za ostvarenje potencijala u svom kraju; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nespremnost na promjene i cjeloživotno učenje; - Daljnja urbanizacija Republike Hrvatske;
Obrazovanje stanovništva	<ul style="list-style-type: none"> - Cjeloživotno obrazovanje putem modernih komunikacijskih alata (učenje na daljinu); - Škola u prirodi kao novi edukacijski trend; 	<ul style="list-style-type: none"> - Neusklađenost sustava obrazovanja i potreba gospodarstva;
Zdravstvo i socijalne usluge	<ul style="list-style-type: none"> - Razvoj tehnologije u medicini (npr. telemedicina); 	<ul style="list-style-type: none"> - Nedostatan broj zdravstvenih radnika;
Gospodarstvo	<ul style="list-style-type: none"> - Blizina mora i turističkih destinacija na moru; - Rast popularnosti outdoor i eko turizma; - Novi trendovi koji povezuju šumu, medicinu i zdravstveni turizam; - Aktivni pristup daljnjoj digitalizacija i automatizaciji industrijske proizvodnje; - Raspoloživost značajnih fondova i finansijskih instrumenata; - Rast potražnje za eko-poljoprivrednim proizvodima; - Potencijali za razvoj obnovljivih izvora energije; - Predstojeći ulazak u Eurozonu; - Trend korištenja drva u gradnji; - Trendovi koji vode ka zabrani korištenja lož ulja za grijanje ubrzati će korištenje biogoriva; 	<ul style="list-style-type: none"> - Nepovoljno poslovno okruženje u odnosu na susjednu Sloveniju i Priobalje; - Nedovoljan stupanj fiskalne i funkcionalne decentralizacije i prenaglašena uloga središnje države;
Infrastruktura	<ul style="list-style-type: none"> - Globalni razvoj MaaS sustava mobilnosti; 	<ul style="list-style-type: none"> - Visoki troškovi održavanja komunalne infrastrukture na područjima sa malom gustoćom naseljenosti; - Nepostojanje infrastrukture za širokopojasni internet velike brzine na cijelom području mikroregije (više od 100 Mbps)

POPIS SLIKA

Slika 1	Nove statističke regije Republike Hrvatske (HR NUTS 2021) – Panonska Hrvatska, Jadranska Hrvatska, Grad Zagreb i Sjeverna Hrvatska	3
Slika 2	Položaj Gorskog kotara u Primorsko-goranskoj županiji i Republici Hrvatskoj.....	3
Slika 3	Jedinice lokalne samouprave Gorskog kotara	4
Slika 4	Područje Primorsko-goranske županije i Gorskog kotara pokriveno Natura 2000 mrežom	11

POPIS TABLICA

Tablica 1	Razvojni problemi i potrebe položaja, prostora i sustava prostornog uređenja Gorskog kotara	5
Tablica 2	Srednje mjesecne vrijednosti (°C) temperatura u razdoblju 1950.-2019. na mjernom mjestu Parg (kraj Čabra) i mjernom mjestu Rijeka	9
Tablica 3	Ukupna godišnja količina oborina (mm) u razdoblju 2014.-2020. na goranskim mјernim postajama i u Gradu Rijeci.....	9
Tablica 4	Razvojni problemi i potrebe u odnosu na opterećenje ekosustava Gorskog kotara ljudskom djelatnošću	10
Tablica 5	Ocjenvivanje kvalitete zraka	13
Tablica 6	Stopa odvojenog sakupljanja komunalnog otpada od strane JLS u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini (bez glomaznog otpada).....	14
Tablica 7	Razvojni problemi i potrebe zaštite okoliša Gorskog kotara.....	15
Tablica 8	Kretanje broja stanovnika Gorskog kotara te njihov udio u Primorsko-goranskoj županiji u 2011. i 2021. godini	16
Tablica 9	Kretanje broja stanovništva od 1991. do 2021. godine prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara	17
Tablica 10	Nacionalne manjine u Gorskem kotaru	18
Tablica 11	Vjeroispovijest	19
Tablica 12	Usporedba dobne strukture jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara i Gorskog kotara u cjelini sa dobnom strukturom Primorsko-goranske županije u 2011. godini.....	20
Tablica 13	Tri vodeća uzroka pobola u Gorskem kotaru i PGŽ-u u 2019. godini (strukturni indeks)	21
Tablica 14	Vitalni indeks jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara u 2019. godini.....	22
Tablica 15	Saldo migracije stanovnika Gorskog kotara prema jedinicama lokalne samouprave te Primorsko-goranske županije u cjelini od 2015. do 2019. godine (razlika ukupno doseljenih i ukupno odseljenih stanovnika unutar jedne godine)	22
Tablica 16	Obrazovna struktura stanovništva Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije starog 15 i više godina u 2011. godini	23
Tablica 17	Informatička pismenost stanovništva starijeg od 10 godina Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije u 2011. godini.....	23
Tablica 18	Nezaposlenost prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara, Gorskog kotara u cjelini i Primorsko-goranske županije u 2015., 2019., 2020. i 2021. godini	24

Tablica 19	Prosječne kupoprodajne cijene stana/apartmana u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini	25
Tablica 20	Prosječne kupoprodajne cijene građevinskog zemljišta u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2020. godini.....	26
Tablica 21	Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na stanovništvo i ljudske potencijale	26
Tablica 22	Udio pojedinih djelatnosti u ukupnim prihodima poduzeća Gorskog kotara u 2019. godini	28
Tablica 23	Udio pojedinih djelatnosti u ukupnim prihodima poduzeća Primorsko-goranske županije u 2019. godini	29
Tablica 24	Broj zaposlenih i udio zaposlenih u pravnim osobama u Gorskem kotaru prema NKD-u 2007 na 31.03.2020.	30
Tablica 25	Broj zaposlenih i udio zaposlenih u pravnim osobama u Primorsko-goranskoj županiji prema NKD-u 2007 na 31.03.2020.	30
Tablica 26	Broj zaposlenih u Primorsko-goranskoj županiji i Gorskem kotaru 2015. i 2019. godine (stanje na 31.03.)	33
Tablica 27	Broj zaposlenika prema općinama/gradovima Gorskog kotara u 2015. i 2019. godini	34
Tablica 28	Osnovni gospodarski pokazatelji poduzeća Gorskog kotara na razini jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara, cijelog Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije te udio Gorskog kotara u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini	37
Tablica 29	Rast ukupnog prihoda poduzeća Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije.....	37
Tablica 30	Pokazatelji po zaposlenom za poduzeća u Primorsko-goranskoj županiji u razdoblju 2015. - 2019. godina	38
Tablica 31	Pokazatelji po zaposlenom za poduzeća u Gorskem kotaru u razdoblju 2015.- 2019. godina	38
Tablica 32	Bruto investicije u novu dugotrajnu imovinu.....	39
Tablica 33	Broj aktivnih obrta u Gorskem kotaru u 2020. godini prema jedinicama lokalne samouprave ..	40
Tablica 34	Broj obrta, broj zaposlenih i finansijski pokazatelji obrtnika koji su predali GFI za 2019. i 2020. godinu	41
Tablica 35	Indeks razvijenosti jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara u 2018. godini	43
Tablica 36	Turistički dolasci – Gorski kotar i Primorsko-goranska županija 2017.- 2020.....	44
Tablica 37	Turistička noćenja – Gorski kotar i Primorsko-goranska županija 2017. - 2020.	44
Tablica 38	Udio domaćih dolazaka i noćenja u Gorskem kotaru i Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini	44
Tablica 39	Smještajni kapaciteti, dolasci i noćenja prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara u 2019. godini	45
Tablica 40	Drvna zaliha, prirast i etat šume Gorskog kotara.....	47
Tablica 41	Poljoprivredno zemljište u jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara.....	49
Tablica 42	Broj poljoprivrednih gospodarstava prema tipu i lokaciji; stanje na 31.12.2020.	50
Tablica 43	Brojno stanje domaćih životinja na 31.12.2020. prema lokaciji	51
Tablica 44	Količina isporučenog mlijeka i broj isporučitelja tijekom 2020. Godine	51
Tablica 45	Poljoprivredne površine prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara prijavljene pod travnjake, pašnjake i livade; stanje 31.12.2021.....	52

Tablica 46	Poljoprivredne površine prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara na kojima se uzgaja krmno bilje; stanje 31.12.2021.....	52
Tablica 47	Poljoprivredne površine sa voćnim kulturama prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara; stanje 31.12.2020.....	53
Tablica 48	Poljoprivredne površine s povrtnim kulturama prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara; stanje 31.12.2020.....	54
Tablica 49	Poljoprivredne površine za uzgoj žitarica prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara; stanje 31.12.2020.	55
Tablica 50	Broj košnica i poljoprivrednih gospodarstava koji se bave pčelarstvom; stanje na 21.09.2021.....	56
Tablica 51	Razvojni problemi i potrebe gospodarstva Gorskog kotara.....	57
Tablica 52	Broj korisnika predškolskog odgoja na području Gorskog kotara u predškolskoj godini 2015./2016. i 2029./2020.	58
Tablica 53	Broj učenika osnovnih i srednjih škola sa područja Gorskog kotara u školskoj godini 2015./2016. i 2020./2021.	60
Tablica 54	Prosječne ocjene na državnoj maturi (ljetni ispitni rok) srednjih škola u Gorskom kotaru, Primorsko-goranskoj županiji i Republici Hrvatskoj	61
Tablica 55	Studenti upisani na stručni i sveučilišni studij u zimskom semestru.....	62
Tablica 56	Broj studenata koji su diplomirali/završili sveučilišni ili stručni studij	63
Tablica 57	Rashodi za odgojno-obrazovni sustav po stanovniku	63
Tablica 58	Broj udruga iz kulture prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara.....	64
Tablica 59	Izdvajanja jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara za udruge u kulturi i njihove programe u 2021. godini	65
Tablica 60	Rashodi za kulturu jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku.....	67
Tablica 61	Broj sportskih udruga prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara	67
Tablica 62	Izdvajanja jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara za udruge u sportu i njihove programe u 2021. godini	69
Tablica 63	Rashodi za sport jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku	69
Tablica 64	Rasprostranjenost udruga registriranih u tehničkoj kulturi prema mikroregijama u Primorsko-goranskoj županiji	70
Tablica 65	Usporedba prosječnih ocjena iz matematike sa državne mature u školskoj godini 2019./2020....	71
Tablica 66	Broj korisnika i prava u socijalnoj skrbi na području Gorskog kotara – pregled po centrima za socijalnu skrb (CZSS); stanje na 31.12.2020.....	73
Tablica 67	Udio stanovništva Gorskog kotara i Primorsko-goranske županije koji dobiva zajamčenu minimalnu naknadu; stanje na 31.12.2020.....	74
Tablica 68	Rashodi za socijalnu zaštitu jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara po stanovniku.....	74
Tablica 69	Razvojni problemi i potrebe društvenih djelatnosti Gorskog kotara	75
Tablica 70	Autobusne linije koje povezuju mjesta Gorskog kotara međusobno te sa Gradom Rijekom i Gradom Zagrebom	77
Tablica 71	Željezničke linije koje povezuju Gorski kotar	79
Tablica 72	Javni isporučitelji vodoopskrbe na području Gorskog kotara	81

Tablica 73	Sustavi prikupljanja otpadnih voda u Gorskem kotaru.....	82
Tablica 74	Instalirani kapaciteti obnovljivih izvora energije u Gorskem kotaru i Primorsko – goranskoj županiji u 2021. godini	84
Tablica 75	Udio pregledanih vozila prema pogonskom gorivu na stanici za tehnički pregled u Delnicama u 2020. godini	86
Tablica 76	Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na infrastrukturu	86
Tablica 77	Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na civilni sektor i krizna stanja	88
Tablica 78	Ukupni prihodi i rashodi proračuna jedinica lokalne samouprave Gorskog kotara od 2014. do 2019. godine	90
Tablica 79	Izvorni prihodi po stanovniku i ukupni proračun (prihodi) po stanovniku prema jedinicama lokalne samouprave Gorskog kotara u 2020. godini	91
Tablica 80	Razvojni problemi i potrebe Gorskog kotara u odnosu na upravljanje razvojem.....	92
Tablica 81	SWOT analiza Gorskog kotara.....	93

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1	Udjeli indeksa kvalitete zraka na mjernoj postaji PARG u razdoblju 26.04.2020.-26.04.2021.	13
Grafikon 2	Broj aktivnih poduzeća Gorskog kotara prema djelatnosti (2019. godina)	27
Grafikon 3	Broj aktivnih poduzeća prema djelatnosti u Primorsko-goranskoj županiji (2019. godina)	28
Grafikon 4	Prosječna neto plaća prema području djelatnosti u poduzećima u Gorskem kotaru u 2019. godini	31
Grafikon 5	Prosječna neto plaća prema području djelatnosti u poduzećima u Primorsko-goranskoj županiji u 2019. godini	32
Grafikon 6	Udio zaposlenih u 2019. godini prema veličini pravnih subjekata registriranih na području Gorskog kotara	34
Grafikon 7	Udio zaposlenih u 2019. godini prema veličini pravnih subjekata registriranih na području Primorsko-goranske županije	35
Grafikon 8	Smještajna struktura Gorskog kotara 2016. – 2019.....	45
Grafikon 9	Pregled kategorizacije prema vrstama komercijalnog smještaja u Gorskem kotaru u 2019. godini	46